

Συγγραφική Ομάδα ΕΚΠΑ

ΝΕΟ ΕΛΛΗ ΝΙΚΗ

Γ
Λ
Ω
Σ
Σ
Α

Επιλέγω και επικοινωνώ

Α΄ Γυμνασίου

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Τεύχος Β΄

Νεοελληνική Γλώσσα

Επιλέγω και επικοινωνώ

Α΄ Γυμνασίου

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
ΤΕΥΧΟΣ Β΄

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια / Αξιολογήτρια	Ελεάννα Μουσίδου Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογητής	Σταύρος Καραγεωργάκης Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογήτρια	Δήμητρα Κοκκινάκη Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Τεχνικός Εμπειρογνώμονας	Δημήτριος Μανιαδάκης Πτυχιούχος Πληροφορικής
Επικουρικός Εμπειρογνώμονας	Ιωάννης Τσόλκας Πτυχιούχος Γραφιστικής
Υπεύδυνη Διδακτικού Πακέτου για το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής	Ελένη Φράγκου , Σύμβουλος Β΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165
στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συγγραφική Ομάδα ΕΚΠΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Αθηνών

Σειρά: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

Νεοελληνική Γλώσσα

Επιλέγω και επικοινωνώ

Α' Γυμνασίου

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
ΤΕΥΧΟΣ Β'

Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περουσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΚΠΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΚΠΑ

Επιστημονική υπεύθυνη έργου: Ευγενία Μαγουλά, Καθηγήτρια Γλωσσολογίας, ΕΚΠΑ.

Επιστημονικός υπεύθυνος Γυμνασίου: Αθανάσιος Μιχάλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Διδακτικής της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ΕΚΠΑ.

Συντονισμός συγγραφής εγχειριδίων Γυμνασίου: Αθανάσιος Μιχάλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Διδακτικής της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ΕΚΠΑ.

Επιστημονική επιμέλεια περιεχομένου εγχειριδίου: Αθανάσιος Μιχάλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Διδακτικής της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ΕΚΠΑ.

Συντονισμός Α΄ Γυμνασίου και επιμέλεια εκπαιδευτικού υλικού: Μαρίκα Δουζίνα, Δρ. Φιλολογίας, καθηγήτρια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Συγγραφική ομάδα Α΄ Γυμνασίου: Αθανάσιος Μιχάλης, Μαρίκα Δουζίνα, Ανθή Καββαδά, Μεταπτυχιακό στη Διδακτική της Νέας Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας, καθηγήτρια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Αλέξανδρος Καψάλης, Μεταπτυχιακό στη Διδακτική της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας, καθηγητής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Αθανάσιος Κυπραίος, Μεταπτυχιακό στη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας, καθηγητής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Αναστασία Παπαδοπούλου, Δρ. Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης, καθηγήτρια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Χάρις Ροντογιάννη, Μεταπτυχιακό στην Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία, καθηγήτρια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Εμπειρογνώμονες Προγράμματος Σπουδών: Ευγενία Μαγουλά, Ναπολέον Μήτσης, Αθανάσιος Μιχάλης.

Ειδικός σύμβουλος ΙΕΠ για θέματα νεοελληνικής γλώσσας: Γεώργιος Μπαμπινιώτης.

Επιστημονική ομάδα ειδικών συμβούλων: Άννα Ιορδανίδου (Ομότιμη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πατρών), Σπυριδούλα Βαρλοκώστα (Καθηγήτρια ΕΚΠΑ), Μιχάλης Γεωργιαφέντης (Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΚΠΑ), Δημήτριος Μιχελιουδάκης (Επίκουρος Καθηγητής ΑΠΘ), Γεωργία Κατσούδα (Ερευνήτρια Α΄, Ακαδημίας Αθηνών), Φαίη Αντωνίου (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΕΚΠΑ).

Φιλολογική επιμέλεια: Μαρίκα Δουζίνα.

Εικονογράφηση, Σχεδίαση γραφικών, Φωτογραφίες, Γραφιστική επιμέλεια, Σελιδοποίηση: Ευτυχία Λινάρδου e.lina's creative.

Ψηφιακά Μαθησιακά Αντικείμενα: Σύμβουλος παρακολούθησης σε τεχνικά θέματα: Κωνσταντίνος Τσιμπάνης, Τμήμα Πληροφορικής, ΕΚΠΑ.

Δικαιούχος συγγραφής: Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΑΔΠΠΑ)-Εκδόσεις ΕΚΠΑ.

Υπεύθυνος έργου (ΕΑΔΠΠΑ)-Εκδόσεις ΕΚΠΑ: Νικόλαος Θωμαΐδης, Καθηγητής Αναλυτικής Χημείας, ΕΚΠΑ.

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή	6
Ενότητα 1	
Σου δίνω τη λέξη μου, δώσε μου το χέρι σου	7
Ενότητα 2	
Χαρακτήρες, χαρακτηριστικά, χαρακτηρισμοί	16
Ενότητα 3	
Φιλικοί δεσμοί: η δεύτερή μας οικογένεια... ..	23
Ενότητα 4	
Και η πρώτη μας οικογένεια: το σπίτι μας	32
Ενότητα 5	
Ζούμε σε κοινωνίες: συνήθειες και παραδόσεις	38
Ενότητα 6	
Οικολογία: η φύση, το ευρύτερο σπίτι μας	46
Ενότητα 7	
Διατροφή για σκέψη	56
Ενότητα 8	
Οι φίλοι μας, τα ζώα	63
Ενότητα 9	
Περιπλανήσεις στα μονοπάτια της καλαισθησίας: οι τέχνες	71
Ενότητα 10	
Ζώντας στην εποχή της ψηφιακής επανάστασης	79
Ενότητα 11	
...Να πηγαίνω στο σχολείο, να μαθαίνω γράμματα... ..	87
Ενότητα 12	
Επαναληπτικές δραστηριότητες	99
Θεωρητικό Παράρτημα	109

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αγαπητές μαθήτριες και αγαπητοί μαθητές,

Καλώς ήρθατε στη συνέχεια του ταξιδιού μας στον κόσμο της γλώσσας! Με αυτό το Τετράδιο Εργασιών θα προχωρήσουμε ένα βήμα παραπέρα: θα μάθουμε να διαβάζουμε πιο προσεκτικά, να ακούμε πιο ουσιαστικά και να δημιουργούμε τα δικά μας κείμενα με αυτοπεποίθηση και φαντασία!

Θα ασχοληθούμε με **πολλούς και διαφορετικούς τύπους κειμένων**: θα διαβάσουμε λογοτεχνικά κείμενα, άρθρα, αφίσες, διαφημίσεις, αλλά και θα προσλάβουμε **οπτικοακουστικά και πολυτροπικά κείμενα**, όπως βίντεο, podcasts ή ψηφιακές αναρτήσεις. Στόχος μας είναι να αναπτύξετε **στρατηγικές πρόσληψης**: δηλαδή, να μάθετε πώς να καταλαβαίνετε καλύτερα το κάθε κείμενο, να εντοπίζετε το βασικό νόημα, τους στόχους του συγγραφέα, τα επιχειρήματα, τα συναισθήματα ή τις τεχνικές πειδούς.

Παράλληλα, θα δουλέψουμε πάνω στις **στρατηγικές δημιουργίας**: πώς γράφουμε ένα άρθρο, πώς φτιάχνουμε μια αφήγηση, πώς ετοιμάζουμε μια προφορική παρουσίαση, πώς οργανώνουμε τις ιδέες μας, ώστε να είναι σαφείς και αποτελεσματικές.

Θα σας ζητήσουμε να παρατηρήσετε, να αναλύσετε, να συζητήσετε και, φυσικά, να δημιουργήσετε! Θέλουμε να γίνετε **ενεργοί χρήστες της γλώσσας**, να καταλαβαίνετε τον κόσμο γύρω σας μέσα από τα κείμενα και να εκφράζετε τις ιδέες και τα συναισθήματά σας με τον δικό σας μοναδικό τρόπο.

Και αυτό το Τετράδιο Εργασιών λειτουργεί συμπληρωματικά στο Βιβλίο Μαθητή: κάθε ενότητά του απαρτίζεται από τις εξής υπο-ενότητες:

- α. Κατανοούμε γραπτά, ψηφιακά και πολυτροπικά κείμενα
- β. Συνθέτουμε γραπτά και προφορικά κείμενα

Και εδώ, θα συναντήσετε ενδιαφέρουσες δραστηριότητες «κρυμμένες» στα QR CODES που ενσωματώνονται στο βιβλίο!

Ανοίξτε, λοιπόν, τις σελίδες αυτού του τετραδίου, για να ξεκινήσει το επόμενο κεφάλαιο της γλωσσικής σας περιπέτειας με ενθουσιασμό και δημιουργική διάθεση!

Η συγγραφική ομάδα

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 1

Σου δίνω τη λέξη μου, δώσε μου το χέρι σου

Καταννούμε γραπτά και πολυτροπικά κείμενα

Κείμενο 1: Εσείς μιλάτε emoji;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

1. Γνωρίζετε τι είναι τα emojis;
2. Το κείμενο είναι ένα άρθρο που δημοσιεύεται σε εφημερίδα ευρείας κυκλοφορίας. Ποιοι είναι, με βάση όσα γνωρίζετε, οι στόχοι ενός άρθρου γενικά;

Είναι πολύ σημαντικός ο αριθμός των ωρών που έχω αφιερώσει να σκέφτομαι ποιο είναι το κατάλληλο emoji για κάθε περίπτωση. Οι ψηφιακές συζητήσεις μας μοιάζουν άδειες χωρίς καρδούλες και κίτρινα εκφραστικά προσωπάκια. Ευτυχώς, υπάρχει ποικιλία και αυτήν τη στιγμή μπορείτε να επιλέξετε ανάμεσα σε 3.460 εικονίδια, ενώ τον επόμενο χρόνο αναμένεται να κυκλοφορήσουν 31 ακόμα emojis. Η ανάγκη, βέβαια, της επικοινωνίας μέσω εικόνων είναι πολύ προγενέστερη της εποχής των κινητών τηλεφώνων.

Σε ένα κεραμικό το οποίο βρέθηκε σε έναν αρχαίο τόπο ταφής στην Τουρκία, που χρονολογείται στον 17ο αιώνα π.Χ., συναντάται κάτι που θυμίζει πολύ το γνωστό smiley face emoji. Κατά κάποιον τρόπο και τα αιγυπτιακά ιερογλυφικά ήταν μιας μορφής emoji, όπως και οι προϊστορικές σπηλαιογραφίες. Η καθιέρωση των «ψηφιακών ιερογλυφικών» ξεκινά βέβαια με την ευρεία χρήση των υπολογιστών στη δεκαετία των '90s, όταν στα περιβόητα chatrooms γεννήθηκαν σύμβολα που αποτελούν την αρχέγονη μορφή των σημερινών emojis. Σύμβολα τα οποία προσπάθησαν να μεταφέρουν μια συναισθηματική διάσταση στον γραπτό λόγο και να καθορίσουν τον τόνο της συζήτησης. Αν και η λέξη «emoji» παραπέμπει ακουστικά στην αγγλική λέξη «emotion» για το συναίσθημα, κάτι τέτοιο είναι απλή σύμπτωση, αφού πρόκειται για έναν συγκερασμό των ιαπωνικών λέξεων «e» (εικόνα), «mo» (γράφω) και «ji» (χαρακτήρας).

Πώς, όμως, η χρήση των emojis μπορεί να μας επηρεάσει μελλοντικά και τι αποκαλύπτει για την προσωπικότητά μας; Ερευνητές του Πανεπιστημίου του Ρότσεστερ δημοσίευσαν το 2018 μια μελέτη που εξέτασε τη σχέση μεταξύ της χρήσης emojis στο Twitter και στοιχείων της προσωπικότητας, συμπεραίνοντας πως τα emojis μεταφέρουν τα συναισθήματα με μεγαλύτερη επιτυχία σε σχέση με τις λέξεις. «Τα emojis είναι η γλώσσα του σώματος της ψηφιακής εποχής», λέει στην Boston Globe η καθηγήτρια Γλωσσολογίας και ειδικός στην ψηφιακή επικοινωνία Βίβιαν Έβανς. Η Έβανς υποστηρίζει ότι «Τα emojis δεν υποβαθμίζουν την επικοινωνία, ενισχύουν την ψηφιακή μορφή της και απλώς αναπαράγουν αυτό που ήδη κάνουμε στην πρόσωπο με πρόσωπο προφορική αλληλεπίδραση, μέσα από τη φωνή μας, τις χειρονομίες και τη γλώσσα του σώματος». Η ψυχολόγος Λέα Σελάκοβιτς όμως έχει αντίθετη άποψη. «Τα ανθρώπινα συναισθήματα είναι πολύπλοκα», προειδοποίησε. «Υπάρχει η ανησυχία ότι η υπερβολική εξάρτηση σε απλουστευμένες μορφές έκφρασης θα μπορούσε να μειώσει την ικανότητα του ατόμου για συναισθηματική έκφραση».

Τελικά ωφελούν ή δυσκολεύουν την επικοινωνία όλα αυτά τα μυριάδες σύμβολα; Μπορώ στέλνοντας μια καρδούλα να ξεμπερδέψω, χωρίς να πω αυτό που πραγματικά νιώθω, αφήνοντας τον συνομιλητή μου να παρασυρθεί σε μια αποστολή αποκρυπτογράφησης; Η δυσκολία που αντιμετωπίζουμε με το πλήθος των διαδεσμιών emojis μπορεί να μην έχει να κάνει με αυτή καθαυτή την επιλογή της απεικόνισης των συναισθημάτων μας, αλλά με την αναγνώριση και την έκφραση αυτών. Το πιο πιθανό είναι ότι δεν ξέρουμε καν ποια είναι ή δεν θέλουμε να τα εκφράσουμε. Σε κάθε γλώσσα, προφορική ή γραπτή, το «πρόβλημα» μπορεί να συνεχίσει να υπάρχει.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου του Σ. Καβαλιεράτου, 11/8/2022, εφημερίδα *Η Καθημερινή*

» Κατά την ανάγνωση

1. Αν ο δέκτης του κειμένου αυτού δεν γνώριζε το «περιεχόμενο» (δηλαδή το επικοινωνιακό, το χρονικό, το κοινωνικό και το πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο γράφτηκε το κείμενο), πώς θα αντιλαμβανόταν τον τίτλο του κειμένου «Εσείς μιλάτε εμοji;»;
2. Ποιες είναι, κατά τη γνώμη σας, οι ουσιώδεις πληροφορίες που προκύπτουν από το κείμενο;
3. Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο στόχος του κειμένου: να πληροφορήσει/ενημερώσει, να προβληματίσει, να ψυχαγωγήσει, να πείσει; Σε ποιον κειμενικό τύπο, ανήκει, κατά τη γνώμη σας, το κείμενο;
4. Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου υπονοείται συγκεκριμένος εκφραστικός τρόπος/σχήμα λόγου. Ποιος είναι και ποιον ρόλο παίζει στο κείμενο;
5. Για ποιον λόγο πιστεύετε ότι ο συντάκτης του άρθρου χρησιμοποιεί ερωτήματα στο τέλος του κειμένου του;
6. Πού αποσκοπεί ο δημιουργός του κειμένου με την ονομαστική παράθεση των απόψεων δύο επιστημόνων στην προτελευταία παράγραφο;
7. Το άρθρο τελειώνει με τη φράση: *Σε κάθε γλώσσα, προφορική ή γραπτή, το «πρόβλημα» μπορεί να συνεχίσει να υπάρχει. Γιατί πιστεύετε ότι η λέξη «πρόβλημα» τίθεται σε εισαγωγικά;*
8. Ποιες πληροφορίες/γνώσεις που ήδη κατέχετε σας βοηθούν στην κατανόηση του κειμένου; Υπάρχουν γλωσσικά στοιχεία του κειμένου που σας διευκολύνουν ή σας δυσκολεύουν στην κατανόησή του; Αν ναι, να τα καταγράψετε/να τα υπογραμμίσετε.

» Μετά την ανάγνωση

1. Τελικά ωφελούν ή δυσκολεύουν την επικοινωνία όλα αυτά τα μυριάδες σύμβολα;
 Οργανώστε ένα debate στην τάξη σας μεταξύ δύο ομάδων μαθητών/μαθητριών: η μία ομάδα θα υποστηρίξει τους λόγους για τους οποίους πιστεύει ότι τα εμοjis ωφελούν την επικοινωνία και η άλλη τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι τη δυσκολεύουν. Οι μαθητές/μαθητρίες που δεν θα συμμετάσχουν στο debate θα συνεργαστούν για την παραγωγή ενός άρθρου που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου και θα πληροφορεί το ενδιαφερόμενο κοινό για τη δραστηριότητα αυτή της τάξης σας (καλό είναι το κείμενο να εμπλουτιστεί με κατάλληλα εμοjis).

Δραστηριότητα 1 πρόσληψης
κειμένου και συγγραφής
σημειώσεων

Δραστηριότητα 2
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 3
πρόσληψης κειμένου

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Στο πλαίσιο του εορτασμού της Ευρωπαϊκής Ημέρας Γλωσσών (26 Σεπτεμβρίου), επιλεγήκατε από τους συμμαθητές/-τριές σας, για να εκφωνήσετε έναν σύντομο λόγο (100-120 λέξεις) στην τάξη σας, για να τους πείσετε πόσο σημαντικό είναι να γνωρίζει κάποιος καλά τη μητρική του γλώσσα, ανεξαρτήτως καταγωγής και προέλευσης.

» Πριν από τη συγγραφή

Να επεξεργαστείτε τα Κείμενα 1 και 2 και να καταγράψετε με τη μορφή σημειώσεων τα στοιχεία που αναδεικνύουν την αξία της μητρικής γλώσσας και τα οφέλη από την επαρκή κατάρτησή της.

**Η αξία/σημασία
της μητρικής
γλώσσας
και τα οφέλη
από την κατά-
κτησή της**

Κείμενο 1: Η μητρική γλώσσα ως μέσο πολιτισμικής εκφραστικότητας

Η αξία της μητρικής γλώσσας

Από τη στιγμή που ανοίγουμε τα μάτια μας σε αυτόν τον κόσμο, η μητρική γλώσσα μάς καθοδηγεί στο να εκφράσουμε κάθε σκέψη, κάθε προβληματισμό, αλλά και τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο γύρω μας. Είναι η γλώσσα που μαθαίνουμε από τους γονείς μας ή άλλα κοντινά μέλη της οικογένειας και αποτελεί τον φορέα των πρώτων μας συναισθημάτων και αξιών.

Η μητρική γλώσσα αποτελεί τον πυρήνα της ανθρώπινης επικοινωνίας και κουλτούρας. Κάθε λέξη που λέμε στη μητρική μας γλώσσα αποτελεί ένα κομμάτι του παζλ της καθημερινής μας ύπαρξης, προσφέροντας μια ιδιαίτερη αξία και βάθος στην επικοινωνία μας, αφού μέσω αυτής μοιραζόμαστε τις σκέψεις, εκφράζουμε τα όνειρά μας και ολόκληρο το «είναι» μας. Παράλληλα, η γνώση της συμβάλλει στην εκπαίδευση και την επαγγελματική επιτυχία, ενώ διευκολύνει την καθημερινή ζωή και την κοινωνική αλληλεπίδραση. Είναι το πρώτο πεδίο, όπου εξελίσσονται οι συναισθηματικές, κοινωνικές και πνευματικές μας δεξιότητες. Η μητρική γλώσσα δεν είναι απλώς ένα σύνολο λέξεων και κανόνων, αλλά ένα πλούσιο εργαλείο που φέρνει μαζί του την ιστορία, την ταυτότητα και την κληρονομιά μας, και, επομένως, μας βοηθά να διατηρούμε ζωντανή την παράδοση. Είναι ο ζωντανός ιστός που συνδέει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον μας. Είναι ένας θησαυρός που πρέπει να φροντίζουμε και να προστατεύουμε, διότι μέσα από αυτήν ανακαλύπτουμε την εξελικτική μας πορεία, την ουσία και την ταυτότητά μας.

Σε τι μας βοηθάει η καλή γνώση της μητρικής μας γλώσσας;

Η εκμάθηση της μητρικής γλώσσας συνδέεται στενά με τη γνωστική ανάπτυξη. Τα παιδιά που αποκτούν ισχυρές γλωσσικές δεξιότητες στη μητρική τους γλώσσα έχουν συνήθως ευκολία στην εκμάθηση άλλων γλωσσών. Η καλή γνώση της μητρικής γλώσσας, επίσης, μπορεί να συμβάλει στην επιτυχία στο σχολείο. Πολλές έρευνες έχουν δείξει ότι οι μαθητές που έχουν ισχυρή γλωσσική βάση στη μητρική τους γλώσσα έχουν καλύτερες επιδόσεις σε άλλες γλώσσες. Επομένως, η διατήρηση και η ανάπτυξη της μητρικής γλώσσας είναι σημαντική για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και ευημερία του ατόμου.

Πώς μπορούμε να τη μάθουμε καλά;

Η μάθηση μιας γλώσσας, συμπεριλαμβανομένης της μητρικής γλώσσας, απαιτεί αφοσίωση, επιμονή και συστηματική προσέγγιση. Η καθημερινή επαφή θα ενισχύσει την προφορική και γραπτή μας έκφραση. Το συστηματικό διάβασμα βιβλίων, άρθρων, εφημερίδων ή ποιημάτων στη μητρική μας γλώσσα θα εμπλουτίσει το λεξιλόγιο και θα ενισχύσει την κατανόηση. Η παρακολούθηση ποιοτικών εκπομπών, κινηματογραφικών ή θεατρικών έργων στη μητρική γλώσσα θα τροφοδοτήσει την ακουστική κατανόηση και την προφορά. Τέλος, η συμμετοχή σε συμβάντα, όπως ομιλίες, παρουσιάσεις ή κοινωνικές εκδηλώσεις, θα εξασκήσει την προφορική έκφραση. Μέσα από όλα αυτά θα επιτευχθεί η εξερεύνηση των λέξεων, των ρημάτων, των ποιητών και των συγγραφέων και η ανακάλυψη ενός κόσμου πλούσιου σε έκφραση και σημασία.

Πρωταρχική προϋπόθεση, όμως, είναι να αναγνωρίσουμε ότι η μάθηση μιας γλώσσας είναι μια σταδιακή διαδικασία και χρειάζεται υπομονή. Η συνεχής τριβή είναι η μοναδική λύση. Καθημερινή εξάσκηση στη μητρική μας γλώσσα θα μας βοηθήσει να εξελίξουμε τις γλωσσικές δεξιότητες και να γίνουμε καλοί ρήτορες.

Άρθρο της Μ. Πετροπούλου, 22/2/2024, εφημερίδα *Το Βήμα*

Κείμενο 2: Γλωσσική ακηδία*, ένα μείζον θέμα

«Φοβούμαι ότι, με δική μας ευθύνη (ακηδία, ολιγωρία, ανοχή, ιδιοτέλεια, μιμητισμό, ξενομανία, μειωμένες αντιστάσεις, πολιτισμική αδιαφορία κ.λπ.) γενικότερα κι από καιρό πάει να κυριαρχήσει στη χώρα μας η αντίληψη ότι, χρησιμοποιώντας τα αγγλικά, έχουμε μεγάλη απήχηση (επικοινωνιακή, κοινωνική, αγοραστική, κύρους, γοήτρου, πειδούς κ.λπ.) που δεν την έχουμε όταν χρησιμοποιούμε τη μητρική μας γλώσσα! Τα “hair style”, “bread factory”, “butcher’s shop”, “food hall” κ.τ.ό. σε επιγραφές καταστημάτων της χώρας δείχνουν ότι οι ιδιοκτήτες τους πιστεύουν πως αποδίδουν περισσότερο εμπορικά! Και μόνο αυτή η συναίσθηση φτάνει για να υποβαθμίσει σταδιακά τη χρήση της ελληνικής γλώσσας πρώτα στη συνείδησή μας και μετά στη γλωσσική πράξη». [...]

Τέλος, δήλωσα συγχρόνως δημόσια (για να προλάβω παρεξηγήσεις) ότι «δεν είμαι υπέρ του «καμία ξένη λέξη στη γλώσσα μας»· είμαι εναντίον του «κατακλυσμού της γλώσσας μας από ξένες λέξεις». Δεν διαφέρουν αυτά; Το τι γίνεται σε μεγάλες χώρες με τους ξενισμούς δεν ισχύει εξίσου για την Ελλάδα, διότι οι μικρές χώρες χρειάζονται μεγάλες αντοχές για να στηρίξουν τη γλώσσα τους.

Απόσπασμα άρθρου του Γ. Μπαμπινιώτη, 13/12/2020, εφημερίδα *Η Καθημερινή*

*ακηδία: αδιαφορία, αμέλεια

» Μετά τη συγγραφή

Να αξιολογήσετε το γραπτό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Ακολούθησα τη δομή μιας επιχειρηματολογικής ομιλίας προς τους συμμαθητές μου (προσφώνηση, εισαγωγή, θέση, υποστηρικτικά στοιχεία, συμπέρασμα, αποφώνηση);
- **Περιεχόμενο:** Εστίασα στα σημαντικά σημεία του θέματος; Τα ανέλυσα επαρκώς; Παρέλειπα κάποιο χρήσιμο ζήτημα ή επανέλαβα κάτι που έχει λεχθεί σε προηγούμενο σημείο;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου; Υπάρχουν στο κείμενο γραμματικά λάθη που πρέπει να διορθωθούν; Χρησιμοποίησα το κατάλληλο ύφος για μια ομιλία προς τους συμμαθητές μου; Υπάρχει εκφραστική ποικιλία ή επαναλαμβάνονται οι ίδιες λέξεις/φράσεις πολλές φορές;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

1. Με αφορμή μια συζήτηση (επικοινωνιακό συμβάν) με κάποιον συμμαθητή/κάποια συμμαθήτριά σας, να του/της δώσετε μία συμβουλή με χρήση παραδείγματος (80-120 λέξεις) για την αξία της γλωσσομάθειας (π.χ. συγκεκριμένο περιστατικό από τη ζωή σας όπου χρειάστηκε να επικοινωνήσετε με κάποιον που δεν μιλάει τη γλώσσα σας ή μια κατάσταση όπου η γνώση ξένης γλώσσας χρησιμοποιήθηκε, για να επιλυθεί ένα πρόβλημα ή να ξεπεραστεί μια διαφωνία). Το κείμενό σας να έχει τη μορφή διαλόγου. Μπορείτε να αναπαραστήσετε, σε συνεργασία με συμμαθητή/-τριά σας, το σχετικό συμβάν.
2. Λαμβάνετε ένα μήνυμα (sms) από τον καλύτερο φίλο/την καλύτερη φίλη σας, ότι θέλει να σταματήσει τα μαθήματα ξένης γλώσσας που παρακολουθεί λόγω πίεσης χρόνου και φόρτου σχολικής εργασίας. Απαντάτε στο μήνυμά του/της, επιστρατεύοντας επιχειρήματα για να τον/την μεταπείσετε. Γράψτε τη συνομιλία σας με τη μορφή διαδοχικών μηνυμάτων στο κινητό τηλέφωνο. Διατηρήστε τα γνωρίσματα αυτού του είδους συνομιλίας (συντομία, αμεσότητα, πυκνότητα λόγου κ.ά.).

Για την παραγωγή λόγου να λάβετε υπόψη τα κείμενα αναφοράς και τα κριτήρια αυτοαξιολόγησης όπως περιγράφονται στο στάδιο μετά τη συγγραφή.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

» Πριν από τη συγγραφή

Στο παρακάτω διάγραμμα με κεντρική έννοια τη γλωσσομάθεια να συμπληρώσετε επιχειρήματα υπέρ της εκμάθησης ξένων γλωσσών, αξιοποιώντας και τα Κείμενα 3 και 4.

Γλωσσομάθεια
ΥΠΕΡ

Κείμενο 3: Γλωσσομαθείς Μόγληδες στη γλωσσική ζούγκλα

Αγγλικά στο σχολείο, ιδιαίτερο μάθημα γερμανικών στο σπίτι τρεις φορές την εβδομάδα και Γαλλίδα γκουβερνάντα, εγκατεστημένη στο διπλανό δωμάτιο. Αυτός είναι ο στόχος κάθε Έλληνα γονιού –με τη σχετική οικονομική άνεση φυσικά– για το δχρονο πιτσιρίκι του! Οι επιστήμονες υποστηρίζουν: όσο νωρίτερα μαθαίνουν τα παιδιά πολλές ξένες γλώσσες, τόσο αναπτύσσεται ο εγκέφαλός τους και εμπλουτίζεται και η μητρική. Άλλωστε, πέρα από τη μητρική τους γλώσσα, καλούνται να συνεννοηθούν στα ελληνικά, αλλά και να σερφάρουν στο Ίντερνετ, ασφαλώς στα αγγλικά, ενδεχομένως να σπουδάσουν σε κάποια άλλη ευρωπαϊκή χώρα και ενδεχομένως να εργασθούν μελλοντικά στην Κίνα!

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Ξ. Κουναλάκη, 6/10/2005, εφημερίδα *Η Καθημερινή*

Κείμενο 4: Η εκμάθηση ξένων γλωσσών αποτελεί αναγκαιότητα για τους σύγχρονους νέους

Σε έναν κόσμο που οι χώρες του καδίστανται όλο και περισσότερο αλληλεξαρτώμενες, και νέες τεχνολογίες έχουν εξαλείψει τα σύνορα και τις αποστάσεις, δεν μπορούμε πια να παραμένουμε μονόγλωσσοι. Η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας έχει γίνει αναγκαία περισσότερο από ποτέ για τη σύνδεση με τον υπόλοιπο κόσμο. Η επιτυχία πλέον εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα του ατόμου να λειτουργήσει ως μέλος ενός παγκόσμιου χωριού του οποίου τα μέλη ομιλούν μια ποικιλία γλωσσών. Η εκμάθηση ξένων γλωσσών δεν αποτελεί πλέον ένα χόμπι, αποτελεί μια αναγκαιότητα για τους σύγχρονους νέους. Πώς όμως η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας μπορεί να βοηθήσει στο να αντιμετωπίσουν οι νέοι τις προκλήσεις του σήμερα;

Σε μια περίοδο που το μεγαλύτερο ποσοστό των νέων δυσκολεύεται να κατακτήσει μια θέση στην αγορά εργασίας, ένα σίγουρο διαβατήριο για τη θέση αυτή αποτελεί η γνώση ξένων γλωσσών. Η γλωσσομάθεια είναι απαραίτητη για πολλούς λόγους.

Σε προσωπικό επίπεδο, ο νέος αποκτά μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση. Εάν βρεθεί για παράδειγμα σε μια ξένη χώρα, θα καταφέρει να επικοινωνήσει με αλλόγλωσσους ανθρώπους, πράγμα που σίγουρα τονώνει την αυτοπεποίθηση του νέου. Διευρύνει τον πνευματικό ορίζοντα, την κριτική του ικανότητα, δημιουργεί νέους τρόπους σκέψης, νέες νοητικές δεξιότητες.

Σε κοινωνικό επίπεδο, η γλωσσομάθεια μπορεί να βοηθήσει τους νέους να ανακαλύψουν τον πολιτισμό της χώρας τους και να τον συγκρίνουν έπειτα με τον πολιτισμό άλλων χωρών. Διότι το να μιλούν μια ξένη γλώσσα σημαίνει πως υπεισέρχονται σ' έναν κόσμο ανθρώπων που σκέφτονται διαφορετικά, έχουν διαφορετικό τρόπο ζωής. Ανακαλύπτουν επίσης καινούργιες ανθρώπινες συμπεριφορές, παύουν να έχουν προκαταλήψεις και επαναπροσδιορίζουν τη στάση τους στην κοινωνία. Αρχίζουν να εκτιμούν τη διαφορετικότητα. Η εκμάθηση γλωσσών συντελεί στην ανάπτυξη της ανεκτικότητας και της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των λαών με διαφορετικό πολιτισμό.

Σε επαγγελματικό επίπεδο η γλωσσομάθεια αποτελεί «κλειδί» για την επαγγελματική επιτυχία. Ειδικά στην Ευρώπη η γνώση και η ευχέρεια σε περισσότερες από δύο γλώσσες αποτελεί σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Η γλωσσομάθεια βοηθά στη συνεχή επιμόρφωση του εργαζομένου. Του επιτρέπει να συνεργάζεται με αλλόγλωσσους, διευρύνει το πλαίσιο συναλλαγών. Αυτό σε μια κοινωνία παγκοσμιοποιημένη και πολυπολιτισμική, όπως η δική μας, είναι ιδιαίτερα σημαντικό.

Στην ανώτατη εκπαίδευση η γνώση ξένων γλωσσών είναι απαραίτητη, μιας και κάθε ειδίκευση, εξειδίκευση, μεταπτυχιακό ή εκπόνηση διδακτορικής διατριβής πρέπει να συνοδεύεται από την πολύ καλή γνώση της Αγγλικής γλώσσας. Οι ερευνητές έχουν το πλεονέκτημα να καταρτιστούν αρτιότερα και να καταφύγουν στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Η συμμετοχή επίσης ενός φοιτητή σε προγράμματα ανταλλαγής φοιτητικού πληθυσμού, οι σπουδές στο εξωτερικό ή ακόμα και η εργασία εκεί δείχνει πως οι ξένες γλώσσες είναι απαραίτητες.

Συνεπώς, η εκμάθηση γλωσσών, είτε για μελέτη, είτε για επαγγελματικές ανάγκες, για τους σκοπούς της κινητικότητας, για ανταλλαγές, είτε για απλή προσωπική ευχαρίστηση είναι πλέον επιτακτική.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Κλ. Γαλανάκη, 4/7/2013, εφημερίδα *Το Βήμα*

» Μετά τη συγγραφή

Αξιολογείτε το κείμενό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Ακολούθησα τα στοιχεία δομής του αντίστοιχου κειμενικού είδους και τύπου (συμβουλή προς έναν συμμαθητή/-τρια μου και αιτιολόγησή της ή επιχειρηματολογικός διάλογος με μηνύματα στο κινητό τηλέφωνο);
- **Περιεχόμενο:** Εστίασα στα σημαντικά σημεία του θέματος; Τα ανέλυσα επαρκώς (ανάλογα με τις συμβάσεις του κειμενικού είδους);
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου; Υπάρχουν στο κείμενο γραμματικά λάθη που πρέπει να διορθωθούν; Χρησιμοποίησα το κατάλληλο ύφος;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

1. **ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ:** Με αφορμή το παρακάτω κείμενο, σε συνεργασία με έναν συμμαθητή σας/μία συμμαθήτριά σας, δημιουργήστε έναν σύντομο φανταστικό χιουμοριστικό διάλογο ανάμεσα σε έναν συνομήλικό σας, που κατέχει τη νεανική ιδιόλεκτο, και σε έναν ενήλικα, που δεν την κατανοεί. Προσπαθήστε να αποδώσετε το «επικοινωνιακό» χάσμα. Παρουσιάστε τον διάλογό σας στην τάξη, αναπαριστώντας το συγκεκριμένο επικοινωνιακό συμβάν.

» Πριν από τη συγγραφή

Στο Κείμενο 5, να υπογραμμίσετε τις βασικές απόψεις που εκφράζονται σχετικά με τη γλώσσα των νέων.

Κείμενο 5: Η γλωσσική αλλαγή

Η γλωσσική αλλαγή είναι ένα από τα πιο θεμελιώδη χαρακτηριστικά των ανθρώπινων γλωσσών. Για την ακρίβεια, είναι ένας από τους σημαντικότερους δείκτες «υγείας» ενός γλωσσικού συστήματος, καθώς, όταν ένας γλωσσικός κώδικας σταματάει να αλλάζει, γνωρίζουμε ότι πλέον πλησιάζει ο γλωσσικός του «θάνατος», δηλαδή η εξαφάνισή του.

Για τους νέους, η καινοτομία στη γλώσσα είναι πράξη κοινωνικής ταυτότητας και ταυτόχρονα ατομικός προσδιορισμός. Και φυσικά, η διαφορετικότητα και η αποστασιοποίηση από την εκάστοτε γλωσσική νόρμα γίνονται αντιληπτές από τους μεγαλύτερους σε ηλικία ως παραφθορά και κατάπτωση. Και επειδή ο κύκλος αυτός επαναλαμβάνεται από τα αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα, αν ακούσετε το παιδί σας ή το εγγονάκι σας να λέει λέξεις που δεν τις καταλαβαίνετε, μην πανικοβληθείτε! Εκείνη τη στιγμή γίνεστε μάρτυρας μιας ζωντανής διαδικασίας αναμόρφωσης και μετεξέλιξης του γλωσσικού συστήματος.

Απόσπασμα τοποθέτησης του Γ. Μικρού από διασκευασμένο άρθρο της Μ. Παπαματθαίου, 20/12/2022, εφημερίδα *Το Βήμα*

» Μετά τη συγγραφή

Αξιολογείτε το κείμενό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Ακολούθησα τη δομή ενός διαλόγου (έναρξη-ανταλλαγή απόψεων-κλείσιμο); Τήρησα τους κανόνες εναλλαγής ομιλητών;
- **Περιεχόμενο:** Μέσα από τη συνομιλία, ανέδειξα τα στοιχεία του θέματος που ήθελα; Για τον δέκτη του διαλόγου, προκύπτει το μήνυμα ή το αποτέλεσμα που επιδιώκω;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου; Χρησιμοποίησα το κατάλληλο ύφος, όπως και κατάλληλο επιτονισμό και ρυθμό; Πέτυχα το κωμικό αποτέλεσμα; Ενσωμάτωσα στο κείμενό μου στοιχεία προφορικότητας; Αξιοποίησα κατάλληλους μορφασμούς και χειρονομίες;

✓ Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του καθηγητή/της καθηγήτριάς σας, χωριστείτε και οργανωθείτε σε ομάδες. Στόχος σας είναι να δημιουργήσετε ένα ή περισσότερα podcast (ή, αν επιθυμείτε, vidcast), με θέμα: «**Η Γλώσσα μας: από την αρχαία αγορά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης**». Το κάθε podcast (ή vidcast) θα περιλαμβάνει συνεντεύξεις (άρα θα εμπλακείτε σε δραστηριότητες μίμησης ρόλων), στις οποίες θα εξηγούνται διάφορες πτυχές του θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες, όπως θα δείτε πιο κάτω. Οι ρόλοι τους οποίους θα «ενσαρκώσετε» είναι οι εξής (τον αριθμό των μαθητών/μαθητριών που θα εμπλακούν σε αυτούς τους ρόλους θα τον καθορίσετε μαζί με τον καθηγητή/την καθηγήτριά σας):

- Παρουσιαστές/-τριες δημοσιογράφοι του podcast/vidcast,
- Μαθητές/-τριες - συνεντευξιαζόμενοι/-ες, που μιλούν καθημερινά με την ιδιόλεκτο των νέων και βιώνουν την επίδραση της τεχνολογίας στη γλώσσα,
- Ενήλικες που θα διηγηθούν πώς μιλούσαν παλαιότερα,
- Καθηγητές/-τριες που θα μιλήσουν για τον ρόλο της γλώσσας στην εκπαίδευση,
- Μαθητές/-τριες που θα αποτελέσουν το κοινό του podcast/vidcast, το οποίο θα υποβάλλει ερωτήσεις και θα καταθέτει σχόλια κατά τη διάρκεια της εκπομπής,
- Μπορεί να υπάρξει πρόβλεψη για μαθητές/-τριες που θα επεξεργαστούν τεχνικά το/τα podcast/vidcast.

- ✓ **Συλλογή υλικού:** Σε αυτό το στάδιο θα εμπλακείτε όλοι/-ες οι μαθητές/-τριες ανάλογα με τον ρόλο σας. Θα αναζητήσετε στις βιβλιοθήκες και στο διαδίκτυο κείμενα (δημοσιογραφικά και επισημονικά άρθρα, κεφάλαια βιβλίων, podcast, vidcast, βίντεο, ιστοσελίδες Μουσείων κ.ά.) με περιεχόμενο σχετικό με την εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας, τις νέες λέξεις, τις ξένες επιρροές και την επίδραση των ψηφιακών μέσων στη γλώσσα (π.χ. την ιστοσελίδα του Ηλεκτρονικού Κόμβου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, την ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, το κανάλι Glossa Productions κ.ά.). Θα συναγάγετε τα χαρακτηριστικά ενός podcast/vidcast μέσω της ανάλυσης και της επεξεργασίας κάποιων τέτοιων διαδικτυακών ηχοεκπομπών (δομή, ύφος/μορφή, στόχος, σημειωτικά στοιχεία, πολυμεσικά στοιχεία).
- ✓ **Προετοιμασία «ρόλου»:** Κάθε μαθητής/-τρια θα επεξεργαστεί και θα επιλέξει ή θα απορρίψει υλικό ανάλογα με τον ρόλο του/της (π.χ. οι παρουσιαστές/-τριες δημοσιογράφοι θα συνθέσουν την εισαγωγή και τις ερωτήσεις, οι καλεσμένοι/-ες θα προετοιμάσουν τις απαντήσεις τους, το κοινό θα δέσει τις ερωτήσεις του κ.ά.).
- ✓ **Αυτοαξιολόγηση των προσχεδιασμένων κειμένων σας και των σημειώσεών σας πριν από τη συμμετοχή σας στο παιχνίδι ρόλων:** Κάθε μαθητής/-τρια θα αξιολογήσει την καταλληλότητα και την επάρκεια του υλικού που έχει επιλέξει σε σχέση με τον ρόλο/την αποστολή του/της.
- ✓ **Κριτήρια αξιολόγησης επικοινωνιακού συμβάντος της συνέντευξης σε διαδικτυακή ηχοεκπομπή:**
 - Άνοιγμα και κλείσιμο από μαθητή/-τρια-δημοσιογράφο
 - Συνομιλικό και ευγενικό ύφος
 - Τήρηση κανόνων εναλλαγής συνομιλητών
 - Παραγωγικά στοιχεία (συμβολικές ή μιμητικές χειρονομίες, μορφασμοί)
 - Πολυτροπικά και πολυμεσικά στοιχεία του podcast
 - Ευχέρεια λόγου και ύφος των συνομιλητών
 - Ετοιμότητα ανταπόκρισης των συμμετεχόντων στις ερωτήσεις και τις απαντήσεις
 - Εκφραστική ακρίβεια και ποικιλία
 - Ευστοχία ερωτήσεων και κάλυψη όλων των θεμάτων
 - Πληρότητα του περιεχομένου των απαντήσεων
 - Συνεκτικότητα ερωτήσεων και απαντήσεων
- ✓ **Ανατροφοδότηση από την ολομέλεια:** Μετά την παρουσίαση του/των podcast/vidcast, οι μαθητές/-τριες με τον/την καθηγητή/-τριά σας θα αξιολογήσετε το podcast, με βάση τα προαναφερόμενα κριτήρια. Μπορείτε, με τις κατάλληλες βοήθειες από τον καθηγητή/-τρια της πληροφορικής ή άλλους τεχνικούς, να επεξεργαστείτε τεχνικά τα podcast/vidcast και να τα αναρτήσετε στην ιστοσελίδα/στο ιστολόγιο του σχολείου σας, εφόσον συμφωνήσουν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Καλές Δημιουργίες!

¹ Ένα podcast είναι μια σειρά από ψηφιακά ηχητικά ή βίντεο αρχεία, συνήθως σε μορφή επεισοδίων, τα οποία διατίθενται στο διαδίκτυο και μπορούν να ληφθούν ή να ακουστούν οποιαδήποτε στιγμή από τους χρήστες. Είναι ουσιαστικά σαν μια ψηφιακή ραδιοφωνική εκπομπή που μπορείτε να ακούσετε όποτε θέλετε.

² Ένα vidcast είναι ένας συνδυασμός podcast και βίντεο, ουσιαστικά μια σειρά από οπτικοακουστικά επεισόδια που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο.

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 2

Χαρακτήρες, χαρακτηριστικά, χαρακτηρισμοί

Κατανοούμε γραπτά και ψηφιακά κείμενα

Κείμενο 1: Μαλάλα Γιουσαφζάι. Ένα κορίτσι-σύμβολο

«Ένα παιδί, ένας δάσκαλος, ένα μολύβι κι ένα βιβλίο μπορούν ν' αλλάξουν τον κόσμο!»

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

»» Πριν από την ανάγνωση

1. Τι γνωρίζετε για τη Μαλάλα Γιουσαφζάι;
2. Πώς καταλαβαίνετε τον τίτλο «κορίτσι-σύμβολο»;
3. Διαβάζοντας τον υπότιτλο του κειμένου και γνωρίζοντας ήδη ότι πρόκειται για λόγια της ίδιας της Μαλάλα, φαντάζεστε ποια μπορεί να υπήρξε η βασική κοσμοθεωρία αυτού του κοριτσιού;

Η Μαλάλα γεννήθηκε στις 12 Ιουλίου του 1997 στην πόλη Μινγκό-ρα του Πακιστάν. Η περιοχή της κατελήφθη από φανατικούς Ταλιμπάν του Αφγανιστάν, οι οποίοι επέβαλαν ένα αυταρχικό καθεστώς και μεταξύ άλλων απαγόρευσαν στα κορίτσια το σχολείο και στις γυναίκες τα ψώνια, τη μουσική και την τηλεόραση. Έφτασαν ακόμη στο σημείο να πυρπολήσουν 200 σχολεία.

Έλαβε από μικρή ηλικία εκπαίδευση, καθώς ο πατέρας της ήταν ιδιοκτήτης σχολείου και πίστευε ότι όλα τα παιδιά ανεξαρτήτου φύλου έχουν δικαίωμα στη μόρφωση. Σε ηλικία μόλις 11,5 ετών δημιούργησε ένα μπλογκ ύστερα από πρόταση ενός δημοσιογράφου του BBC και με την παρότρυνση του πατέρα της, στο οποίο περιέγραφε τη ζωή τους με τους Ταλιμπάν. Η Μαλάλα ήταν τολμηρή και παρά τον κίνδυνο που διέτρεχε από τους φανατικούς Ταλιμπάν συνέχισε να εκφράζει δημόσια τις απόψεις της διεκδικώντας το δικαίωμα των κοριτσιών του Πακιστάν στη μόρφωση.

Πολλές φορές απήφηση τις απειλές και πήγαινε κανονικά σχολείο, ώσπου, την 9η Οκτωβρίου 2012 ένας Ταλιμπάν εισέβαλε στο σχολικό λεωφορείο και την πυροβόλησε. Η σφαίρα διαπέρασε το κεφάλι και τον λαιμό της, μέχρι τον ώμο. Διακομίστηκε εσπευσμένα στο τοπικό νοσοκομείο, αλλά επειδή η κατάστασή της κρίθηκε κρίσιμη, μεταφέρθηκε εσπευσμένα στο νοσοκομείο Queen Elizabeth του Μπέρμιγχαμ, στην Αγγλία, όπου σώθηκε.

Η υπόθεσή της συγκλόνισε τη διεθνή κοινή γνώμη. Το 2013 το περιοδικό *Time* την χαρακτήρισε ως έναν από τους 100 πιο σημαντικούς ανθρώπους στον κόσμο και της απονεμήθηκε το βραβείο Ζαχάρωφ, ένα βραβείο που τιμά τα πρόσωπα και τους οργανισμούς για τη δια βίου αφοσίωσή τους στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ελευθεριών. Το 2014 της απονεμήθηκε το Νόμπελ Ειρήνης για τον αγώνα της για το δικαίωμα των κοριτσιών στην εκπαίδευση. Σήμερα είναι ο νεότερος κάτοχος βραβείου Νόμπελ στον κόσμο, κερδίζοντάς το σε ηλικία 17 ετών. Έχει τιμηθεί με πολλά ακόμη βραβεία.

Ελαφρά διασκευασμένο άρθρο από τον ιστότοπο mixanitouxronou

»» Κατά την ανάγνωση

1. Τι σας κάνει εντύπωση στο άρθρο για τη Μαλάλα; Να υπογραμμίσετε τα σημεία του άρθρου που προσέλκυσαν το ενδιαφέρον σας, αιτιολογώντας την επιλογή σας.

»» Μετά την ανάγνωση

1. Και τώρα ήρθε η στιγμή να παρακολουθήσετε ένα απόσπασμα από την ομιλία της Μαλάλα στην τελετή απονομής Νόμπελ Ειρήνης 2014.

Κείμενο 2: Η Μαλάλα στην τελετή απονομής του Βραβείου Νόμπελ Ειρήνης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την παρακολούθηση

1. Τι γνωρίζετε για τα βραβεία Νόμπελ;
2. Τι περιμένετε, ύστερα από τη γνωριμία σας με αυτό το κορίτσι μέσα από το προηγούμενο κείμενο, να είπε στην ομιλία της;

» Κατά την παρακολούθηση

1. Πώς χαρακτηρίζει η ίδια η Μαλάλα τον εαυτό της στην αρχή της ομιλίας της; Συμφωνείτε μαζί της; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.
2. Πόσες και ποιες επιλογές είχε στη ζωή της; Ποια επέλεξε και γιατί;
3. Η Μαλάλα είναι τελικά ένα κορίτσι σύμβολο; Γιατί;

Ένα κορίτσι σύμβολο - Η ομιλία της Μαλάλα στην τελετή των Νόμπελ (απόσπασμα)

» Μετά την ανάγνωση του Κειμένου 1 και την παρακολούθηση του Κειμένου 2

1. Δημιουργήστε ένα κείμενο (γραπτό, προφορικό, πολυτροπικό π.χ. αφίσα, ακουστικό κείμενο, βίντεο) αφιερωμένο στη Μαλάλα, στη ζωή της, στο έργο της, στα μηνύματα της δράσης της, στο πλαίσιο αφιερώματος του σχολείου σας σε σημαντικές προσωπικότητες της εποχής μας.
2. Υποθέστε ότι η Μαλάλα ήρθε στην Ελλάδα και ότι αποφασίσατε να την καλέσετε στο σχολείο σας σε μια εκδήλωση προς τιμήν της. Στην ομιλία για να την καλωσορίσετε, θα περιγράψετε τα συναισθήματά σας (ενθουσιασμό, συγκίνηση, ευγνωμοσύνη, θαυμασμό κ.ά.) για την τιμητική παρουσία της.

Δραστηριότητα 1 πρόσληψης κειμένου/εικόνας

Δραστηριότητα 2 πρόσληψης κειμένου/εικόνας

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Διαβάσατε το παρακάτω άρθρο και, ως εκπρόσωπος του πενταμελούς συμβουλίου της τάξης σας, αποφασίσατε, με προφορική παρέμβαση στο πλαίσιο συνέλευσης του πενταμελούς, να προτείνετε τη διοργάνωση δράσεων για την ενίσχυση της αποδοχής της διαφορετικότητας στο σχολείο. Διαμορφώνετε την προφορική σας παρέμβαση αντλώντας στοιχεία από το παρακάτω κείμενο.

Ακολουθήστε το οργανωτικό σχήμα της επίλυσης προβλήματος: 1. πρόβλημα -> 2. πρόταση/προτάσεις -> 3. αιτιολόγηση κάθε πρότασης -> τελική επιλογή.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Να υπογραμμίσετε στο άρθρο τις πληροφορίες που θεωρείτε σημαντικές και που θα αξιοποιήσετε στο δικό σας κείμενο.
2. Να επιλέξετε από το άρθρο στοιχεία μορφής (άμεσο ύφος, απλός λόγος, προτρεπτικός τόνος, χρήση ερωτημάτων, χρήση θαυμαστικού κ.ά.) που θα αξιοποιήσετε στη δική σας προφορική παρέμβαση.

Κείμενο 1: Όλοι οι άνθρωποι είμαστε διαφορετικοί και αυτή είναι η μαγεία! Πώς βοηθάει το σχολείο;

Ακούμε συνεχώς για την αποδοχή στη διαφορετικότητα, για τις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων, για την απόρριψη που δέχεται οτιδήποτε φαντάζει στο μεγαλύτερο μέρος του συνόλου περιέργο ή παράξενο. Το γεγονός όμως πως δεν υπάρχει κάτι σε αυτόν τον κόσμο που να είναι ίδιο ή όμοιο με οτιδήποτε άλλο, είναι η αιτία που η ζωή έχει τόσο ενδιαφέρον και χαρά. Ναι, είμαστε όλοι διαφορετικοί και αυτή είναι η μαγεία!

Η διαφορετικότητα δεν είναι κάτι που πρέπει να μας φοβίζει. Αντιθέτως, είναι αυτό που εξυψώνει την ίδια μας την ύπαρξη, που αναδεικνύει την ποικιλομορφία και την πολυπλοκότητα της ανθρωπίνης υπόστασης. Είναι αυτή που μας κάνει να ξεχνάμε τη ρουτίνα, μας ωθεί να θέλουμε να γνωρίσουμε τον άλλον καλύτερα.

Συνεπώς, αυτή η δυσκολία που τρέφουν πολλοί απέναντι στη διαφορετικότητα οφείλεται στο γεγονός πως δεν τους δόθηκε η ευκαιρία να αντιληφθούν το πόσο σημαντική είναι. Αν από μικρή ηλικία, από το σχολείο –παίζει άλλωστε σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση, στη γνωριμία με το διαφορετικό και στην εξοικείωσή μας– λάβουμε το μήνυμα πως οι άλλοι δεν είναι οι εχθροί μας, τότε θα αντιληφθούμε πως βαθίζουμε όλοι σε έναν δρόμο και ανεξαρτήτως των στόχων μας έχουμε την ανάγκη να κάνουμε καλύτερη τη ζωή μας.

Ελαφρώς διασκευασμένο κείμενο της Μ. Σκαμπαρδώνη από τον ιστότοπο enallaktikidrasi

» Μετά τη συγγραφή

1. Οι συμμαθητές/συμμαθήτριάς σας, με συζήτηση στην ολομέλεια, θα αξιολογήσουν την προφορική παρέμβασή σας ως προς την πληρότητα και πειστικότητα των επιχειρημάτων και ως προς την αμεσότητα της παρουσιάσής σας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

Με αφορμή το παρακάτω κείμενο, αποφασίσατε να στείλετε ένα email στον δημιουργό του με τις προτάσεις σας, ώστε τα άτομα με αναπηρία να πάψουν να είναι «αόρατα». Στόχος σας είναι να συμβάλετε στην ευαισθητοποίηση απέναντι στα άτομα με αναπηρία. Να λάβετε υπόψη σας τα κριτήρια αυτοαξιολόγησης που ακολουθούν.

» Πριν από τη συγγραφή

Προτού συντάξετε το κείμενό σας, να αντλήσετε ιδέες από το Κείμενο 2 και να λάβετε υπόψη σας τα ακόλουθα χαρακτηριστικά ενός email:

Θέμα: στο ειδικό πλαίσιο γράφετε το θέμα της επιστολής (σε μορφή ονοματικής φράσης συνήθως)

Προσφώνηση: προσαρμοσμένη στην ιδιότητα του παραλήπτη

Εισαγωγή: ιδιότητα αποστολέα, αφορμή και θέμα του μηνύματος

Κύριο μέρος: λεπτομερής ανάπτυξη πληροφοριών

Τελευταία ενότητα: συμπέρασμα και προσδοκώμενες ενέργειες

Αποφώνηση: προσαρμοσμένη στην ιδιότητα του παραλήπτη

Κείμενο 2: Οι ημέρες του φωτός για τα άτομα με αναπηρία

Η 3η Δεκεμβρίου είδισται να εορτάζεται ως η παγκόσμια ημέρα των ατόμων με αναπηρία. Αφιερωμένη στο κομμάτι εκείνο του πληθυσμού που καλείται να διαβιεί σε συνθήκες άνισων ευκαιριών για συμμετοχή στο κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι.

Τα άτομα με αναπηρία είναι δίπλα μας και το κατά πόσο είναι ορατά είναι αποτέλεσμα δεσμικών παρεμβάσεων από μέρους της οργανωμένης πολιτείας καθώς επίσης κοινωνικών στάσεων και συμπερι-

φορών. Η συνύπαρξη δεν είναι μια θεωρητική κατασκευή αλλά ο σεβασμός των στοιχειωδών κοινωνικών κανόνων και η αποδοχή θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο καθένας μας πρέπει να απολαμβάνει τα ίδια δικαιώματα, όπως αυτά καθορίζονται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. και ειδικότερα για τα άτομα με αναπηρία, είναι ευθύνη της πολιτείας να τα υλοποιεί όπως αυτά έχουν εξειδικευθεί στη Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ.

Στην ανατολή μιας νέας προοπτικής για τη συμπερίληψη και την κοινωνική συνοχή, είναι συγκεκριμένες τάσεις που θα συμβάλλουν σημαντικά και αυτές σχετίζονται με τις εξελίξεις στο ψηφιακό υποστηρικτικό περιβάλλον, με την ενδυνάμωση των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων των ατόμων με αναπηρία καθώς και με την αλλαγή στη νοοτροπία των μελών της κοινωνίας. Στοιχεία που προσδιορίζουν τον επιβεβλημένο μετασχηματισμό, ώστε να ανοίξει ο δρόμος για μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς, προσφέροντας οικονομική ασφάλεια, ίσες ευκαιρίες και κοινωνική δικαιοσύνη για τα άτομα με αναπηρία.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου του Δ. Π. Νικόλσκυ, τ. Προέδρου της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες στο Συμβούλιο της Ευρώπης, 13/12/2023, εφημερίδα *Το Βήμα*

» Μετά τη συγγραφή

Αξιολογείτε το κείμενό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Ακολούθησα την τυπική δομή μιας ηλεκτρονικής επιστολής (επιγραμματική αναφορά στο θέμα, προσφώνηση, εισαγωγή στο θέμα, λόγος σύνταξης επιστολής, ανάλυση θέματος, αποφώνηση);
- **Περιεχόμενο:** Εστίασα στις σημαντικές πτυχές του θέματος; Τις ανέλυσα επαρκώς; Παρέλειπα κάποιο χρήσιμο ζήτημα ή επανέλαβα κάτι που έχει λεχθεί σε προηγούμενο σημείο;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου; Υπάρχουν στο κείμενο γραμματικά λάθη που πρέπει να διορθωθούν; Χρησιμοποίησα το κατάλληλο για επίσημη ηλεκτρονική επιστολή ύφος; Υπάρχει εκφραστική ποικιλία ή επαναλαμβάνονται οι ίδιες λέξεις/φράσεις πολλές φορές;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

«Με τη δύναμη του χιούμορ»: Αναλάβετε να συγγράψετε ένα σύντομο θεατρικό έργο (κωμωδία χαρακτήρων) για έναν ανθρωπινό τύπο. Στόχος σας είναι να διακωμωδήσετε τα χαρακτηριστικά του. Το έργο σας θα παρουσιαστεί σε σχολική εκδήλωση. Αντλήστε ιδέες από το κείμενο αναφοράς που ακολουθεί και λάβετε υπόψη σας τα κριτήρια αυτοαξιολόγησης.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Πώς επιτυγχάνεται το κωμικό αποτέλεσμα στο παρακάτω κείμενο; Κυκλώστε ποιες από τις παρακάτω τεχνικές αξιοποιεί ο Ανδρ. Λασκαράτος και εντοπίστε από ένα παράδειγμα στο κείμενο αναφοράς:
 - Έμφαση στην αδυναμία/στο ελάττωμα
 - Διόγκωση της αδυναμίας/του ελαττώματος
 - Αιφνιδιαστική χρήση λέξεων
 - Αφήγηση αστείου περιστατικού
 - Ειρωνεία/καυστικό σχόλιο

Κείμενο 3: Ο κακός μαθητής

Ο Ανδρέας Λασκαράτος το χρονικό διάστημα 1880-1886 στο βιβλίο του *Ιδού ο άνθρωπος* ασχολήθηκε με την περιγραφή ανθρώπινων τύπων-χαρακτήρων. Στο βιβλίο του αυτό προσέγγισε τα ήδη και τις αντιλήψεις 126 ανθρώπινων χαρακτήρων με σατιρική διάθεση. Το κείμενο εξομαλύνεται με επεξηγηματικά σχόλια εντός παρένθεσης ή στο τέλος του κειμένου.

Εξαιρώ τον μαθητήν του Πανεπιστημίου. Τούτος υποδέτεται ενήλικος (υποτίθεται ότι είναι ενήλικος) και θαν έχει ακολούθως άλλη γνώση, άλλη διαγωγή. Εννοώ δε τον μαθητήν των κατωτέρων εχπαιδευτηρίων (δηλαδή του Δημοτικού και του Γυμνασίου-Λυκείου).

Τούτος, ως επί το πλείστον (κυρίως), δεν εννοεί (κατανοεί) και δεν εχτιμά (εκτιμά) την αξίαν της μαθησεως. Πηγαίνει στο σχολεῖον, επειδή εσυνήθισε έως από νήπιο να πηγαίνει· επειδή οι γονεῖς του τότε δέλουνε να εξακολουθεί να πηγαίνει, και επειδή βλέπει που και τ' άλλα παιδιά πηγαίνουν· αλλά στο σχολεῖον του γυρεύει κάθε άλλο, παρά να μάθει (ζητά στιδήποτε άλλο εκτός από το να μάθει).

Η κλάση¹ δι' αυτόν είναι ένα είδος συνεταιρισμού (συνεργασίας), όπου εντός ολίγου και αυτός συνεταιρίζεται². Και επειδή σ' εκείνην την ηλικία τα αισθήματα και τα φρονήματα (οι σκέψεις/ιδέες) λίγο διαφέρουν μεταξύ των συμμαθητών, δεν θ' αργήσουνε συμφωνούντες να εύρουνε πως οι εορτές (δεν θ' αργήσουν να συμφωνήσουν και να θρουν πως οι γιορτές), και κάθε άλλο που ελευθερώνει (απελευθερώνει) από την αηδία του μαθήματος, είναι ευτύχημα, και να συνομόνεται³, διά να υποχρεώνουνε τους καθηγητάς να εορτάζουνε.

Δεν φθάνει. Εντός του σχολαστικού⁴ χρόνου τα εχπαιδευτήρια (σχολεία) έχουνε διακοπές, κάποτε από πολλές ημέρες, και το καλοκαίρι μίαν από μήνες (κάποιες φορές πολλές μέρες και το καλοκαίρι 1-2 μήνες). Ο δε τοιούτος μαθητής, σ' όλες όσες διακοπές, δεν ανοίγει ποτέ βιβλίο.

Παρομοίως όταν ξημερώνει εορτή, δεν πιάνει μήτε τότε βιβλίο. Και πραγματικώς, τι νόημα ήδελ' έχει (θα έχει) η σπουδή του εκείνην την βραδιά, αφού σκοπός της σπουδής του δεν είναι η προκοπή του, αλλά το να μπορέσει να πει το μάθημα, και μάθημα την ακόλουθην (επόμενη) ημέρα δεν είναι;

Επειδή δε, πηγαίνοντας εις το σχολεῖον, μόνος του σκοπός είναι να πει το μάθημα και αν δυνατόν να περάσει, κάθε απάτη προς τον καθηγητήν του είναι χρήσιμη, και τη μεταχειρίζεται προθύμως.

Εις δε τες προετοιμασίες του διά τες εξετάσεις της χρονιάς, ο κακός μαθητής, αντί να βαλθεί να συνάξει (συγκεντρώσει) με τον νουν του όλες τες γνώσεις (τις γνώσεις), οπού εις τον σχολαστικόν χρόνον απόχτησε, και ναν τες οικειοποιήσῃ στον εαυτόν (να τις κάνει κτήμα του) του διά της επανειλημμένης μελέτης, ετοιμάζει μόνον καλά κακά τα μέρη εκείνα, που σε κάθε βιβλίο νομίζει πιθανόν να εξετασθεί και καλεί διά την στιγμήν της εξετάσεως μαθητάδες φίλους του, οι οποίοι στεκόμενοι οπίσθω του τον βοηθούν κρυφά στες απόκρισες (στέκονται από πίσω και τον βοηθούν στις απαντήσεις).

Με τούτον τον τρόπον ο τοιούτος μαθητής ελπίζει να περάσει. Αν δε αποτύχει... οι καθηγηταί τον αδικήσανε!

Ανδρέας Λασκαράτος, *Ιδού ο άνθρωπος* (ή *Ανθρώπινοι χαρακτήρες*), 1886, εκδ. Προόδου, σσ. 101-102 (ανακτήθηκε από τις Ψηφιακές Συλλογές της Ψηφιοθήκης του Α.Π.Θ.)

¹κλάση: τάξη, ²συνεταιρίζεται: συνεργάζεται με άλλους, ³συνομόνεται: συνωμοτούν, ⁴σχολαστικός: σχολικός, ιδιωματική λέξη

» Μετά τη συγγραφή

Αξιολογείτε το κείμενό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Ακολούθησα την τυπική δομή της περιγραφής; Αξιοποίησα την αφήγηση χαρακτηριστικών περιστατικών για να παρουσιάσω τον ανθρώπινο τύπο;
- **Περιεχόμενο:** Παρουσίασα με πληρότητα το πρόσωπο που επέλεξα;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου; Υπάρχουν στο κείμενο γραμματικά λάθη που πρέπει να διορθωθούν; Αξιοποίησα «τεχνικές» από το κείμενο του Λασκαράτου, ώστε να πετύχω το επιδιωκόμενο κωμικό αποτέλεσμα;

Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του/της καθηγητή/-τριάς σας, θα συμμετάσχετε σε μία σχολική εκδήλωση, με στόχο την απόδοση τιμών σε μέλη της τοπικής σας κοινότητας, τα οποία θεωρείτε «ήρωες της καθημερινότητας». Στο πλαίσιο, λοιπόν, ενός σχεδίου δράσης με θέμα: **«Οι δικοί μας ήρωες: Πρότυπα από την κοινότητά μας»**, οι μαθητές/οι μαθήτριες της τάξης θα λειτουργήσουν έχοντας συγκεκριμένους επιμέρους ρόλους:

- άλλοι/-ες μαθητές/-τριες θα ζητήσουν συνεντεύξεις από άτομα που θεωρούν πρότυπα μέσα στην τοπική κοινότητα (π.χ. έναν/μία γιατρό, έναν/μία εδελοντή/-τρια, έναν/μία καλλιτέχνη/-ίδα, έναν/μία πυροσβέστη, έναν/μία πιλότο κ.ά.),
- άλλοι/άλλες θα γράψουν άρθρα γνώμης για τα πρόσωπα αυτά,
- άλλοι/άλλες θα αναλάβουν να δημιουργήσουν συλλογές φωτογραφιών που θα συνοδεύουν τα άρθρα και
- άλλοι/άλλες θα αναλάβουν τον ρόλο της επιμέλειας και της τεχνικής υποστήριξης των παρουσιάσεων των βίντεο με τις συνεντεύξεις και τα άρθρα που θα προβληθούν σε σχετική σχολική εκδήλωση.

Προετοιμασία για τη δράση: Οι μαθητικές ομάδες θα αναζητήσουν αρχικά πληροφορίες για τα πρόσωπα ενδιαφέροντος και στη συνέχεια θα διαμορφώσουν τις πιθανές ερωτήσεις των συνεντεύξεων. Το υλικό αυτό θα αποτελέσει τη βάση για τη συγγραφή των άρθρων και τη διαμόρφωση των συλλογών φωτογραφικού υλικού.

Αξιολόγηση των προσχεδιασμένων κειμένων σας και των σημειώσεών σας πριν από τη συμμετοχή σας στο «παιχνίδι ρόλων»: Κάθε μαθητής/μαθήτρια θα αξιολογήσει την καταλληλότητα και την ποιότητα του υλικού που έχει συγκεντρώσει, τόσο για τις συνεντεύξεις όσο και για τα άρθρα ή τα βίντεο· η αξιολόγηση θα πραγματοποιηθεί βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων:

- **συνέντευξη:** ευστοχία των ερωτήσεων, κάλυψη όλων των σχετικών θεμάτων μέσω των ερωτήσεων, πληρότητα απαντήσεων, ευχέρεια λόγου, ευστοχία στη χρήση του επιτονισμού, του ρυθμού και των παραγλωσσικών στοιχείων, ομαλότητα εναλλαγής ρόλων, σεβασμός και ευγένεια συνομιλητών·
- **άρθρο:** αξιοποίηση του δομικού σχήματος του αφηγηματικού κειμενικού τύπου για τη διήγηση ιστοριών στις οποίες συμμετείχαν τα τιμώμενα πρόσωπα, καταλληλότητα και ευστοχία τίτλου, εκφραστική ακρίβεια, πληρότητα περιεχομένου·
- **φωτογραφίες:** λειτουργική συμπλήρωση του περιεχομένου των γλωσσικών κειμένων (ανάδειξη προσώπων, επεξήγηση/τεκμηρίωση γραφόμενων πληροφοριών, προσθήκη πληροφοριών που δεν είναι δυνατό να παρουσιαστούν συνοπτικά μέσω της γλώσσας), συνοπτικότητα και περιεκτικότητα της λεξάντας ως σύνοψης και σχολιασμού του εικονικού περιεχομένου·
- **βίντεο:** καταλληλότητα επιλογής πολυμεσικών στοιχείων.

Ανατροφοδότηση στην ολομέλεια: Μετά την ολοκλήρωση του αφιερώματος, το σύνολο των μαθητών/μαθητριών και ο/η καθηγητής/-τρια θα αξιολογήσουν την ποιότητα του γραπτού λόγου, την αμεσότητα των συνεντεύξεων, την πληρότητα του περιεχομένου των άρθρων, την αισθητική του βίντεο, βάσει των προαναφερόμενων κριτηρίων.

Καλές Δημιουργίες!

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 3

Φιλικοί δεσμοί: η δεύτερή μας οικογένεια...

Κατανοούμε γραπτά κείμενα

Κείμενο Ι: Σκόνη, λάσπες, κουτσομπόλες, γεράνια, παιδιά, καρεκλάκια έξω

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

1. Βασιζόμενοι/-ες στον τίτλο του κειμένου, τι περιμένετε να διαβάσετε στο κείμενο;
2. Ο τίτλος μάς προετοιμάζει για εσωτερικό ή εξωτερικό χώρο; Από ποιες λέξεις οδηγηθήκατε στο συμπέρασμα αυτό;
3. Μπορείτε να φανταστείτε τον εαυτό σας σε ένα τέτοιο περιβάλλον; Σας είναι οικείο;

Ακολουθεί απόσπασμα άρθρου που αφορά προδημοσίευση βιβλίου, με θέμα μια παλαιά γειτονιά της Αθήνας.

Το σπίτι μου είναι πιο έξω από το κέντρο της πόλης. Είναι σε μια συνοικία όπως όλες οι άλλες, μια λαϊκή υποβαθμισμένη περιοχή. Δρόμοι και πλατείες είναι μέσα στο χώμα, πράγμα που σημαίνει λάσπες τον χειμώνα και σκόνη το καλοκαίρι. Δένδρα μαραμένα που δεν ποτίζονται – εδώ δεν φτάνει το νερό ούτε για τους ανθρώπους... Κοπριές από τα ζωα των πλανόδιων πωλητών σκορπισμένες στο πέραςμά τους. Εγκαταλελειμμένες μάντρες, γεμάτες με ό,τι μπορείς να φανταστείς. Ξύλινες κολόνες, που δεν ξέρεις σε τι χρησιμεύουν – ή καλύτερα φαντάζεσαι σε τι χρησίμευαν. Εμπόδια κάθε μορφής, από παρατημένες γραμμές του τραμ, μέχρι βάρδα χωρίς αγάλματα, φυτρώνουν εκεί που δεν τα περιμένεις...

Στην πανοραμική αυτή εικόνα να προσθέσουμε τη σκόνη από το τσίταγμα των χαλιών, τον ανεπαρκή βραδινό φωτισμό των δρόμων, τους καταστηματαρχες που το έχουν σε πολύ κακό να τηρήσουν κάθε είδους αστυνομική διάταξη και τόσα άλλα...

Και όμως η ζωή, όπως κυλά καθημερινά, με αρμονία και τάξη, δίνει στη μικρή συνοικία μια απίστευτη γοητεία. Και αυτό κάνει τη μεγάλη διαφορά! Εδώ έχουμε ένα είδος κοινοβίου. Ακόμα και μια δυνατή ανάσα να πάρει ένας γείτονας, όλοι ξέρουν αμέσως το γιατί και σπεύδουν να τον παρηγορήσουν. Ο περισσότερο χρόνος περνά στις εξώπορτες, στις αυλές, ακόμα και στον δρόμο, παρά μέσα στο σπίτι. Εδώ θα τα πούνε τα αντράγυνα, εδώ τρώνε, παίζουν, πλένονται και ντύνονται τα παιδιά. Εδώ συναντιούνται οι γειτόνισσες, διαδίδονται οι ειδήσεις της ημέρας.

Η αυλόπορτα είναι, κατά κάποιον τρόπο, το σαλόνι τους. Είναι εδώ που οι γυναίκες, οι τακτικότερες, πάντα καθαρές και περιποιημένες, αλλά και οι πολυάσχολες, συχνά αχτένιστες και ασυγύριστες, με τα μωρά τους στα γόνατα, περνούν τις ώρες τους.

Οι άντρες, μετά το βραδινό φαγητό, εκμυστηρεύονται τις στεναχώριες τους, συζητούν για τα πολιτικά, σχολιάζουν τις ειδήσεις των εφημερίδων, αστεϊεύονται μεταξύ τους και μιλούν για την αγορά και το φρέσκο ψάρι που πέτυχαν...

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου του Η. Μαγκλίνη, που αφορά προδημοσίευση βιβλίου με θέμα μια παλιά γειτονιά της Αθήνας, 26/9/2022, εφημερίδα Η Καθημερινή

» Κατά την ανάγνωση

Να επιλέξετε τη σωστή, κατά τη γνώμη σας, απάντηση, τεκμηριώνοντας την επιλογή σας με αναφορές στο κείμενο.

1. Ποια στάση φαίνεται να έχει ο αφηγητής απέναντι στη συνοικία του;
 - α) Απορρίπτει πλήρως τη ζωή εκεί λόγω της φτώχειας και της ακαταστασίας.
 - β) Αναγνωρίζει τις δυσκολίες, αλλά βλέπει και τη ζεστασιά της ανθρώπινης επαφής.
 - γ) Τη θεωρεί υποδειγματική γειτονιά χωρίς κανένα πρόβλημα.

2. Η φράση «Και όμως η ζωή, όπως κυλά καθημερινά, με αρμονία και τάξη, δίνει στη μικρή συνοικία μια απίστευτη γοητεία» δηλώνει:
 - α) Αντίθεση με την προηγούμενη ενότητα.
 - β) Αιτιολόγηση των όσων αναφέρθηκαν προηγουμένως.
 - γ) Συμπέρασμα που προκύπτει από όσα προηγήθηκαν.
3. Τι υποδηλώνει η μεταφορά «η αυλόπορτα είναι, κατά κάποιον τρόπο, το σαλόνι τους»;
 - α) Ότι οι κάτοικοι σπάνια χρησιμοποιούν το εσωτερικό των σπιτιών τους για κοινωνικές επαφές.
 - β) Ότι η αυλόπορτα έχει την ίδια διακόσμηση με ένα σαλόνι.
 - γ) Ότι η αυλόπορτα είναι κλειστή και λειτουργεί προστατευτικά.
4. Η φράση «ο περισσότερος χρόνος περνά στις εξώπορτες, στις αυλές, ακόμα και στον δρόμο» δηλώνει:
 - α) Έλλειψη άνετων εσωτερικών χώρων στα σπίτια.
 - β) Έναν τρόπο ζωής βασισμένο στην κοινωνική αλληλεπίδραση και την εξωστρέφεια.
 - γ) Την επικινδυνότητα των δρόμων λόγω εγκατάλειψης.
5. Ποιος είναι ο πιθανός σκοπός του συγγραφέα γράφοντας το συγκεκριμένο κείμενο;
 - α) Να παρουσιάσει την αρχιτεκτονική των λαϊκών συνοικιών.
 - β) Να αποδαρρύνει τους ανθρώπους από το να ζουν σε τέτοιες περιοχές.
 - γ) Να δείξει πώς σε μια υποβαθμισμένη περιοχή η ζωή μπορεί να είναι όμορφη και ανθρώπινη.

» Μετά την ανάγνωση

1. Σκεφτείτε τη δική σας γειτονιά. Συγκρίνέτε τη με αυτήν του κειμένου. Παρουσιάστε τη γειτονιά σας στην ολομέλεια της τάξης.

Κείμενο 2α: Ο μικρός πρίγκιπας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

Θα διαβάσετε δύο σύντομα λογοτεχνικά κείμενα που αναφέρονται στη φιλία και απευδύνονται σε παιδιά και εφήβους αναγνώστες.

1. Ποιο/ποια πιστεύετε ότι είναι το μήνυμα/τα μηνύματα που εμπεριέχεται/εμπεριέχονται στις ιστορίες αυτές αναφορικά με τη φιλία; Πώς αιτιολογείτε την απάντησή σας;
2. Όταν ολοκληρώσετε την ανάγνωση των κειμένων, να σκεφτείτε αν επαληθεύτηκε η υπόθεσή σας.

Σώπασε η αλεπού και κοίταξε πολλή ώρα τον μικρό πρίγκιπα.

— Σε παρακαλώ..., ημέρωσέ με, του είπε!

— Θέλω βέβαια, της αποκρίθηκε ο μικρός πρίγκιπας, μα δε με παίρνει ο καιρός. Έχω ν' ανακαλύψω φίλους και πολλά πράγματα να γνωρίσω.

— Δε γνωρίζει κανείς παρά τα πράγματα που ημερώνει, είπε η αλεπού. Οι άνθρωποι δεν έχουν πια καιρό να γνωρίσουν τίποτα. Τ' αγοράζουν όλα έτοιμα στα εμπορικά. Καθώς όμως δεν υπάρχουν εμπορικά που πουλάνε φίλους, οι άνθρωποι δεν έχουν πια φίλους. Αν δες ένα φίλο, ημέρωσέ με!

— Τι πρέπει να κάνω; είπε ο μικρός πρίγκιπας.

— Πρέπει να έχεις μεγάλη υπομονή, αποκρίθηκε η αλεπού. Θα καθίσεις πρώτα κάπως μακριά μου, έτσι στο χορτάρι. Εγώ θα σε κοιτάζω με την άκρη του ματιού μου κι εσύ δε θα λες τίποτα. Τα λόγια είναι που κάνουν τις παρεξηγήσεις.

Αλλά, κάθε μέρα, θα μπορείς να κάθεσαι λιγάκι πιο κοντά...

Την άλλη μέρα ήρθε πάλι ο μικρός πρίγκιπας.

— Θα 'ταν πιο καλά να έρχεσαι πάντα την ίδια ώρα, είπε η αλεπού. Αν έρχεσαι, λόγου χάρη, στις τέσσερις το απόγευμα, εγώ θ' αρχίζω από τις τρεις να είμαι ευτυχισμένη. Όσο θα περνάει η ώρα, τόσο εγώ θα νιώθω και πιο ευτυχισμένη. Στις τέσσερις πια, δε θα μπορώ να καθίσω και θα τρώγομαι, θ' ανακαλύψω την αξία της ευτυχίας. Αν έρχεσαι όμως όποτε και να 'ναι, δε θα ξέρω ποτέ ποια ώρα να φορέσω στην καρδιά μου τα καλά της... Σ' όλα χρειάζεται κάποια τελετή.

— Τι είναι τελετή; είπε ο μικρός πρίγκιπας.

— Είναι κι αυτό κάτι που πολύ παραμελήθηκε, είπε η αλεπού. Είναι αυτό που κάνει τη μια μέρα να μη μοιάζει με τις άλλες, τη μια ώρα με τις άλλες ώρες. Οι κυνηγοί μου, λόγου χάρη, έχουν μια τελετή. Κάθε Πέμπτη χορεύουν με τις κοπέλες του χωριού. Γι' αυτό η Πέμπτη είναι θαυμάσια μέρα! Μπορώ και κάνω μια βόλτα ως τ' αμπέλι. Αν χόρευαν οι κυνηγοί όποτε και να 'ναι, όλες οι μέρες θα μοιάζαν μεταξύ τους, κι εγώ δε θα είχα καθόλου διακοπές.

Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ, *Ο μικρός πρίγκιπας*, μτφρ. Στρατής Τσίρκας, εκδ. Ηριδανός, σσ. 70-71

Κείμενο 26: Ο μικρούλης Χανς

Τι φοβερή καταιγίδα ήταν αυτή! Κι ήταν τόσο πηχτό το σκοτάδι, που ο μικρούλης Χανς δεν έβλεπε τίποτα, και φύσαγε τόσο δυνατά ο άνεμος, που με δυσκολία στεκότανε στα πόδια του. Ωστόσο, φάνηκε πολύ γενναίος, και έπειτα από τρεις ώρες δρόμο, έφτασε στο σπίτι του γιατρού και χτύπησε την πόρτα.

«Ποιος είναι;», φώναξε ο γιατρός, θγάζοντας το κεφάλι του απ' το παράθυρο της κρεβατοκάμαράς του.

«Ο μικρούλης Χανς, γιατρέ».

«Τι θέλεις, μικρούλη Χανς;»

«Ο γιος του μυλωνά έπεσε από μια σκάλα και χτύπησε, κι ο μυλωνάς θέλει να πάτε αμέσως».

«Εντάξει!», είπε ο γιατρός και διέταξε να ετοιμάσουν το άλογό του, τις μπότες του και το φανάρι του, κατέβηκε και ξεκίνησε για το σπίτι του μυλωνά, ενώ ο μικρούλης Χανς τον ακολουδούσε σκουντουφλώντας.

Όμως η δύελλα δυνάμωνε ολοένα, η βροχή έπεφτε καταρράκτης κι ο μικρούλης Χανς δεν έβλεπε πού πήγαινε και δεν προλάβαινε το άλογο. Στο τέλος, έχασε το δρόμο του και ξεστράτισε στον ρεικότοπο που ήταν ένα πολύ επικίνδυνο μέρος, γιατί ήταν γεμάτο βαθιές τρύπες, κι εκεί ο μικρούλης Χανς πνίγηκε. Κάτι γιδοβοσκοί βρήκαν την άλλη μέρα το πτώμα του να πλέει σ' ένα νερόλακκο και το μετέφεραν στο σπίτι του.

Όλοι πήγαν στην κηδεία του μικρούλη Χανς, γιατί τον αγαπούσανε πολύ, και πιο λυπημένος απ' όλους ήταν ο μυλωνάς.

«Μια και ήμουν ο καλύτερός του φίλος», είπε ο μυλωνάς, «το σωστό είναι να έχω εγώ την πρώτη θέση». Κι έτσι, προχωρούσε πρώτος στην πομπή, τυλιγμένος μες στο μακρύ μαύρο παλτό του, και κάθε τόσο σφουγγίζε τα μάτια του μ' ένα μεγάλο μαντίλι.

«Ο θάνατος του μικρούλη Χανς είναι πραγματικά μεγάλη απώλεια για όλους», είπε ο σιδηράς, όταν τέλειωσε η κηδεία και είχαν βολευτεί στο πανδοχείο, πίνοντας κρασί με κανέλα και τρώγοντας γλυκό.

«Μεγάλη απώλεια και για μένα», πρόσθεσε ο μυλωνάς «ξέρετε, του είχα δώσει σχεδόν το καρτσάκι μου και τώρα δεν ξέρω τι να το κάνω. Πιάνει τόπο στο σπίτι κι είναι σε τόσο κακή κατάσταση, που και να το πουλήσω δε θα πιάσω φράγκο. Δεν ξαναχαρίζω τίποτε άλλη φορά. Παραείναι βαρύ το τίμημα της γενναιοδωρίας».

Όσκαρ Γουάιλντ, *Εννέα μαγικά παραμύθια*, μτφρ. Ρένα Χατχούτ, εκδ. Γράμματα, σσ. 164-165

» Κατά την ανάγνωση

1. Σε ποιο από τα παραπάνω κείμενα («Ο μικρός πρίγκιπας» και «Ο μικρούλης Χανς») περιγράφεται η αληθινή φιλία; Εντοπίστε φράσεις και λέξεις που να την εξηγούν.
2. Αφού λάβετε υπόψη σας την τελευταία φράση του Κειμένου 26 «Μεγάλη απώλεια και για μένα», πρόσθεσε ο μυλωνάς «ξέρετε, του είχα δώσει σχεδόν το καρτσάκι μου και τώρα δεν ξέρω τι να το κάνω. Πιάνει τόπο στο σπίτι κι είναι σε τόσο κακή κατάσταση, που και να το πουλήσω δε θα πιάσω φράγκο. Δεν ξαναχαρίζω τίποτε άλλη φορά. Παραείναι βαρύ το τίμημα της γενναιοδωρίας», να χαρακτηρίσετε τη στάση του μυλωνά απέναντι στον μικρό Χανς.

» Μετά την ανάγνωση

1. Να αποτυπώσετε καλλιτεχνικά (ζωγραφικά, σε φωτογραφικό κολάζ ή και σε λογοτεχνικό, πεζό ή ποιητικό κείμενο) μια σκηνή ή ένα μήνυμα που σας έκανε εντύπωση από τα παραπάνω λογοτεχνικά αποσπάσματα. Μπορείτε να εργαστείτε σε ομάδες ή ατομικά.

Δραστηριότητα 1
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 2
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 3
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 4 πρόσληψης
οπτικοακουστικού κειμένου
(«Η δύναμη ενός λουλου-
διού»)

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Μπορεί η Διεθνής Ημέρα Φιλίας να έχει καθιερωθεί από τον ΟΗΕ να γιορτάζεται στις 30 Ιουλίου, αλλά ως τάξη, αναγνωρίζοντας τη σημασία της φιλίας ειδικά για την ηλικία σας, αποφασίσατε να οργανώσετε ένα αφιέρωμα στην αξία της φιλίας. Για τον λόγο αυτό δημιουργείτε και παρουσιάζετε μέσα στην τάξη γνωμικά ή μαντινάδες για τη φιλία, αντλώντας έμπνευση από τα παραδείγματα που ακολουθούν. Στόχος σας είναι να αναδείξετε με πρωτότυπο τρόπο τις πτυχές της φιλίας. Οι δημιουργίες σας θα αξιολογηθούν από τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριάς σας.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Τι είναι η μαντινάδα; Τι είναι το γνωμικό; Προτού προχωρήσετε στη δημιουργία τους, ενημερωθείτε για τα χαρακτηριστικά τους:
 - **Μαντινάδα:** είδος δημοτικού, δεκαπεντασύλλαβου, και συνήθως ομοιοκατάληκτου, δίστιχου που τραγουδιέται κυρίως στην Κρήτη.
 - **Γνωμικό:** σύντομη φράση που εκφράζει, συχνά χωρίς μεταφορά, μια πρακτική αλήθεια, δίνει περιληπτικά μια λογική αρχή, έναν κανόνα συμπεριφοράς ή κάνει μια ψυχολογική παρατήρηση.

Από το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (Η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα/greek-language.gr)

Κείμενο 1: Για τη φιλία...

Γνωμικά/αποφθέγματα

Ό,τι συ μισείς, ετέρω μη ποιήσεις. (Ό,τι εσύ μισείς, μην το κάνεις στον άλλον.)

*Κλεόβουλος ο Ρόδιος, Εκ των 7 σοφών της
Αρχ. Ελλάδος (6ος αι. π.Χ.)*

Χτίζουμε πολλούς τοίχους αλλά όχι αρκετές γέφυρες.

Ισαάκ Νεύτων, Άγγλος επιστήμονας (1642-1727)

Κάναμε χιλιόμετρα για ανθρώπους που δεν έκαναν ούτε βήμα για 'μας...

Τάσος Λειβαδίτης, Ποιητής (1922-1988)

Πριν από τις μηχανές, η μόνη μορφή ψυχαγωγίας που είχαν πραγματικά οι άνθρωποι ήταν οι ανθρωπίνες σχέσεις.

Douglas Coupland, Καναδός συγγραφέας (1961-)

Σ' αυτόν τον κόσμο που ολοένα στενεύει, ο καθένας μας χρειάζεται όλους τους άλλους. Πρέπει να αναζητήσουμε τον άνθρωπο όπου κι αν βρίσκεται.

*Γώργος Σεφέρης, Ποιητής, Νόμπελ 1963
(1900-1971)*

Αγάπα τον άνθρωπο γιατί είσαι εσύ...

Νίκος Καζαντζάκης, Λογοτέχνης (1883-1957)

Μαντινάδες

Ο φίλος που 'ναι αληθινός ευφραίνει την ψυχή σου, στέκει βουνό στα δύσκολα και φάρος στη ζωή σου.

Φιλία, είσαι της ζωής το πιο γλυκό στολίδι, που δίνει νόημα βαθύ στου χρόνου το ταξίδι.

» Μετά τη συγγραφή

1. Οι συμμαθητές/-τριές σας θα αξιολογήσουν τις μαντινάδες ή τα γνωμικά που δημιουργήσατε με κριτήριο την πυκνότητα του νοήματος και την πρωτοτυπία/την ευρηματικότητά τους (ειδικά οι μαντινάδες θα αξιολογηθούν και ως προς την τήρηση του μέτρου και της ομοιοκαταληξίας).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

- Ένας καλός σας φίλος/μια καλή σας φίλη έχει απογοητευτεί από μία φιλική σχέση που δεν εξελίχθηκε ομαλά. Του/της γράφετε ένα σημείωμα (80-100 λέξεις) με συμβουλές για τις ανθρωπίνες σχέσεις, προκειμένου να τον/την παρηγορήσετε ή να τον/την βοηθήσετε να αντικρίσει με ρεαλισμό την κατάσταση και να ξεπεράσει την απογοήτευσή του/της. Μπορείτε, αν θέλετε, να αξιοποιήσετε στοιχεία από το κείμενο που ακολουθεί. Μην ξεχάσετε, πριν από τη σύνταξη του κειμένου σας, να μελετήσετε τα κριτήρια αυτοαξιολόγησης που ακολουθούν.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί. Σκεφτείτε ποιο είναι το μήνυμα του διαλόγου που αποτυπώνεται.

Κείμενο 2: Από τη γεύση, Σερ

Ο Αρκάς, σκιστάροντας έναν σαρκοβόρο καρχαρία στα βάθη της θάλασσας, αφήνει υπονοούμενα για τη φιλία και αν πρόκειται για μία σχέση που οι πάντες, ανεξαιρέτως, μπορούμε να υποστηρίξουμε. Έτσι σκιστάρει έναν καρχαρία – το γνωστό σε όλους μας σαρκοβόρο ψάρι με τα αιχμηρά σαγόνια και το χαρακτηριστικό πτερύγιο στη ράχη – με τον οποίο συχνά παρομοιάζουμε και ανθρώπους οι οποίοι ενδιαφέρονται μόνο για τα προσωπικά τους οφέλη και εξελίσσονται σε αδίστακτους άρπαγες. Χαρακτηριστική είναι και η χρήση του «μεγαλοκαρχαρίας», όταν θέλουμε να αναφερθούμε σε κάποιον μεγαλοσχήμονα* ο οποίος είναι άπληστος και αμείλικτος.

Στο σκίτσο του Αρκά αποτυπώνεται ο ακόλουθος διάλογος μεταξύ του Καρχαρία και του ψαριού που είναι ο πιστός ακόλουθός του:

Καρχαρίας: Κορνήλιε, ξέρεις πώς ξεχωρίζω τους φίλους μου από τους εχθρούς μου;

Κορνήλιος: Από τη γεύση, Σερ.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου, 6/6/2024, εφημερίδα *Το Βήμα*

*μεγαλόσχημος/μεγαλοσχήμων (συν. ειρων.): α) αυτός που κατέχει υψηλό αξίωμα, β) αυτός που παρουσιάζεται ως σημαντικός.

Γεώργιος Μπαμπινιώτης, *Λεξικό για το Σχολείο και το Γραφείο*, 2012, Κέντρο Λεξικολογίας

» Μετά τη συγγραφή

Αξιολογείτε το κείμενό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Ακολούθησα τη δομή ενός προσωπικού φιλικού σημειώματος (όνομα παραλήπτη, λόγος σύνταξης σημειώματος [αναφορά στη φιλική σχέση], διατύπωση και αιτιολόγηση των συμβουλών, όνομα δημιουργού);
- **Περιεχόμενο:** Εστίασα σε όσα ήθελα να γράψω στον φίλο/στη φίλη μου; Ήμουν σύντομος/-η και σαφής;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου; Χρησιμοποίησα το κατάλληλο ύφος;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

Με αφορμή το άρθρο που ακολουθεί, αποφασίσατε ως μέλος της συντακτικής ομάδας της ηλεκτρονικής εφημερίδας του σχολείου σας, να γράψετε ένα άρθρο (120 λέξεις), στο οποίο θα αποτυπώσετε την προσωπική σας άποψη (δικαιολογώντας την) για την αντοχή των φιλικών σχέσεων των μαθητικών χρόνων. Στόχος σας είναι να προβληματίσετε τους/τις συμμαθητές/-τριές σας. Αντλήστε ιδέες από το κείμενο αναφοράς και μελετήστε τα κριτήρια αυτοαξιολόγησης.

Να λάβετε υπόψη τις οδηγίες στο στάδιο πριν από τη συγγραφή και τα κριτήρια που περιγράφονται στο στάδιο μετά τη συγγραφή.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Αφού διαβάσετε το Κείμενο 3, να συμπληρώσετε το παρακάτω διάγραμμα με σκέψεις/προβληματισμούς γύρω από το ερώτημα «φίλοι για πάντα;».

Κείμενο 3: «Φίλοι για πάντα» αλλά για πόσο;

Πώς διατηρείται μια παιδική φιλία στην ενήλικη ζωή και πώς η έννοιά της μεταβάλλεται στον χρόνο, καθώς αυτός μοιράζεται ανάμεσα σε καινούργιους φίλους, υποχρεώσεις και οικογένεια;

Όταν ήταν στο Γυμνάσιο, η Μαίρη και η Ελίνα μοιράζονταν τα πάντα. Συμμαθήτριες και κολλητές, η μία είχε την άλλη σε οτιδήποτε τις απασχολούσε, μοιράζονταν τις ανησυχίες τους για το ξέγνοιαστο παρόν και το σημαντικό και «μεγάλο» μέλλον. Στις βόλτες, στα σχολικά διαλείμματα, με sms τα βράδια, ακόμα και με χαρτάκια που μετακινούνταν διακριτικά και κρυφά την ώρα του μαθήματος. Η φιλία τους συνεχίστηκε έτσι, μέχρι που τελείωσαν το σχολείο και η Ελίνα μετακόμισε στο εξωτερικό. Έκτοτε, συναντιούνται μόνο τα καλοκαίρια, μιλούν βέβαια τακτικά, σε διαστήματα η επαφή τους αραιώνει χωρίς να συμβεί κάτι συγκεκριμένο. [...]

Σήμερα, στα 30 της, η Μαίρη παραδέχεται πως «υπάρχουν κάποια πράγματα, που, τη στιγμή που θα συμβούν, ξέρω πως ο πρώτος άνθρωπος που θέλω να τα μοιραστώ μαζί του είναι η Ελίνα. Όχι ότι μειώνω τους φίλους που έχω στην Αθήνα και μπορώ να σηκώσω το τηλέφωνο και να τους δω από κοντά μέσα σε μισή ώρα. Αλλά όσο τα χρόνια περνούν και οι υποχρεώσεις αλλάζουν και αυξάνονται, κακά τα ψέματα, αρχίζεις να καταλαβαίνεις πως, ακόμα και ένας φίλος που μπορεί να μένει δύο συνοικίες δίπλα σου, είναι κάποιος που, τελικά, δεν βλέπεις τόσο άμεσα και συχνά.

Διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο της Ε. Τζαννάτου, 5/9/2023, εφημερίδα *Η Καθημερινή*

» Μετά τη συγγραφή

Αξιολογείτε το κείμενό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Ακολούθησα την τυπική δομή ενός άρθρου (τίτλος, προαιρετικά υπότιτλος, εισαγωγή στο θέμα, ανάλυση θέματος, συμπέρασμα/μήνυμα);
- **Περιεχόμενο:** Εστίασα στα σημαντικά κατά τη γνώμη μου στοιχεία; Τα ανέλυσα επαρκώς;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου; Υπάρχουν στο κείμενο γραμματικά λάθη που πρέπει να διορθωθούν; Χρησιμοποίησα το κατάλληλο ύφος για ένα άρθρο στη σχολική εφημερίδα; Υπάρχει εκφραστική ποικιλία ή επαναλαμβάνονται οι ίδιες λέξεις/φράσεις πολλές φορές;

Δραστηριότητα
παραγωγής λόγου

Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του καθηγητή/της καθηγήτριάς σας, οργανωθείτε σε ομάδες: το θεματικό πεδίο με το οποίο θα ασχοληθείτε είναι αυτό της Φιλίας και των ανθρώπινων σχέσεων. Στόχος σας είναι να δημιουργήσετε ένα ή περισσότερα μονόπρακτα¹ (κωμικά ή μη) για την πιο πάνω θεματική ενότητα, με θέμα: «Ανθρώπινες σχέσεις στον μεγεθυντικό φακό».

Οι μαθητές/μαθήτριες θα χωριστούν σε ομάδες και θα αναλάβετε να δημιουργήσετε και να σκηνοθετήσετε μικρά θεατρικά σκετς (μονόπρακτα) διάρκειας 5 λεπτών, σχετικά με τη θεματική, αναδεικνύοντας θετικές ή αρνητικές πτυχές της (π.χ. παρεξήγηση μεταξύ φίλων, πλασματικές φιλίες στα δίκτυα, μοναξιά, συμπεριφορές που πληγώνουν, συμπεριφορές που βοηθούν έναν έφηβο να «ανθίσει» κ.ά.).

- ✓ **Προετοιμασία για τη δράση:** Όλες οι ομάδες θα πρέπει να καθορίσετε τον θεματικό πυρήνα του μικρού θεατρικού σας έργου, να φτιάξετε το περίγραμμα των χαρακτήρων, να διαμορφώσετε σταδιακά το κείμενο, δίνοντας έμφαση στους διαλόγους, και να αποφασίσετε τη βασική σκηνογραφία (απλό σκηνικό) και τη σκηνοθεσία. Θυμηθείτε ότι τα θεατρικά σας έργα προορίζονται να παρουσιαστούν στην τάξη, οπότε θα πρέπει να βρεθούν πρακτικές λύσεις για την υλοποίησή τους. Για τα κείμενά σας μπορείτε να αντλήσετε ιδέες από άλλα θεατρικά έργα ή κείμενα που παρουσιάζουν χαρακτήρες ή «φωτογραφίζουν» ανθρώπινες συμπεριφορές (π.χ. κείμενα από το έργο *Ιδού ο άνθρωπος* του Α. Λασκαράτου κ.ά.). Εσείς αποφασίζετε αν το έργο σας θα είναι κωμικό ή όχι. Προσοχή στη φυσικότητα των διαλόγων. Στόχος σας είναι μέσα από το έργο σας να προκύψει κάποιο μήνυμα προς τους θεατές σας.
- ✓ **Αξιολόγηση των προσχεδιασμένων κειμένων σας και των σημειώσεών σας πριν από τη συμμετοχή σας στο «παιχνίδι ρόλων»:** Κάθε ομάδα θα αξιολογήσει την καταλληλότητα και την ποιότητα του υλικού που έχει δημιουργήσει, ενώ της παρουσίας θα προηγηθούν μικρές πρόβες στην τάξη.
- ✓ **Ανατροφοδότηση στην ολομέλεια:** Μετά την ολοκλήρωση της δράσης, το σύνολο των μαθητών/-τριών θα αξιολογήσει την ποιότητα των μικρών θεατρικών έργων, τη ροή των διαλόγων, τη φυσικότητα της υποκριτικής των μαθητών και τη δύναμη των μηνυμάτων που προέκυψαν από τα μονόπρακτα. Θα γίνει συζήτηση για το τι αποκόμισαν οι μαθητές/-τριες από τη δράση αυτή.

Καλές Δημιουργίες!

¹ Το μονόπρακτο είναι ένα σύντομο θεατρικό έργο που ολοκληρώνεται σε μία πράξη ή σε μία σκηνή, σε αντίθεση με έργα που οργανώνονται σε πλήθος σκηνών σε μία ή περισσότερες πράξεις.

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 4

Και η πρώτη μας οικογένεια: το σπίτι μας

Κατανοούμε γραπτά και ψηφιακά κείμενα

Κείμενο 1: Η αδερφή μου

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

»» Πριν από την ανάγνωση

1. Βασιζόμενοι/-ες στον τίτλο του κειμένου «Η αδερφή μου», να υποθέσετε αν πρόκειται για αφηγηματικό ή περιγραφικό κείμενο. Μπορεί, πιστεύετε, να αποτελεί συνδυασμό και των δύο;

Η αδερφή μου, ο άνθρωπος που αγάπησα περισσότερο στη ζωή μου, ο μόνος μάλλον που αγάπησα πραγματικά –εξαιρούνται πάντα από αυτούς τους λογαριασμούς τα παιδιά μου– ήταν εκείνη που με έκανε να νιώσω, από πολύ νωρίς, κάτι από το μυστήριο της αγάπης.

Δεν έχω καμιά αυταπάτη περί αδελφικής αγάπης και ξέρω καλά πόσο δύσκολη είναι, για όλους εμάς τους απόγονους του Κάιν*. Πιθανόν να είχα λοιπόν κι εγώ μαζί της μια κάποια σχέση, καλή ή κακή, όπως όλοι οι άλλοι. [...]

Η αδερφή μου ήταν από μικρή ένα ταλαντούχο παιδί, ένα προικισμένο πλάσμα: πρώτη μαθήτρια στο Δημοτικό, σημαιοφόρος αργότερα στο Γυμνάσιο όλα τα χρόνια. Ζωγράφιζε καλά, έγραφε ακόμη καλύτερα, τραγουδούσε δαυμάσια, χόρευε όλους τους χορούς. Και πανέμορφη. Το πρόσωπό της από τα σπάνια. Μόνο στον αθλητισμό δεν τα κατάφερνε. Την αγαπούσαν οι δάσκαλοι και οι καθηγητές, την καμάρωνε ο πατέρας μας. Ακολουθώντας την στο σχολείο κατά δύο χρόνια, ήμουν πάντα ο αδερφός της Ζουμπουλάκη, μολοντί ανήκα και εγώ στους καλούς μαθητές. Εκείνη όμως ήταν ασύγκριτη.[...]

Ο λόγος της απόφασής μου να γράψω για την αδερφή μου ήταν ένας: να μείνει το όνομά της μέσα από τούτο το γραπτό. [...] Τη Γιούλα βέβαια δεν την ενδιέφερε αυτό, εγώ όμως που δεν είμαι σαν εκείνη δέλω το όνομά της να μείνει. [...]

Ο τρόπος που σκέφτομαι, που αξιολογώ, που αντιμετωπίζω τη ζωή και τους ανθρώπους δε γεννήθηκε μέσα στα βιβλία, ούτε πουθενά αλλού, καθορίστηκε από την αδερφή μου. Δεν λέω ότι είναι ο τρόπος της, γιατί είμαι μίλια μακριά από την καλοσύνη της κι από τη χαρά των μικρών πραγμάτων. Λέω απλώς, Γιούλα μου, σου λέω τώρα κάτι που δεν σου είπα ποτέ, αν και εσύ η πανέξυπνη μπορεί να το είχες καταλάβει, ότι σου χρωστάω τα πάντα.

Διασκευασμένα αποσπάσματα από τον Πρόλογο και τον Επίλογο του βιβλίου του Σταύρου Ζουμπουλάκη
Η αδερφή μου, 2012, εκδ. Πόλις (αποσπάσματα από σ. 9, 10 και 68)

*Κάιν: Βιβλικό πρόσωπο το οποίο περιγράφεται ως ο πρώτος γιος του Αδάμ και της Εύας. Υπήρξε ο πρώτος βιβλικός ανθρωποκτόνος και ταυτόχρονα αδελφοκτόνος, δανατώνοντας τον νεότερο αδελφό του Άβελ, καθώς φθόνησε την επιδοκιμασία που έδειξε σε εκείνον ο Θεός.

»» Κατά την ανάγνωση

1. Προσπαθήστε να αναγνωρίσετε τα συναισθήματα που νιώθει ο συγγραφέας για την αδερφή του. Να τα διατυπώσετε αναλυτικά.
2. Με ποια εκφραστικά μέσα στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου αποδίδει ο συγγραφέας γλαφυρά την περιγραφή της αδερφής του;
3. Φανταστείτε τι θα έλεγε η αδερφή του, αν ο συγγραφέας της παρουσίαζε την πρόδεδή του να γράφει ένα βιβλίο-αφιέρωμα σ' αυτήν. Χρησιμοποιήστε ευθύ λόγο.
4. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου θα μπορούσε να πει κανείς ότι στα λόγια του συγγραφέα εμπεριέχεται μια δόση υπερβολής. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε; Τεκμηριώστε ανάλογα.

»» Μετά την ανάγνωση

1. Χωριστείτε σε δυνάδες και ανταλλάξτε με το ζευγάρι σας απόψεις πάνω στις αδελφικές σχέσεις. Ύστερα καταγράψτε τις σκέψεις σας σε ένα σύντομο κείμενο δίνοντας πρώτα μια μικρή περιγραφή σαν αυτή του κειμένου (στη δεύτερη παράγραφο) και ύστερα εκφράζοντας τα συναισθήματά σας.

Κείμενο 2: Η σημασία των παππούδων και των γιαγιάδων (podcast)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ακρόαση

1. Έχετε παππού και γιαγιά; Πόσο συχνά τους βλέπετε; Ποια σχέση σας συνδέει μαζί τους; Ποια συναισθήματα υπάρχουν και από τις δυο πλευρές;

Θα ακούσετε ένα ηχητικό κείμενο/podcast από την πλατφόρμα happy kids radio (Δημιουργός της πλατφόρμας: Ανδριανή Ορφανού - Ζουναλή) με τίτλο «Η σημασία των παππούδων και των γιαγιάδων».

Η σημασία των
παππούδων και των
γιαγιάδων

» Κατά την ακρόαση

1. Ποιους τομείς της ζωής των παιδιών μπορεί να επηρεάσει η σχέση τους με τον παππού και τη γιαγιά;
2. Ποιο συμπέρασμα προέκυψε από τη μελέτη σε παιδιά Ε΄ Δημοτικού σχετικά με τα αποτελέσματα εμπλοκής των παππούδων και γιαγιάδων στη ζωή των παιδιών;
3. Σύμφωνα με το ηχητικό κείμενο, σήμερα εμπλέκονται σε μεγάλο βαθμό οι παππούδες κι οι γιαγιάδες στο μεγάλωμα των εγγονιών. Ποιοι παράγοντες υπαγορεύουν αυτή τη συνθήκη;
4. Πώς καταλαβαίνετε τον όρο «αγάπη άνευ όρων» και γιατί αυτή η αγάπη θεωρείται ιδιαίτερη;
5. Για ποιους λόγους επιλέγουν τα εγγόνια να περνούν τον ελεύθερό τους χρόνο και τις διακοπές με τον παππού και τη γιαγιά;
6. Τι έχουν να κερδίσουν οι παππούδες και οι γιαγιάδες από αυτήν τη σχέση;
7. Ποιον ρόλο παίζει ο ενδιαμέσος ήχος σαν καμπανάκι που ακούγεται κατά τη διάρκεια του podcast;
8. Πώς κρίνετε την μουσική που ακούγεται καθ' όλη τη διάρκεια του podcast; Τι τόνο δίνει σε αυτά που λέγονται;

» Μετά την ακρόαση

1. Οργανωμένοι/-ες σε ομάδες, δημιουργήστε ένα κολάζ με μηνύματα που απευθύνονται ή που αφορούν στους παππούδες και τις γιαγιάδες σας και στον ρόλο που οι παππούδες και οι γιαγιάδες διαδραματίζουν γενικά στη ζωή των παιδιών.

Δραστηριότητα 1
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 2
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 3
πρόσληψης κειμένου

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Στο πλαίσιο του εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας της Οικογένειας θα δημιουργήσετε ένα σύντομο κείμενο (60-80 λέξεων) στο οποίο θα ενσωματώσετε 2 με 3 συνθήματα/σλόγκαν για την ημέρα αυτή. Το κείμενο αυτό θα συνοδεύσει μικρό βίντεο/σποτ που θα δημιουργήσετε για να τιμήσετε την ημέρα και θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου. Τα συνθήματα/σλόγκαν θα έχουν ως στόχο είτε να αναδείξουν τη σημασία του εορτασμού ή του δεσμού της οικογένειας είτε να προτρέψουν σε συμμετοχή στον εορτασμό. Πρέπει να είναι σύντομα, πρωτότυπα και ακριβή. Θα αναζητήσετε εικόνες (από το διαδίκτυο) που θα συνοδεύσουν το κείμενό σας.

» Πριν από τη συγγραφή/δημιουργία

Παρατηρήστε την εικόνα που αφορά την Παγκόσμια Ημέρα για την Οικογένεια (γιορτάζεται 15 Μαΐου):

1. Ποια χρώματα έχουν επιλεγεί; Τι αίσθηση σας δημιουργούν;
2. Ο τρόπος με τον οποίο έχει γραφτεί στα αγγλικά η λέξη «Οικογένεια» (FAMILY) σε τι παραπέμπει;
3. International Family Day (Διεθνής Ημέρα Οικογένειας): Γιατί κατά τη γνώμη σας έχει χρησιμοποιηθεί η αγγλική γλώσσα στην αφίσα αυτή;
4. Η Παγκόσμια Ημέρα της Οικογένειας καθιερώθηκε το 1993 με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ και γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 15 Μαΐου. Ποιο/ποια είναι κατά τη γνώμη σας το μήνυμα/τα μηνύματα αυτής της ημέρας; Να τα καταγράψετε επιγραμματικά.

» Μετά τη συγγραφή/δημιουργία

Αξιολογήστε το κείμενό σας βασίζόμενοι/-ες στα ακόλουθα κριτήρια:

- **Κείμενο:** τα συνθήματα/σλόγκαν είναι σύντομα, ευρηματικά και ακριβή;
- **Εικόνα:** η εικόνα συμπληρώνει επαρκώς το κείμενό μου;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

1. **ΑΓΩΝΑΣ ΛΟΓΩΝ:** Συμμετέχετε σε έναν Αγώνα Λόγων με θέμα «Υπάρχουν σοβαροί λόγοι σήμερα να κάνεις παιδιά»: Η τάξη χωρίζεται σε τρεις (3) ομάδες: την Ομάδα Α που θα υποστηρίξει το θέμα, την Ομάδα Β που θα αντικρούσει το θέμα και την Ομάδα Γ που θα λειτουργήσει ως Κριτής. Κάθε μέλος της Ομάδας Α και Β καταγράφει τα επιχειρήματα της πλευράς του θέματος που υποστηρίζει και πιθανώς επιχειρήματα με τα οποία θα αντικρούσει τις απόψεις της άλλης ομάδας. Η Ομάδα Γ καταγράφει τα επιχειρήματα κάθε Ομάδας και στο τέλος της διαδικασίας κρίνει τους ομιλητές ως προς την εκφορά του λόγου, την ποιότητα των επιχειρημάτων και την αποτελεσματικότητα της αντίκρουσης των επιχειρημάτων της άλλης ομάδας μέσα στον δοσμένο χρόνο. Από τις Ομάδες Α και Β θα οριστούν 3 ομιλητές: ο 1ος ομιλητής θα παρουσιάσει το θέμα της κάθε Ομάδας και 1-2 επιχειρήματα, ο 2ος ομιλητής θα απαντήσει στα επιχει-

ρήματα που ακούστηκαν και θα παρουσιάσει 1-2 νέα επιχειρήματα και ο τελευταίος ομιλητής θα κάνει την ανακεφαλαίωση. Κάθε ομιλητής μιλάει για συγκεκριμένο χρόνο (π.χ. 3 λεπτά), ο οποίος καθορίζεται πριν από την έναρξη του αγώνα.

2. Ως μέλος της συντακτικής ομάδας της ηλεκτρονικής εφημερίδας του σχολείου σας, προτείνετε να γράψετε ένα άρθρο (120 λέξεις) για το επίκαιρο ζήτημα της υπογεννητικότητας και η πρότασή σας εγκρίνεται. Στόχος σας είναι να εξηγήσετε τη σοβαρότητα του φαινομένου και να προβληματίσετε τους αποδέκτες του άρθρου. Για το άρθρο σας αντλείτε στοιχεία από το κείμενο αναφοράς.

» Πριν από την αντιλογία/τη συγγραφή άρθρου

1. Εντοπίστε στο παρακάτω κείμενο τις ιδέες/πληροφορίες που θεωρείτε σημαντικές.

Κείμενο 1: Να κάνουμε οικογένεια;

Η υπογεννητικότητα είναι τάση καταγεγραμμένη: μόνον έξι χώρες το 2100 εκτιμάται ότι θα υπερβαίνουν τα ποσοστά αναπλήρωσης του πληθυσμού τους και οι μισές είναι στην Αφρική. Η αντίληψη ότι υπάρχουν σήμερα σοβαροί λόγοι να μην κάνεις παιδιά –συναντάται με αυξανόμενα ποσοστά στις νεαρές ηλικίες– δέχεται συνήθως τα βέλη της αντιθετής άποψης. Όσο περισσότεροι άνθρωποι γεννιούνται, τόσο περισσότερες ιδέες και καινοτομίες παράγονται, προσφέροντας τεχνολογικές και άλλες λύσεις βιωσιμότητας. Το να κάνεις παιδιά είναι ευεργετικό και μπορεί να αυξήσει το προσδόκιμο ζωής. Βοηθάει επίσης στην προσωπική εξέλιξη και αποτελεί ψήφο εμπιστοσύνης στο μέλλον. Ο κόσμος δεν είναι πιο επικίνδυνος απ' ό,τι ήταν στο παρελθόν και οι γεννήσεις ενισχύουν τους δημογραφικούς δείκτες, θωρακίζοντας την προοπτική της οικονομίας που θα υποστηρίξει τους μισθούς και τις συντάξεις.

Ένα «ντιμπέιτ» που σίγουρα αξίζει την προσοχή μας. Όμως σε χώρες όπως η Ελλάδα θα πρέπει να λύσουμε άλλα θέματα προτού καταλήξουμε στην πολυτέλεια μιας συνειδητής όσο και στοχαστικής απόφασης, που θα βασίζεται σε κατά τα άλλα εύλογες αναζητήσεις για την πορεία της ανθρωπότητας.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου του Β. Κωστούλα, εφημερίδα *Η Καθημερινή*

» Μετά την αντιλογία/τη συγγραφή άρθρου

Για τον Αγώνα Λόγων, οι ομιλητές αξιολογούνται για την εκφορά του λόγου (αμεσότητα, ευχέρεια, επιτονισμός, στάση σώματος), την ποιότητα των επιχειρημάτων και την αποτελεσματικότητα της αντίκρουσης των επιχειρημάτων της άλλης ομάδας μέσα στον δοσμένο χρόνο.

Για το άρθρο, αξιολογήστε το κείμενό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή άρθρου:** σε ποιον βαθμό τηρήθηκε η δομή του άρθρου (τίτλος, εισαγωγή στο θέμα, ανάλυση του θέματος, συμπέρασμα);
- **Γλώσσα:** τηρήθηκαν οι κανόνες της ορθογραφίας; Υπάρχει ακρίβεια στην έκφραση;
- **Ύφος:** είναι το ύφος του κειμένου απλό;

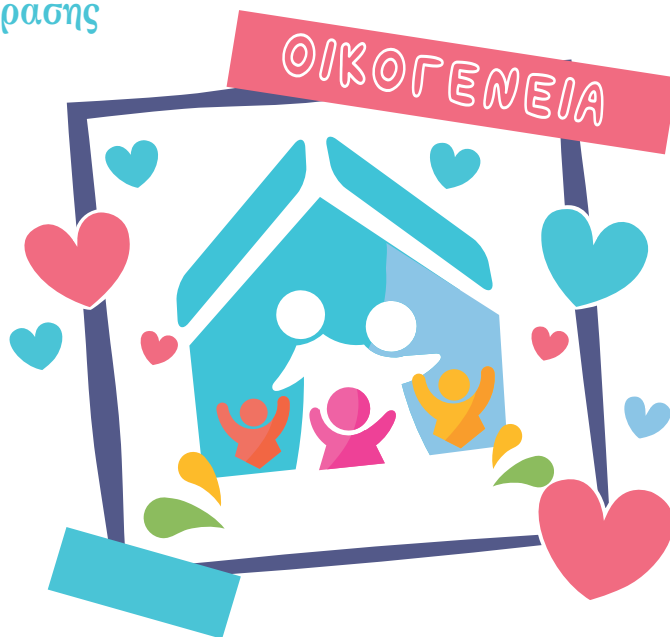
Δραστηριότητα
παραγωγής λόγου

Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του καθηγητή/της καθηγήτριάς σας, οργανωθείτε σε ομάδες: το θεματικό πεδίο με το οποίο θα ασχοληθείτε είναι αυτό της Οικογένειας. Στόχος σας είναι να δημιουργήσετε, οργανωμένοι σε μικρο-ομάδες των 2-3 μαθητών, βίντεο με θέμα: «**Εφηβεία και Οικογένεια: δύο κόσμοι – μία σχέση**». Το κάθε βίντεο θα περιέχει ένα ή δύο αιτιολογημένα μηνύματα/αιτήματα που θα απευθύνετε προς την οικογένειά σας, το κάθε μέλος της ομάδας χωριστά ή όλοι/όλες μαζί όσοι/όσες συμμετέχετε στην ίδια ομάδα: π.χ. ζητάτε περισσότερη κατανόηση, λιγότερη πίεση κ.ά. και αιτιολογείτε το αίτημα-μήνυμά σας. Στόχος σας είναι να εκφράσετε αυτό που επιθυμείτε με τρόπο πειστικό. Στο τέλος του βίντεό σας είναι καλό να υπάρχει ένα σχετικό σύνθημα.

Προετοιμασία για τη δράση: Οργανωμένοι/-ες σε ομάδες, θα καταγράψετε και θα ιεραρχήσετε τα πιθανά αιτήματά σας προς την οικογένεια και θα σημειώσετε επιγραμματικά την αιτιολόγηση για το καθένα. Θα σκεφτείτε και το σύνθημα με το οποίο θα κλείσει το βίντεό σας (το σύνθημα πρέπει να είναι σύντομο, ευρηματικό, άμεσο και εύστοχο).

Αξιολόγηση των προσχεδιασμένων κειμένων σας και των σημειώσεών σας: Κάθε μαθητής/-τρια θα αξιολογήσει την καταλληλότητα και την επάρκεια του υλικού που έχει επιλέξει σε σχέση με τους στόχους της παρέμβασής του. Είναι ρεαλιστικό το αίτημά μου; Είναι επαρκής η αιτιολόγηση που χρησιμοποιώ; Είναι πειστικό το ύφος μου; Είναι ελκυστικό και επικοινωνιακά αποτελεσματικό το σύνθημά μου;

Ανατροφοδότηση στην ολομέλεια: Μετά την παρουσίαση των παρεμβάσεων/βίντεο, οι μαθητές/μαθήτριες αξιολογούν τις παρεμβάσεις ως προς τη σημασία του αιτήματος/μηνύματος, την πειστικότητα και την αμεσότητα.

Καλές Δημιουργίες!

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 5

Ζούμε σε κοινωνίες: συνήθειες και παραδόσεις

Κατανοούμε γραπτά και ψηφιακά κείμενα

Κείμενο 1: Ελληνική ιστορία – Νεοελληνική τέχνη – Ελληνικές γυναικείες φορεσιές: βασικοί τύποι και επιδράσεις (βίντεο)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την παρακολούθηση

1. Έχετε επισκεφθεί ποτέ το Μουσείο Μπενάκη; Τι είδους εκθέματα φιλοξενούνται στο Μουσείο;
2. Διαβάζοντας τον τίτλο του βίντεο, τι περιμένετε ότι θα παρακολουθήσετε σ' αυτό;
3. Μπορείτε να εξηγήσετε σύντομα τι μπορεί να είναι η Νεοελληνική τέχνη και πώς σχετίζεται με τις φορεσιές;

Θα παρακολουθήσετε ένα βίντεο από το Μουσείο Μπενάκη με τίτλο «Ελληνικές γυναικείες φορεσιές: βασικοί τύποι και επιδράσεις» (Κείμενο: Ξένια Πολίτου, Φωτογραφικό υλικό: Μουσείο Μπενάκη – Συλλογή Νεοελληνικού Πολιτισμού και Φωτογραφικά Αρχεία. Το video πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Έργου «Προβολή Συλλογών & Δράσεων του Μουσείου Μπενάκη στον Παγκόσμιο Ιστό»).

Βίντεο από το
Μουσείο Μπενάκη

» Κατά την παρακολούθηση

1. Τι είναι αυτό που εντυπωσιάζει σε μια παραδοσιακή γυναικεία φορεσιά;
2. Ποια είναι τα βασικά κοινά μέρη μιας γυναικείας παραδοσιακής στολής;
3. Ποιες είναι οι σημαντικότερες επιδράσεις που έχουν διαμορφώσει τις φορεσιές;
4. Τι θα μπορούσατε να σχολιάσετε για τα υλικά από τα οποία είναι φτιαγμένες οι φορεσιές και για τα χρώματά τους;
5. Ποιες επιδράσεις δέχθηκαν οι νησιώτικες στολές και πώς αποτυπώθηκαν σ' αυτές;
6. Μετά την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους πώς διαμορφώνεται η γυναικεία φορεσιά και από τι επηρεάζεται;

» Μετά την παρακολούθηση

1. Θα εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας για τις φορεσιές μελετώντας το Κείμενο 2.

Κείμενο 2: Η φορεσιά

Η φορεσιά, όπως και η μουσική, είναι συνθετικό στοιχείο του κάθε είδους χορού, ιδιαίτερα όμως του παραδοσιακού. Στις σημερινές αναπαραστάσεις των παραδοσιακών χορών από τα φολκλορικά συγκροτήματα η φορεσιά είναι απαραίτητη, γιατί βοηθάει τόσο τον θεατή όσο και τον χορευτή να μπουν στο συγκεκριμένο κοινωνικό σύστημα αναφοράς. Αλλά και για τον παλιό άνθρωπο του χωριού οι έννοιες του χορού και της φορεσιάς ήταν σύμφυτες: ο καλός χορευτής έπρεπε να είναι πρώτα απ' όλα καλοντυμένος.

Πέρα όμως από τον χορό, η φορεσιά σαν προέκταση και απεικόνιση του ανθρώπινου σώματος αποτελεί ένα βασικό εργαλείο για την κατανόηση του ανθρώπου και της κοινωνίας. Μπορεί δηλαδή κανείς να «διαβάσει» σε μια φορεσιά την ιστορία και τις τοπικές συνθήκες ενός χώρου, τη διάρθρωση και τις αξίες μιας κοινωνίας, τη θέση και την προσωπικότητα ενός ατόμου.

Τα μέρη μιας φορεσιάς έχουν αρχικά μια πρακτική χρησιμότητα: να κρύψουν ή να αναδείξουν ορισμένα μέρη του σώματος, να μεταφέρουν προσωπικά αντικείμενα κ.λπ. Εξετάζοντας σε πρώτη φάση ποιες είναι οι βασικές ανάγκες που καλύπτονται από τη φορεσιά, προκύπτουν συμπεράσματα για την καθημερινή ζωή των

ανθρώπων που την φορούν. Για παράδειγμα, η ανάγκη να φοράει κανείς υποδήματα προκύπτει από τον τρόπο ζωής του. Αυτός που χρειάζεται να ντύσει τα πόδια του θα το κάνει χρησιμοποιώντας τα υλικά που είναι στη διάθεσή του, τον τρόπο κατασκευής που έμαθε κ.λπ. Από ένα υποδήμα λοιπόν μπορούμε να μάθουμε πού περπατούσε αυτός που το φορούσε, τι δέρματα έφτιαχναν στην περιοχή του, από πού έμαθε την τέχνη ο τσαρουχάς κ.ο.κ.

Το παράδειγμα του υποδήματος ακόμη έχει ιδιαίτερη σημασία για τον χορευτή, γιατί μπορεί να φανταστεί τι είδος κινήσεων επιτρέπει.

Πέρα όμως από την ορθολογική αντιμετώπιση αναγνωρισμένων αναγκών με τα διαθέσιμα μέσα, η φορεσιά ικανοποιεί άλλες λιγότερο εμφανείς ανάγκες. Η φορεσιά λειτουργεί σαν μέσο προβολής της συλλογικής εικόνας του ανθρώπινου σώματος. Γενικά, η φορεσιά τείνει να δώσει μιαν εικόνα του σώματος όπως θα 'πρεπε να είναι κι όχι όπως είναι. Η διαδικασία της κατασκευής τους δεν είναι προσωπική υπόθεση όπως σήμερα.

Παράλληλα, η φορεσιά λειτουργεί και σαν στολή, με τη στρατιωτική έννοια. Εξασφαλίζοντας δηλαδή μια βασική ομοιομορφία, δηλώνει με ορισμένα διακριτικά σύμβολα την κοινωνική ομάδα όπου ανήκει το άτομο καθώς και τη βαθμίδα που κατέχει στην ιεραρχία της, την εθνολογική ομάδα (π.χ. Βλάχα, Σαρακατσάνα, Καραγκούνια κ.λπ.). Στο εσωτερικό της ομάδας αυτής πρέπει να ξεχωρίζει το κάθε χωριό. Το χωριό, σαν κοινωνία με σαφή όρια είναι υποχρεωμένο να περιφρουρήσει την ταυτότητά του. Στο εσωτερικό του χωριού, οι διαφορές είναι πια δηλωτικές: της γενιάς, της τάξης, της οικονομικής δύναμης, της οικογενειακής κατάστασης, της ατομικής ιστορίας. Σε τελευταία ανάλυση, η φορεσιά είναι ένας ατομικός φάκελος που περιέχει ολόκληρη την κοινωνική και προσωπική ιστορία του ατόμου, ανοιχτός γι' αυτόν που ξέρει να τον διαβάσει.

Μέσα στα πλαίσια των συμβατικών υποχρεώσεων υπάρχει πάντα χώρος για έκφραση των προσωπικών προτιμήσεων, για παράδειγμα σε ποιο χρώμα βάφεται το ύφασμα, τι σχέδιο έχει το κέντημα κ.λπ. Πάντα όμως στα όρια που επιτρέπουν η κοινωνική κριτική, τα σχόλια της κοινότητας. Τα ρούχα, τα κοσμήματα και τα άλλα εντελώς προσωπικά αντικείμενα της νύφης είναι το πιο σημαντικό τμήμα από τα προικιά της. Μεταφέρονται τελετουργικά στην πομπή προς το σπίτι του γαμπρού μέσα σε μια στολιστή κασέλα που τοποθετείται επίσημα μπροστά στο γαμήλιο κρεβάτι. Η κασέλα αυτή περιέχει τον κρυφό κόσμο της γυναίκας και κανείς δεν επιτρέπεται να την ανοίξει. Αποτελεί το σύμβολο της εγκατάστασής της στο σπίτι.

Οι σημερινές γυναίκες των χωριών, μέσα στην τάση τους να αποτινάξουν τον παλιό τρόπο ζωής, διάστηκαν να ξεφορτωθούν τις φορεσιές που έμειναν στις κασέλες. Όσες έμειναν βρίσκονται κυρίως στα μουσεία και στις ιδιωτικές συλλογές, στα χορευτικά συγκροτήματα, στις αποθήκες των εμπόρων, ή στο εξωτερικό. Οι φορεσιές δεν βρίσκονται πια στα χέρια εκείνων που θα μπορούσαν να μας μιλήσουν γι' αυτές, αφού σ' αυτούς ανήκουν.

Διασκευασμένο απόσπασμα δημοσίευσης από τον ιστότοπο «Πανδέκτης - Ο κόσμος του ελληνικού χορού»

» Κατά την ανάγνωση

1. Πού φοριούνται σήμερα οι παραδοσιακές φορεσιές; Έχετε σχετικές εμπειρίες;
2. Τι μας προσφέρει η μελέτη της παραδοσιακής φορεσιάς;
3. Ποια χρησιμότητα έχουν τα μέρη μιας φορεσιάς;
4. Ποια ιδιαίτερη σημασία αποκτά η μελέτη των υποδημάτων μιας στολής;
5. Ποιες πληροφορίες μάς δίνει η φορεσιά για την εικόνα του ανθρώπινου σώματος και για την ένταξη του ατόμου σε κοινωνική ομάδα;
6. Έχει δικαίωμα προσωπικής επιλογής στη φορεσιά του κάποιος ή αποτελεί η φορεσιά τυποποιημένο ένδυμα;
7. Τι σήμαινε για τη νεόνυμφη γυναίκα η φορεσιά;
8. Ποιες δυσκολίες συναντά σήμερα ο ερευνητής της παραδοσιακής στολής;

» Μετά την ανάγνωση

1. Τώρα που παρακολουθήσατε το βίντεο (Κείμενο 1) και διαβάσατε το Κείμενο 2,
 - α) να περιγράψετε τη φορεσιά της ιδιαίτερης πατρίδας σας ή μια παραδοσιακή φορεσιά που σας αρέσει.
 - β) Τι είναι αυτό που σας έκανε εντύπωση;
2. Αν συναντούσατε έναν άνδρα/μια γυναίκα ντυμένο/ντυμένη με παραδοσιακή φορεσιά, τι θα τον/την ρωτούσατε; Καταγράψτε/παρουσιάστε τις πιθανές ερωτήσεις σας.

Κείμενο 3: Τα κάλαντα της αρχαιότητας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

Τα Κάλαντα έχουν τις ρίζες τους στην Αρχαιότητα. «Χελιδονίσματα» ονομάζονταν τα κάλαντα που τραγουδούσαν τα παιδιά από σπίτι σε σπίτι, για να καλωσορίσουν την άνοιξη. Άλλα κάλαντα τραγουδούσαν κατά τη φθινοπωρινή ισημερία και την Πρωτοχρονιά. Σε τι υποδέτετε ότι θα αναφέρονταν οι ευχές που περιέχονταν σε αυτά;

Ακολουθούν κάλαντα φθινοπωρινής ισημερίας και Πρωτοχρονιάς σε έμμετρη ελεύθερη απόδοση

«Σ' αρχοντικό εμπήκαμε μεγάλου νοικοκύρη, με λόγο που 'χει πέραση και μ' αγαθά περίσσια. Ανοίξτε πόρτες διάπλατα να μπουν μεγάλα πλούτη, μαζί κι η θαλερή χαρά κι η βλογημένη ειρήνη. Γιομάτοι να 'ν' οι πόδοι σας, πολλά τα ζυμωτά σας κι ο κριδαρένιος ο χυλός με το παχύ σουσάμι. Νύμφη για το μοναχογύ να κάτσει τραγουδώντας στ' αμάξι που το σέρνουν τα δυνατά μουλάρια, να 'ρθει σε αυτό το σπιτικό, να φαίνει τα προικιά της. Κάθε χρονιά δε να 'ρχομαι κι εγώ σαν χελιδόνι. Μα φέρε γρήγορα, λοιπόν, ό,τι είναι να μας δώσεις, γιατί αλλιώς θα φύγουμε, δε θα ξημερωθούμε!».

Τα παιδιά όσο τραγουδούσαν τα κάλαντα αυτά, κρατούσαν την «ειρεσιώνη», μία ανθοδέσμη από κλαδιά ελιάς και δάφνης, τυλιγμένα με κόκκινα και άσπρα νήματα. Η ελιά και η δάφνη είναι αιδιαλή φυτά που συμβολίζουν την ευημερία, την αφθαρσία, την αιωνιότητα. Τα ασπροκόκκινα νήματα διώχνουν τα κακά πνεύματα. Ο στολισμός μπορεί να περιλάμβανε, επίσης, μικρά μπουκάλια γεμάτα κρασί, μέλι και λάδι ή ακόμη και μικρές σφαίρες από μέταλλο, που παρίσταναν τον Ήλιο και τη Σελήνη.

Διασκευασμένο απόσπασμα από τον ιστότοπο του Επιστημονικού Αρχείου Κειμένων και Μελετών «Ο Φιλολόγος»

» Κατά την ανάγνωση

Διαβάστε το κείμενο με τα κάλαντα από την αρχαία Ελλάδα.

1. Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του νοικοκύρη στην αρχαιότητα; Πώς καταλαβαίνετε την έννοια του νοικοκύρη σήμερα;
2. Ποιες ευχές έδιναν τα παιδιά στην αρχαιότητα; Ποιες έχουμε διατηρήσει σήμερα και ποιες έχουμε καταργήσει; Πώς το εξηγείτε;
3. Τι συμβολίζουν τα στολίδια της ειρεσιώνης; Ποια στολίδια σάς θυμίζουν;

» Μετά την ανάγνωση

1. Μπορείτε να αναζητήσετε κι άλλα έθιμα που έχουν τις ρίζες τους στην αρχαιότητα και να κάνετε μία σύντομη παρουσίαση (με τη μορφή διαφανειών) στην τάξη σας. Φροντίστε να τηρήσετε τις «συμβάσεις» μιας τέτοιας παρουσίασης: το κείμενο των διαφανειών να είναι σύντομο (μπορεί να είναι και λέξεις-κλειδιά), να συμπληρώνεται από προσεκτικά επιλεγμένες εικόνες, ο μαθητής που παρουσιάζει, να διατηρεί βλεμματική επαφή με το κοινό, να γνωρίζει το περιεχόμενο των διαφανειών και επομένως να τις συμβουλευτεί αντί να τις διαβάσει, να είναι σε θέση να απαντήσει σε τυχόν ερωτήματα των συμμαθητών/-τριών του.

Δραστηριότητα 1
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 2
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 3
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 4
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 5
πρόσληψης κειμένου

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Ο Λαογραφικός Σύλλογος της περιοχής σας προγραμματίζει ένα επετειακό αφιέρωμα στα τοπικά έθιμα με την έκδοση ενός τόμου. Να δημιουργήσετε ένα σύντομο κείμενο (60-80 λέξεων) στο οποίο θα παρουσιάζετε ήδη και έθιμα της περιοχής καθώς και τη σημασία διατήρησής τους/τον συμβολισμό τους. Το κείμενό σας θα έχει τη μορφή σύντομου άρθρου που θα δημοσιευτεί σε αυτή την επετειακή έκδοση του Λαογραφικού Συλλόγου.

Να λάβετε υπόψη τα κείμενα αναφοράς και τον πίνακα με τα κριτήρια αξιολόγησης που ακολουθούν.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Προτού προχωρήσετε στη συγγραφή του κειμένου σας, να δημιουργήσετε ένα σύντομο διάγραμμα, όπου θα καταγράψετε τις βασικές σας ιδέες για τη σημασία της διατήρησης των εθίμων. Μπορείτε να αντλήσετε ιδέες από τα παρακάτω κείμενα.

Κείμενο 1: Γιατί πρέπει να κρατάμε τις παραδόσεις και να εμπνέουμε τα παιδιά μας

Τα έθιμα και τελετουργικά της κάθε γιορτής αναβιώνουν αναλλοίωτα σε πείσμα των καιρών. Όλα αυτά είναι η ζωή μας. Δεν γράφονται. Βιώνονται. Είναι οι παραδόσεις μας. Είναι όλα τα δεμελιώδη, τα αιώνια πολιτιστικά στοιχεία μας. Είναι οι ηθικές μας αξίες –αυτές που τώρα απαξιώνονται και αμφισβητούνται– οι οποίες παραδόθηκαν από τις προηγούμενες γενιές στις επόμενες και διαμορφώνουν την ταυτότητα του λαού μας.

Για τα περισσότερα παιδιά γιορτές όπως το Πάσχα και οι παραδόσεις του είναι συνυφασμένες με τη χαρμόσυνη προσμονή των διακοπών. Το σπίτι του παππού και της γιαγιάς στο χωριό ή στο νησί, το αντάμωμα με παλιούς γνώριμους φίλους που άφησαν πίσω τους το καλοκαίρι που πέρασε, τη βόλτα και το σεργιάνι στην πλατεία... Αλλά και αρκετά είναι τα παιδιά που συμμετέχουν στα λατρευτικά έθιμα με την καρδιά τους και ζουν τη μαγεία των παραδόσεων. Τα σύμβολα, οι τελετές, οι δρύλοι, οι μουσικές, οι χοροί εδραιώνουν την ταυτότητά μας και παρέχουν στο παιδί το αίσθημα της συνέχειας. Μέσα από εικόνες και μυρωδιές, τελετές και μυσταγωγία, από τη χαρούμενη κούραση της γιορτινής προετοιμασίας, οι παραδόσεις μάς ενώνουν με το παρελθόν, μας δένουν σαν οικογένεια, σαν κοινότητα, σαν χώρα.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Χ. Καρμήτσου, 8/4/2017, εφημερίδα *Πρώτο Θέμα*

Κείμενο 2: Γαϊτανάκι: Το παραδοσιακό έθιμο της Αποκριάς και οι ρίζες του

Από τα λίγα έθιμα που διατηρούνται αυτούσια ως τις ημέρες μας, το γαϊτανάκι είναι ένας χορός που δένει απόλυτα με το χρώμα και το κέφι της Αποκριάς. Ένα υπέροχο «παιχνίδι», που περιλαμβάνει όλα αυτά τα χαρακτηριστικά τα οποία είναι αναγκαία για μια ξέφρενη διασκέδαση. Χρώματα, κέφι και χιούμορ... πλέκονται μαζί με τις κορδέλες σε έναν χορό αγάπης και συμφιλίωσης με ιδιαίτερους συμβολισμούς.

Ρίζες και ετυμολογία

Το γαϊτανάκι, το οποίο κάνει ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία του τα τελευταία χρόνια στις εκδηλώσεις των αστικών κέντρων, πέρασε στην Ελλάδα από πρόσφυγες του Πόντου και της Μι-

κράς Ασίας και έδεσε απόλυτα με τα άλλα τοπικά έθιμα, αφού η δεξιοτεχνία των χορευτών αλλά και ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του δεν αφήνουν κανέναν αδιάφορο. Η λέξη «γαϊτανάκι» είναι υποκοριστικό της μεσαιωνικής λέξης «γαϊτάνιν», που σημαίνει μεταξωτό κορδόνι, λωρίδα, ταινία, και δημιουργείται χάρη στην τάση που έχει η γλώσσα μας να προσθέτει την κατάληξη «-άκι» για να δηλώσει τον υποκορισμό. Προέρχεται από τα ελληνιστικά χρόνια, μετά τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου, από την ελληνιστική λέξη γαϊτάνη. Χωρίς να είμαστε βέβαιοι για την ετυμολογία της, η ονομασία της έχει να κάνει με την πόλη Gaeta της Ιταλίας, ιωνική αποικία των Σαμίων, γνωστή για την παραγωγή κορδέλας. Οι κορδέλες συνήθως ήταν από βαμβάκι, μαλλί ή μετάξι και αποτελούσαν διακοσμητική πινελιά των φορεμάτων.

Πώς παίζεται

Χρειάζονται δεκατρία άτομα για να στήσουν τον ιδιότυπο χορό. Ο ένας κρατά έναν μεγάλο στύλο στο κέντρο, από την κορυφή του οποίου ξεκινούν δώδεκα μακριές κορδέλες, καθεμιά με διαφορετικό χρώμα. Οι κορδέλες αυτές λέγονται γαϊτάνια και είναι αυτές που δίνουν το όνομά τους και στο έθιμο. Γύρω από τον στύλο δώδεκα χορευτές κρατούν από ένα γαϊτάνι και χορεύουν ταυτόχρονα ανά ζευγάρια, τραγουδώντας το παραδοσιακό τραγούδι. Καθώς κινούνται γύρω από τον στύλο, κάθε χορευτής εναλλάσσεται με το ταίρι του και έτσι όπως γυρνούν, πλέκουν τις κορδέλες γύρω από τον στύλο δημιουργώντας χρωματιστούς συνδυασμούς, με τον ίδιο τρόπο που έπλεκαν παλιά οι γυναίκες τα γαϊτάνια και στόλιζαν τις παραδοσιακές φορεσιές. Όταν οι κορδέλες έχουν όλες τυλιχτεί και οι χορευτές χορεύουν όλο και πιο κοντά στο κοντάρι, αντιστρέφεται η φορά του χορού και, αφού τα γαϊτάνια ξετυλιχτούν, ο χορός τελειώνει.

Τι συμβολίζει

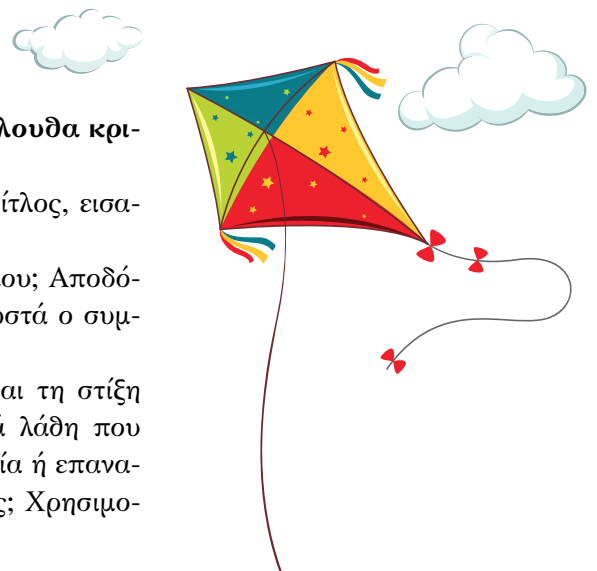
Ο αριθμός των δώδεκα χορευτών λέγεται ότι δηλώνει τους μήνες του χρόνου που εναλλάσσονται ή τις Ώρες, τις μυδικές θεότητες του χρόνου. Σε πολλές κοινωνίες, κυρίως αγροτικές, το γαϊτανάκι συμβολίζει την ομόνοια και τη συναδελφικότητα. Ο κυκλικός χορός συμβολίζει τον κύκλο της ζωής, από τη ζωή στον θάνατο, από τη λύπη στη χαρά, από τον χειμώνα στην άνοιξη και το αντίθετο.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Ά. Μαντέλη, 4/3/2016, εφημερίδα *Το Βήμα*

» Μετά τη συγγραφή

Να αξιολογήσετε το κείμενό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή άρθρου:** Τηρήθηκε η δομή ενός άρθρου (τίτλος, εισαγωγική περιγραφή, ανάλυση, συμπέρασμα);
- **Περιεχόμενο:** Έγινε επαρκής περιγραφή του εθίμου; Αποδόθηκαν με ακρίβεια οι πληροφορίες; Αναλύθηκε σωστά ο συμβολισμός του εθίμου/η σημασία διατήρησής του;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου; Υπάρχουν στο κείμενο γραμματικά λάθη που πρέπει να διορθωθούν; Υπάρχει εκφραστική ποικιλία ή επαναλαμβάνονται οι ίδιες λέξεις/φράσεις πολλές φορές; Χρησιμοποίησα ύφος κατάλληλο για άρθρο;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2**ΑΓΩΝΑΣ ΛΟΓΩΝ:**

Ο/Η καθηγητής/καθηγήτριά σας διοργανώνει έναν Αγώνα Λόγων με θέμα την Παράδοση. Ειδικότερα, το θέμα του Αγώνα Λόγων είναι το εξής: «*Η παράδοση δεν αφορά κάτι παρελθοντικό, κάτι οπισθοδρομικό. Αντίθετα, εμπεριέχει την έννοια της συνεχούς κίνησης*». Χωρίζετε υπό την καθοδήγησή του/της σε ομάδες και ακολουθείτε τις οδηγίες/τους κανόνες που θα τεθούν. Η μία ομάδα θα υποστηρίξει την παραπάνω θέση και η άλλη θα την αντικρούσει. Ο/Η καθηγητής/καθηγήτριά σας θα ορίσει τους/τις μαθητές/-τριες που θα λειτουργήσουν ως κριτές.

» Πριν από τον Αγώνα

1. Η τάξη χωρίζεται σε τρεις (3) ομάδες: την Ομάδα Α που θα υποστηρίξει το θέμα, την Ομάδα Β που θα αντικρούσει το θέμα και την Ομάδα Γ που θα λειτουργήσει ως Κριτής.
2. Κάθε μέλος της Ομάδας Α και Β καταγράφει τα επιχειρήματα της πλευράς του θέματος που υποστηρίζει και πιθανώς επιχειρήματα με τα οποία θα αντικρούσει τις απόψεις της άλλης ομάδας.
3. Από τις Ομάδες Α και Β θα οριστούν 3 ομιλητές/ομιλήτριες: ο 1ος ομιλητής/η 1η ομιλήτρια θα παρουσιάσει το θέμα της κάθε Ομάδας και 1-2 επιχειρήματα, ο 2ος ομιλητής/η 2η ομιλήτρια θα απαντήσει στα επιχειρήματα που ακούστηκαν και θα παρουσιάσει 1-2 νέα επιχειρήματα και ο τελευταίος ομιλητής/η τελευταία ομιλήτρια θα κάνει την ανακεφαλαίωση. Κάθε ομιλητής/ομιλήτρια μιλάει για συγκεκριμένο χρόνο (π.χ. 3 λεπτά), ο οποίος καθορίζεται πριν από την έναρξη του αγώνα.

» Κατά τη διάρκεια του Αγώνα

1. Οι ομιλητές/ομιλήτριες όλων των ομάδων διαρκώς εμπλουτίζουν/αναθεωρούν την επιχειρηματολογία τους και αντικρούουν τα επιχειρήματα που παρουσιάζουν οι ομιλητές/ομιλήτριες της άλλης ομάδας. Ο τελευταίος ομιλητής/η τελευταία ομιλήτρια κάθε ομάδας ανακεφαλαιώνει την επιχειρηματολογία της ομάδας του/της. Κάθε ομιλητής/ομιλήτρια φροντίζει να έχει βλεμματική επαφή με το ακροατήριο και σωστή στάση σώματος. Επίσης, φροντίζει ο ρυθμός και ο επιτονισμός του λόγου του/της να είναι κατάλληλοι.
2. Η Ομάδα Γ (κριτές) καταγράφει τα επιχειρήματα κάθε Ομάδας και κρίνει τους ομιλητές/τις ομιλήτριες ως προς την εκφορά του λόγου, την ποιότητα των επιχειρημάτων και την αποτελεσματικότητα της αντίκρουσης των επιχειρημάτων της άλλης ομάδας μέσα στον δοσμένο χρόνο.

» Μετά τον Αγώνα

1. Γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια όπου όλοι/όλες οι μαθητές/-τριες τοποθετούνται πάνω στο θέμα.

Δραστηριότητα 1
παραγωγής λόγου

Δραστηριότητα 2
παραγωγής λόγου

Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του/της καθηγητή/καθηγήτριάς σας, θα ασχοληθείτε με το θεματικό πεδίο: Ήθη, Έθιμα, Παραδόσεις. Το σχολείο σας πρόκειται να οργανώσει ένα φεστιβάλ με τίτλο: «**Η Ελλάδα των εθίμων**», στο οποίο ομάδες μαθητών/μαθητριών θα παρουσιάσουν μία δράση αφιερωμένη στα τοπικά έθιμα μιας περιοχής της χώρας μας.

Θα οργανωθείτε σε ομάδες και θα αναλάβετε να δημιουργήσετε πολυτροπικές παρουσιάσεις (ppt) για ένα έθιμο μίας περιοχής της επιλογής σας.

Βήματα υλοποίησης της δράσης

Επιλογή του επιμέρους θέματος

Κάθε ομάδα μαθητών/μαθητριών θα επιλέξει ένα έθιμο ή μία λαϊκή παράδοση από μια περιοχή της Ελλάδας (π.χ. το γαϊτανάκι στην Αποκρία, τα Αναστενάρια στη Μακεδονία, το μοιρολόι στη Μάνη κ.ά.).

Συλλογή υλικού – Επιλογή περιεχομένου

Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού και αξιοποιώντας τη σχολική βιβλιοθήκη, το διαδίκτυο (έρευνα σε ιστότοπους διαφορετικών δήμων της Ελλάδας, λαογραφικών μουσείων κ.ά.), συνεντεύξεις με μεγαλύτερους συγγενείς, ή ακόμη και επισκέψεις σε τοπικά και λαογραφικά μουσεία, κάθε ομάδα:

α) Θα καταγράφει πληροφορίες για το έθιμο (προέλευση, πότε και πού λαμβάνει χώρα, ποιοι συμμετέχουν, τι συμβολίζει κ.ά.).

β) Θα αναζητήσει παραδοσιακά τραγούδια, παροιμίες ή αφηγήσεις σχετικές με το έθιμο.

γ) Θα προσπαθήσει να εντοπίσει αν το έθιμο συνεχίζεται ή έχει εκλείψει και γιατί.

Δημιουργία παρουσιάσεων

Κάθε ομάδα θα δημιουργήσει παρουσίαση για το έθιμο της επιλογής της. Οι διαφάνειες πρέπει να έχουν σε ισορροπία κείμενο (λέξεις-κλειδιά, σύντομο κείμενο) και εικόνα, ενώ μπορούν να υπάρχουν ενσωματωμένα επιλεγμένα ηχητικά αρχεία ή βίντεο. Τα μέλη της κάθε ομάδας θα αναλάβουν να παρουσιάσουν προφορικά μέρος της παρουσίασης (γίνεται σχετική πρόβα). Κάθε ομάδα, πριν από την τελική παρουσίαση, θα αξιολογήσει την παρουσίαση που ετοίμασε ως προς την πληρότητα και την ακρίβεια του περιεχομένου, την πυκνότητα του κειμένου των διαφανειών και την αμεσότητα και την ευχέρεια στον τρόπο με τον οποίο ο κάθε μαθητής παρουσίασε τις διαφάνειές του.

Παρουσίαση στην τάξη ή/και στη σχολική κοινότητα

α) Οι εργασίες θα παρουσιαστούν στην ολομέλεια της τάξης και θα ακολουθήσει ανατροφοδότηση.

β) Οι εργασίες μπορούν να παρουσιαστούν σε σχετική εκδήλωση της σχολικής μονάδας και, κατόπιν των απαραίτητων συναινέσεων, να αναρτηθούν σε ειδική ενότητα της σχολικής ιστοσελίδας.

Ανατροφοδότηση στην ολομέλεια: Μετά την ολοκλήρωση των παρουσιάσεων, οι μαθητές/μαθητρίες θα αξιολογήσετε τις υπόλοιπες ομάδες ως προς: την εκφορά του λόγου, το ύφος και την εκφραστική ακρίβεια, την πληρότητα του περιεχομένου των απαντήσεων, τη ροή και την ευχέρεια του λόγου τους, τις παραγλωσσικές κινήσεις κι εκφράσεις τους, τον επιτονισμό και τον ρυθμό τους, το άνοιγμα και το κλείσιμο της παρέμβασής τους.

Καλές Δημιουργίες!

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 6

Οικολογία: η φύση, το ευρύτερο σπίτι μας

Κατανοούμε γραπτά κείμενα

Κείμενα 1α, 1β, 1γ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

1. Διαβάστε τους επιμέρους τίτλους των κειμένων («Η νέα κιβωτός της βιωσιμότητας», «Τα ρυάκια κελαηδούν ακόμα κάτω από την ασφάλτο» και «Άσε το ανθάκι στην ησυχία του»).
 - α) Ποια σχήματα λόγου διακρίνετε στους τίτλους των κειμένων; Πώς θα αιτιολογούσατε αυτήν την επιλογή του συγγραφέα;
 - β) Παρατηρήστε την έγκλιση και το ρηματικό πρόσωπο στον τίτλο του Κειμένου 1γ. Ποιος θα είναι, φαντάζεστε, ο στόχος του συγγραφέα αυτού του κειμένου;

Κείμενο 1α: Η νέα κιβωτός της βιωσιμότητας

Το ίδρυμα Future Materials Bank (Τράπεζα Υλικών του Μέλλοντος) αρχειοθετεί εκατοντάδες έργα που είναι αποτέλεσμα βιωσιμότητας.

Το μακροχρόνιο ενδιαφέρον της σχεδιάστριας μόδας Stella McCartney για τη βιώσιμη μόδα έφερε πρόσφατα σαν αποτέλεσμα μια συλλογή, στην οποία παρουσίασε ρούχα με λέπια, ιριδίζουσες επιφάνειες, φτιαγμένες εξ ολοκλήρου από φυτικές ενώσεις. Η σχεδιάστρια συνεργάστηκε με ένα στούντιο, αφιερωμένο στην παραγωγή «φυσικά αστραφτερών βιοϋλικών». Κατασκευασμένο από ανανεώσιμη κυτταρίνη, το βιοαποικοδομήσιμο υλικό παρέχει μια περιβαλλοντικά συνειδητή εναλλακτική λύση στα πλαστικά μαζικής παραγωγής. Είναι μόνο ένα από τα σχεδόν 400 αξιόλογα έργα που αρχειοθετήθηκαν από την Future Materials Bank. Φύκια ή ρίζες φυτών αποτελούν πλέον τα σύγχρονα υλικά παίρνοντας τη θέση του πλαστικού.

Τι είναι το Future Materials Bank: Το 2020, η Ακαδημία Jan Van Eyck στην Ολλανδία αποφάσισε να ανταποκριθεί στην παγκόσμια τάση της βιωσιμότητας. Το πρόγραμμα αυτό δημιουργήθηκε με σκοπό να μελετήσει «την τέχνη, το σχέδιο και άλλες δημιουργικές πρακτικές σε σχέση με την κλιματική κρίση, την περιβαλλοντική κατάρρευση και τις πολλαπλές επιπτώσεις τους», αξιοποιώντας την τάση των καλλιτεχνών και των σχεδιαστών για πειραματισμό. Μέσω της έρευνας και της πρότασης εναλλακτικών λύσεων από ανανεώσιμες πηγές σε μη βιώσιμες πρακτικές, το πρόγραμμα θέλει να ανοίξει τον διάλογο και να δέσει «ένα πλαίσιο που αγκαλιάζει μια ποικιλία πρακτικών και επιτρέπει μια πληθώρα φωνών».

Στην Ουγκάντα επαναχρησιμοποιήθηκαν σακούλες πολυαιθυλενίου, πλαστικές λωρίδες και μεταχειρισμένα ρούχα για να δημιουργηθούν ελαφριά υφαντά, καταφύγια και κοστούμια για δημόσιες παραστάσεις, που αναδεικνύουν ανάγκη απομάκρυνσης από την κατασκευή προϊόντων που βασίζονται σε ορυκτά καύσιμα.

Ο φλοιός δέντρων ή οι πευκοβελόνες μπορούν να συλλεχθούν από το δάσος, για να φτιάξουν σύγχρονα σκεύη. Πανταχού παρούσες, αλλά απροσδόκητες οργανικές πηγές εμφανίζονται στα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, όπως τα φύκια, τα ανθρώπινα μαλλιά ή οι ρίζες των φυτών. Πολύπλοκα υφάσματα από ρίζες καλλιεργούνται μέσα σε καλούπια κεριού μέλισσας. Η φύση κάνει όλη τη δουλειά δημιουργώντας τη δαντελωτή λεπτομέρεια. Υλικά που πέφτουν εποχιακά στο δάσος και συνήδως σαπίζουν στο έδαφος, όπως ο φλοιός δέντρων ή οι πευκοβελόνες, μπορούν να συλλεχθούν και να μεταποιηθούν σε μοντέρνα επιτραπέζια σκεύη. Και αντικείμενα όπως κρεμαστά φωτιστικά, δοχεία ή σκαμπό μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν από ασβεστολιδική σκόνη ή βιομηχανικά υποπροϊόντα, σε λειτουργικά αντικείμενα.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου, 5/12/2025, από τον ιστότοπο doctv.gr

Κείμενο 16: Τα ρυάκια κελαηδούν ακόμα κάτω από την ασφάλτο

Μια εγκατάσταση σε δημόσιο χώρο υπενθυμίζει πως το παρελθόν πρέπει να έρδει στο φως, για να υπάρξει μέλλον. Τα υπόγεια ρυάκια δάφτηκαν στις αρχές του 19ου αιώνα λόγω της αστικοποίησης. Τώρα «επανεμφανίζονται» μέσω μιας αστικής παρέμβασης μήκους 2,5 χλμ. από τον καλλιτέχνη Bruce Willen. Η πόλη είναι η Βαλτιμόρη, αλλά θα μπορούσε να είναι και μια οποιαδήποτε πόλη του δυτικού κόσμου. Η αστική παρέμβαση ζωγραφίζει με χρώμα την πορεία του νερού, που ακούγεται ακόμα να κυλάει κάτω από την πόλη –μια χαρτογράφηση της φύσης που μπαζώσαμε, του παρελθόντος που σιωπήσαμε, αλλά αυτό συνεχίζει να κελαηδάει. Ο Willen, ιδρυτής του στούντιο Public Mechanics, δημιούργησε την εγκατάσταση δείχνοντας στη δική του πόλη, αλλά και στις δικές μας, ποια θα μπορούσε να είναι η φυσική πορεία προς ένα πιο βιώσιμο μέλλον. Το Public Mechanics είναι ένα στούντιο σχεδίασης και τέχνης που εστιάζει σε βιωματικά έργα για δημόσιους και πολιτιστικούς χώρους.

Διασκευασμένο απόσπασμα, 15/2/2024, από τον ιστότοπο doctv.gr

Κείμενο 1γ: Άσε το ανθάκι στην ησυχία του

Εκατομμύρια τόνοι λουλουδιών πετάγονται καθημερινά στα σκουπίδια σε όλον τον κόσμο. Λύσεις υπάρχουν. Ένα μοντέλο διαχείρισης προσπαθούν να δημιουργήσουν στην Ινδία, καθώς οι πιστοί αγοράζουν τόνους λουλουδιών κάθε μέρα, για να κάνουν προσφορές στους ναούς. Τα τελετουργικά αφήνουν πίσω τους βουνά από «απορρίμματα» λουλουδιών. Τις περισσότερες φορές καταλήγουν στα ποτάμια τους, που είναι ήδη ιδιαίτερα μολυσμένα. Κάποιες επιχειρήσεις παίρνουν τα λουλούδια και τα μετατρέπουν σε προϊόντα όπως φυσικές βαφές για ενδύματα, που πωλούνται σε μεγάλες φίρμες ρούχων σε όλον τον κόσμο ή μετά από επεξεργασία δημιουργούν πρώτες ύλες για αρώματα και παραγωγή λιθανιού. Στη Δύση μετά από την γιορτή των Χριστουγέννων και την εξόντωση δέντρων ακολουθεί η γιορτή του Βαλεντίνου, το έθιμο της προσφοράς λουλουδιών σε αγαπημένους. Οι τεράστιες ποσότητες λουλουδιών θα ήταν προτιμότερο να αξιοποιηθούν και όχι να καταλήγουν στα σκουπίδια. Υπάρχει φυσικά και η εκστρατεία «μην χαρίσεις άνθη, χάρισε ένα φυτό» η οποία ακολουθεί το πνεύμα και τις απαιτήσεις των καιρών που ζούμε. Ένας και μισός βαθμός Κελσίου πάνω από το μέσο όρο στον πλανήτη Γη φέτος και συνεχίζουμε.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου, 14/2/2025, από τον ιστότοπο doctv.gr

» Κατά την ανάγνωση

1. Ποιες καινοτόμες/πρωτότυπες/οικολογικές ιδέες παρουσιάζονται στα παραπάνω κείμενα; Να τις αναφέρετε επιγραμματικά.
2. Θεωρείτε ότι είναι εύκολα υλοποιήσιμες αυτές οι ιδέες;
3. Πώς αυτές οι προτάσεις μπορεί να συμβάλουν στην εξασφάλιση ενός βιώσιμου μέλλοντος;
4. Ποιο συναίσθημα/ποια συναισθήματα σάς προκάλεσε η ανάγνωση αυτών των κειμένων;

» Μετά την ανάγνωση

1. Με αφορμή τα όσα διαβάσατε, ήρθε η σειρά σας να καταθέσετε τις δικές σας ιδέες για την επίλυση ανάλογων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Θα σας βοηθούσε ιδιαίτερα η συζήτηση με τους καθηγητές/καθηγήτριες των δετικών επισημών.

Κείμενο 2: Μύθοι και αλήθειες για τη φωτιά στην Πάρνηθα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

1. Με βάση τον τίτλο του κειμένου και τους υπότιτλους (των υποενοτήτων), ποιος πιστεύετε ότι είναι ο στόχος του κειμένου;
2. Γνωρίζετε τι είναι ο Εθνικός Δρυμός; Έχετε επισκεφτεί ποτέ τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας ή κάποιον άλλον; Τι είδατε εκεί, τι σας άρεσε πιο πολύ; Για ποιους λόγους θα θέλατε να επισκεφτείτε έναν Έθνικό Δρυμό, αν ακόμα δεν σας έχει δοθεί η ευκαιρία;

1. Οι φωτιές στα δάση είναι φυσιολογικά φαινόμενα.

Η φωτιά είναι ομαλά ενταγμένη στα μεσογειακού τύπου οικοσυστήματα. Σε όλες τις χώρες γύρω από τη Μεσόγειο, στην Καλιφόρνια, στο Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας, στη Νότια Αφρική, στην Αυστραλία, στη Χιλή είναι σύνθηδες φαινόμενα. Την προηγούμενη μόλις εβδομάδα φωτιά στην Καλιφόρνια έκαψε στάχτη 2.000 σπίτια. Η Ελλάδα δεν είναι ειδική περίπτωση. Ακόμα και τα ζώα της χώρας μας είναι προσαρμοσμένα σε αυτήν. Υπάρχουν πουλιά που πάνε μόνο στις καμένες εκτάσεις, γιατί εκεί βρίσκουν πολλά έντομα. Και τα έντομα είναι πολλά, γιατί τα φυτά που βγαίνουν στις καμένες περιοχές ανδίζουν γρηγορότερα. Είναι, όσο και αν δεν το πιστεύουμε, αυτός ο κύκλος της ζωής των μεσογειακών οικοσυστημάτων. Μια καμένη περιοχή, την πρώτη χρονιά μετά τη φωτιά, είναι κήπος.

2. Δεν αντιμετωπίζονται σωστά οι πυρκαγιές.

Η πυρκαγιά των δασών θέλει ειδική αντιμετώπιση. Στην Καλιφόρνια των ΗΠΑ έχουν καταγράψει όλες τις προηγούμενες φωτιές, από το 1985 έως σήμερα. Υπάρχουν σε εξειδικευμένα προγράμματα ανά πάσα στιγμή δεδομένα, όπως οι άνεμοι που φυσούν, μετεωρολογικά και κλιματικά στοιχεία, τα είδη των φυτών που έχουν φυτρώσει, η ηλικία τους, οι εκτάσεις που έχουν ξανακαεί και ο χρόνος που συνέβη αυτό. Έχοντας διαθέσιμα όλα τα στοιχεία, μπορούν να αντιμετωπίσουν τις φλόγες κάθε φορά με τον τρόπο που χρειάζεται. Η σύγκριση με την Ελλάδα είναι καταλυτική. Εδώ ο καθένας λειτουργεί περίπου ως μαθητευόμενος μάγος.

3. Τα πεύκα είναι οι μεγάλοι ένοχοι.

Έχουμε μια μανία με τα πεύκα. Τα φυτεύουμε παντού. Στα στρατόπεδα τα βάζουν δίπλα στις πυριτιδαποθήκες. Τα πεύκα όμως έχουν ένα... μειονέκτημα. Χρειάζονται, προκαλούν, τη φωτιά. Ανήκει στο DNA τους. Στο Πήλιο που δεν έχει πεύκα, πήγαν οι δασολόγοι και φύτεψαν. Τα πεύκα αυτά έχουν καεί έως τώρα τρεις φορές. Στην Πάρνηθα τα πεύκα έκαψαν τα έλατα. Από τη ρητίνη βγαίνει το εύφλεκτο νέφτι.

4. Δεν θα λιγοστέψει το οξυγόνο των Αθηναίων.

Άκουσα ότι θα λιγοστέψει το οξυγόνο στην Αθήνα. Το οξυγόνο, τα τελευταία εκατομμύρια χρόνια, δεν έχει ελαττωθεί. Το οξυγόνο παράγεται κατά ενενήντα τοις εκατό από τους ωκεανούς. Πιστεύει κανείς ότι στη Σαχάρα δεν έχουν οξυγόνο; Στους πόλους που δεν έχουν δέντρα δεν έχουν οξυγόνο άραγε; Άκουσα επίσης να λένε και να ξαναλένε ότι εξαφανίστηκε ο τελευταίος πνεύμονας πρασίνου. Δεν ήταν ο τελευταίος πνεύμονας πρασίνου στο Λεκανοπέδιο. Υπάρχει η άλλη πλευρά της Πάρνηθας, η Πεντέλη, ο Υμηττός που ξαναπρασίνισε.

5. Δεν χρειάζονται αντιπλημμυρικά έργα, ούτε αναδασώσεις.

Στο Άγιον Όρος, πριν από δέκα χρόνια, μια φωτιά είχε κατακάψει τα πάντα. Καδηγητές και οικολόγοι λέγανε ότι έπρεπε να γίνουν αναδασώσεις. Οι καλόγεροι δεν άφησαν κανέναν να μπει μέσα. Οι καλόγεροι ευτυχώς δεν έχουν γίδια. Το δάσος έγινε καλύτερο απ' ό,τι ήταν πριν.

Στην Πάρνηθα σήμερα υπάρχει ένας υποόροφος*. Είναι ο σχίνος, η κουμαριά, το πουρνάρι. Σε αυτά τα φυτά καίγεται μόνο το από πάνω μέρος. Καίγεται δηλαδή το 40%. Το 60% το αποτελούν οι ρίζες τους. Αυτά τα φυτά «ξαναπετάνε» αμέσως με τις πρώτες φωτιές. Το έδαφος και το νερό συγκρατούνται από τον υποόροφο, γιατί οι ρίζες είναι ζωντανές.

Δεν πρέπει να πατήσει κανείς μέσα στην καμένη έκταση, να κόψει κορμούς, να τους σέρνει. Στην Πε-

ντέλη, σε εκείνες τις φοβερές αναδασώσεις, μικρών τμημάτων ευτυχώς, σκάβανε και φύτευαν ασθενικά δεντράκια και συγχρόνως καταστρέφανε γύρω στα 100 μικρά φυτά που είχαν φυτρώσει από μόνα τους.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου του Ν. Μάργαρη, 6/7/2007 από τον ιστότοπο *pezoporoi.gr*

Ο Νίκος Μάργαρης είναι καθηγητής στο Τμήμα Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου και διευθυντής της ελληνικής έκδοσης του *National Geographic*

* (υποόροφος) Τα φυτά που αναπτύσσονται κάτω από τη σκιά (δόλο) άλλων φυτών, πιο συγκεκριμένα, πώδης και δαμνώδης βλάστηση που αναπτύσσεται κάτω από τη σκιά δέντρων.

Από το Γλωσσάρι της ιστοσελίδας *Envirohelp* του Πανεπιστημίου Αιγαίου

» Κατά την ανάγνωση

1. «Μια καμένη περιοχή, την πρώτη χρονιά μετά τη φωτιά, είναι κήπος»: Πώς αιτιολογεί ο αρθρογράφος αυτή τη δήση;
2. Με ποιον τρόπο μπορούμε, σύμφωνα με το κείμενο, να αντιμετωπίσουμε σωστά τις φωτιές;
3. Με βάση το κείμενο, ποιος μύθος επικρατεί για τα καμένα δάση και την έλλειψη οξυγόνου; Τι ισχύει;
4. Σε ποιες ενέργειες πρέπει να προβούμε μετά από μια πυρκαγιά, αντί να προχωράμε σε αναδασώσεις και αντιπλημμυρικά έργα;
5. Στο κείμενο υπάρχει μια διάχυτη ειρωνεία. Μπορείτε να εντοπίσετε φράσεις/χωρία με ειρωνική χροιά;
6. Σε αρκετά σημεία του κειμένου, το ύφος είναι απόλυτο: ο αρθρογράφος δεν αφήνει περιθώρια να αμφισβητηθούν οι απόψεις του. Αυτό δικαιολογείται από την ιδιότητα του αρθρογράφου;

» Μετά την ανάγνωση

1. Σκεφτείτε το χρονικό διάστημα που έχει μεσολαβήσει από το έτος κατά το οποίο γράφτηκε το άρθρο μέχρι σήμερα. Τι έχει αλλάξει και τι όχι, κατά τη γνώμη σας, σχετικά με την αντιμετώπιση των πυρκαγιών;
2. Χωριστείτε σε ομάδες και αναζητήστε στον Τύπο πρόσφατα άρθρα, από το καλοκαίρι που πέρασε, με σχετικό περιεχόμενο (πυρκαγιές, αναδασώσεις). Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σας, ο κυρίαρχος προβληματισμός;

Δραστηριότητα 1
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 2
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 3
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 4
πρόσληψης κειμένου
(«Σώστε τους δημόνες
Ποσειδωνιάς»)

Δραστηριότητα
παραγωγής κειμένου

Δραστηριότητα 5
πρόσληψης κειμένου

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

1. Ο/Η εκπαιδευτικός του τμήματός σας διεξάγει ΑΓΩΝΑ ΛΟΓΩΝ με θέμα: «Είναι εφικτή η αλληλεγγύη απέναντι στο νερό και η περιβαλλοντική δικαιοσύνη»; Χωρίζετε, βάσει οδηγιών του/της καθηγητή/-τριάς σας, σε δύο ομάδες: η μία ομάδα θα υποστηρίξει την παραπάνω δήση και η άλλη θα την αντικρούσει. Πριν από τον Αγώνα Λόγων, στην ολομέλεια της τάξης, με τη μορφή ιδεοδύελλας/καταιγισμού ιδεών μπορείτε να καταγράψετε τα επιχειρήματα υπέρ και κατά τη δήσης αυτής. Ο/Η

καθηγητής/-ριά σας θα καθορίσει τη σύνδεση των ομάδων και τον ρόλο του κάθε μέλους, όπως επίσης και τη σύνδεση των κριτών και τους γενικότερους κανόνες του Αγώνα Λόγων.

2. Το σχολείο σας αποφάσισε να ευαισθητοποιήσει την τοπική κοινωνία στο θέμα της περιβαλλοντικής κρίσης. Αναλάβετε να συντάξετε ένα άρθρο για την εφημερίδα του Δήμου σας, ως εκπρόσωπος του σχολείου σας, με θέμα «Προς μια νέα κουλτούρα του νερού». Στο άρθρο σας να παρουσιάσετε το πρόβλημα της λειψυδρίας και να συμπεριλάβετε προτάσεις για την αντιμετώπισή του (οργανωτικό σχήμα επίλυσης προβλήματος).

Βασιστείτε σε όσα αναφέρονται στο κείμενο αναφοράς (μπορείτε, αν το επιθυμείτε, να κάνετε και δική σας έρευνα σε έντυπο ή ηλεκτρονικό υλικό) και στα κριτήρια που περιγράφονται στο στάδιο μετά τη συγγραφή.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Βασιζόμενοι/-ες στο κείμενο, να καταγράψετε την ορολογία που θεωρείτε ενδιαφέρουσα/σημαντική για το θέμα της λειψυδρίας. Ο στόχος σας είναι να κατανοήσετε τη σημασία των όρων και να τους αξιοποιήσετε, στη συνέχεια, στο δικό σας κείμενο.
2. Να καταγράψετε σε μορφή σημειώσεων τα όσα προτείνονται στο κείμενο για την καταπολέμηση της λειψυδρίας.
3. Να παρατηρήσετε χαρακτηριστικά του άρθρου στο παρακάτω κείμενο ως προς τη δομή, το περιεχόμενο, τη γλώσσα και τον στόχο.

Κείμενο 1: Η λειψυδρία αλλάζει τις ισορροπίες στον πλανήτη – Καίριο γεωπολιτικό διακύβευμα το νερό

‘Όποιος ελέγχει το νερό, ελέγχει τον κόσμο - Ο Γάλλος καθηγητής Νταβίντ Μπλανσόν εξηγεί στην «Κ» πώς η λειψυδρία αλλάζει τις ισορροπίες και τι λύσεις υπάρχουν.

Ο Σουηδός καθηγητής Υδρολογίας Λέναρτ Γ. Λούντκβιστ ήταν ο πρώτος που πρότεινε, το 1998, τον όρο «υδροκτονία» για τη ραγδαία καταστροφή των υδάτινων οικοσυστημάτων. Το 2006, η έκδοση των Ηνωμένων Εθνών για την ανθρώπινη ανάπτυξη, με τίτλο «Πέρα από τη λειψυδρία: ισχύς, φτώχεια και παγκόσμια κρίση νερού», υπογράμμιζε πόσο στενά συνδέεται η έλλειψη νερού με τη φτώχεια και την κοινωνική αναταραχή. Και το 2019, μελέτη του Ινστιτούτου για τους Παγκόσμιους Πόρους υποστήριζε ότι 17 χώρες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το ένα τέταρτο του πληθυσμού της Γης, βρίσκονται σε κατάσταση «ακραίας υδατικής καταπόνησης» και, συνεπώς, διατρέχουν τον κίνδυνο μιας κρίσης νερού. Με δεδομένο ότι το 40% της γεωργικής παραγωγής στον πλανήτη προέρχεται από αρδευόμενες καλλιέργειες, μια τέτοια κρίση θα έπληττε καίρια και τη διατροφική μας ασφάλεια.

Μόλις μία πενταετία μετά οι ζοφερές προβλέψεις έχουν αρχίσει να επιβεβαιώνονται. Σχεδόν 3,3 δισ. άνθρωποι ζουν σήμερα σε περιοχές άνυδρες ή με υψηλό υδατικό στρες. Μέχρι το 2050, όπως λένε οι επιστήμονες, η ζήτηση νερού προβλέπεται να έχει διπλασιαστεί ή ακόμα και τριπλασιαστεί, οπότε ο αριθμός τους θα έχει αυξηθεί κατά ένα δισεκατομμύριο. Ήδη στη γειτονιά μας, τη Μεσόγειο, οι μεγάλες περιόδους με θερμοκρασίες άνω του μέσου όρου, οι παρατεταμένοι καύσωνες και οι ανεπαρκείς βροχοπτώσεις προκαλούν συνθήκες ξηρασίας σε Ιταλία, Ισπανία, Μάλτα, Ελλάδα, Μαρόκο, Αλγερία και Τυνησία, με αλυσιδωτές επιπτώσεις στην παραγωγή, στον τουρισμό, αλλά και στην υγεία και στην ποιότητα ζωής των κατοίκων.

«Τα τελευταία χρόνια ο εφιάλτης της λειψυδρίας αρχίζει να γίνεται πραγματικότητα για ολοένα και περισσότερες χώρες, λόγω της αύξησης της συχνότητας και της διάρκειας των επεισοδίων ξηρασίας αλλά και των πλημμυρών. Θα περίμενε κανείς η συνειδητοποίηση ενός τόσο σοβαρού προβλήματος, αυτής της κοινής μας μοίρας, να οδηγήσει άμεσα στη στενή συνεργασία των κρατών για την επίλυσή του. Όμως, δυστυχώς, οι γεωπολιτικές εντάσεις σε πολλές περιοχές του πλανήτη είναι τόσο δυνατές που συμπαρασύρουν τα πάντα», λέει στην «Κ» ο Γάλλος Νταβίντ Μπλανσόν, καθηγητής Γεωγραφίας στο Πανεπιστήμιο Ναντέρ του Παρισιού και συνεργάτης του διεπιστημονικού κέντρου iGlobes στην Τουσόν της Αριζόνας. Στη μελέτη του «Γεωπολιτική του νερού», που πρόσφατα κυκλοφόρησε στα ελληνικά από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

Κρήτης, δεν αναλύει μόνο το ενδεχόμενο μια εκτεταμένη κρίση νερού να πυροδοτήσει ακόμα και πολεμικές συρράξεις, αλλά και πώς η ανυδρία, συνέπεια της κλιματικής αλλαγής, εντείνεται από τις ανεπαρκείς πολιτικές διαχείρισης του νερού και την αδυναμία κατοχύρωσης υδατικής ασφάλειας από την πλειονότητα των κυβερνήσεων.

Ανάγκη για μια νέα κουλτούρα

Ρωτήσαμε τον Νταβίντ Μπλανσόν τι θα μπορούσε να γίνει, ώστε να υψωθούν αναχώματα στη λειψυδρία στη λεκάνη της Μεσογείου, όπου η κατάσταση χρόνο με τον χρόνο επιδεινώνεται. «Δύο λύσεις υπάρχουν. Η πρώτη αφορά την εξασφάλιση νέων, μη συμβατικών πηγών νερού, όπως από αφαλάτωση θαλασσινού ύδατος ή επαναχρησιμοποίηση του νερού κυρίως για τη γεωργία, καθώς το 70% των αποθεμάτων γλυκού νερού καταναλώνεται για την άρδευση αγροτικών καλλιεργειών», απαντάει. «Η δεύτερη είναι η δραστική μείωση της κατανάλωσης. Γιατί όσες καινούριες λύσεις κι αν εφαρμοστούν, δεν θα είναι ποτέ αρκετές χωρίς τη συνεργασία και τη συμμετοχή των ιδίων των χρηστών, σε όλες τις κλίμακες. Για να συμβεί αυτό, όμως, απαιτείται μια νέα κουλτούρα του νερού, που θα περιλαμβάνει την κατανόηση των ποταμών ως ζωντανών, πολύπλοκων και δυναμικών σωμάτων και όχι ως απλών συλλεκτών νερού· τη συνειδητοποίηση ότι η ύπαρξη ποιοτικού νερού σημαίνει σεβασμό και διατήρηση της ζωής και της λειτουργικότητας των οικοσυστημάτων· και, τέλος, την αλλαγή στον τρόπο που αντιμετωπίζουμε το νερό: όχι ως έναν ακόμη φυσικό πόρο προς οικονομική εκμετάλλευση...».

Κοινός παρονομαστής σε όλα αυτά, σύμφωνα με τον κ. Μπλανσόν, πρέπει να είναι η αλληλεγγύη. «Το νερό αποτελεί ασφαλώς ένα οικονομικό αγαθό, στις περισσότερες κοινωνίες όμως διαδέτεται και μια έντονα συμβολική αξία. Δεν μπορούμε να το οικειοποιηθούμε, αλλά μόνο να κάνουμε λελογισμένη χρήση του. Και, βέβαια, δεν μπορούμε να αφήσουμε τον γείτονά μας να πεθάνει από τη δίψα. Η αλληλεγγύη αυτή, αν διευρυνθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι δυνατόν να αναδείξει το νερό σε ισχυρό παράγοντα ειρήνης». Πόσο αισιόδοξος είναι ο ίδιος ότι όλα αυτά θα γίνουν πράξη όσο υπάρχει ακόμα χρόνος; Είναι εφικτός ο στόχος της υδατικής ασφάλειας; «Σε τεχνικό επίπεδο, φυσικά. Η τεχνολογία είναι με το μέρος μας. Τα προβλήματα είναι οικονομικά, πολιτικά και, σε αρκετές χώρες, άπτονται αυτού που αποκαλούμε «περιβαλλοντική δικαιοσύνη» – της έλλειψής της, στην πραγματικότητα, αφού η υδατική ασφάλεια πρέπει να παρέχεται σε όλους τους ανθρώπους. Ωστόσο, οι διεθνείς εξελίξεις, σε συνδυασμό με τις ραγδαίες συνέπειες της κλιματικής κρίσης αφήνουν ελάχιστα περιθώρια αισιοδοξίας».

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Τ. Επτακούλη, 17/7/2024, εφημερίδα *Η Καθημερινή*

Εντείνεται η υδατική κρίση

2,2 δισ.

άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό.

3,5 δισ.

άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες αποχέτευσης.

! Η λειψυδρία συνδέεται με αύξηση κατά 10% της μετανάστευσης παγκοσμίως.

✓ Το 80% των θέσεων εργασίας εξαρτάται από το νερό σε χώρες όπου η γεωργία είναι κύριος τομέας απασχόλησης.

263 τοπικές και περιφερειακές συγκρούσεις τα τελευταία 10 χρόνια σχετίζονται με το νερό.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

» Μετά τη συγγραφή

Να αξιολογήσετε το κείμενό σας με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Ακολούθησα την τυπική δομή ενός άρθρου (τίτλος και προαιρετικά υπότιτλος, εισαγωγή στο θέμα, ανάλυση θέματος, συμπέρασμα/μήνυμα);
- **Περιεχόμενο:** Εστίασα στα σημαντικά προβλήματα; Ανέλυσα επαρκώς τη σοβαρότητά τους; Παρέλειψα κάποιο χρήσιμο ζήτημα ή επανέλαβα κάτι που έχει λεχθεί σε προηγούμενο σημείο;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου; Υπάρχουν στο κείμενο γραμματικά λάθη που πρέπει να διορθωθούν; Χρησιμοποίησα το κατάλληλο ύφος για ένα άρθρο; Υπάρχει εκφραστική ποικιλία ή επαναλαμβάνονται οι ίδιες λέξεις/φράσεις πολλές φορές;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

1. Στην προσπάθειά σας να ευαισθητοποιήσετε τους συμμαθητές/συμμαθήτριάς σας στο θέμα της ανακύκλωσης αποφασίσατε να συνδέσετε ένα προτρεπτικό κείμενο (προφορικό ή γραπτό) με το οποίο θα τους/τις παρακινήσετε να εντείνουν την ανακύκλωση αντικειμένων. Στο κείμενό σας να συμπεριλάβετε σλόγκαν/συνθήματα (μπορείτε να αντλήσετε ιδέες από τον ιστότοπο του προγράμματος ανακύκλωσης «Κάθε κουτί μετράει» <https://everycancounts.eu/gr/can-recycling-gr/>).

Πριν από την παραγωγή του κειμένου μπορείτε να αντλήσετε στοιχεία από τα κείμενα αναφοράς και να λάβετε υπόψη σας τα κριτήρια ετεροαξιολόγησης.

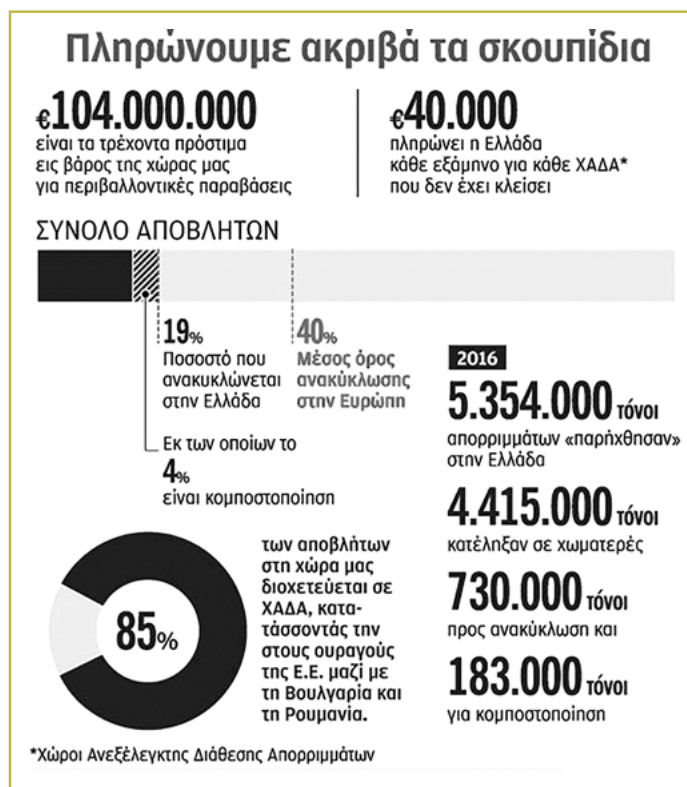
» Πριν από τη συγγραφή

1. Από τα δύο παρακάτω κείμενα, να καταγράψετε τις ιδέες/πληροφορίες που θα αξιοποιήσετε στη συνέχεια στο κείμενο που θα δημιουργήσετε.

Κείμενο 2α: Ουραγός στην ανακύκλωση η Ελλάδα των χωματερών

Σταθερά στις τελευταίες δέσεις μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. παραμένει η Ελλάδα στην ανακύκλωση, ενώ την ίδια ώρα, παρά τα ογκώδη πρόστιμα που καλείται να καταβάλει, διατηρεί ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ως προς τα απόβλητα που καταλήγουν σε ΧΑΔΑ (Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων). Παρότι στη Γερμανία έχει διακοπεί εντελώς η λειτουργία των ΧΑΔΑ και σε χώρες όπως το Βέλγιο, η Ολλανδία, η Σουηδία και η Δανία μόνο το 1% καταλήγει σε χωματερές, η Ελλάδα εξακολουθεί να στέλνει το 85% των αποβλήτων της (στα ίδια επίπεδα κινούνται και η Βουλγαρία και η Ρουμανία) σε ΧΑΔΑ. Το αποτέλεσμα της... άκρως αναποτελεσματικής διαχείρισης των απορριμμάτων στην Ελλάδα είναι η επιβολή προστίμων από την Ε.Ε., τα οποία αυτήν τη στιγμή φθάνουν τα 104 εκατ. ευρώ. Την ίδια ώρα τα ποσοστά ανακύκλωσης στη χώρα μας είναι απογοητευτικά, καθώς αγγίζουν συνολικά το 19%, εκ των οποίων το 4% είναι κομποστοποίηση. «Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το 2020 το ποσοστό της ανακύκλωσης να φθάσει το 50%. Εάν δεν πιάσουμε τον στόχο, θα έρθουν και άλλα πρόστιμα», διευκρίνισε ο κ. Κρεμλής, ο διευθυντής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και εντεταλμένος εκπρόσωπος της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος για θέματα κυκλικής οικονομίας και νησιωτικότητας, σημειώνοντας ότι στην Ελλάδα περίπου το 80% καταλήγει σε ΧΑΔΑ και σε ΧΥΤΑ (Χώρους Υγειονομικής Ταφής). Ενδεικτικά είναι τα στοιχεία της Eurostat για το 2016 από τα οποία προκύπτει ότι από τους 5.354.000 τόνους απορριμμάτων που «παρήχθησαν» στην Ελλάδα, οι 4.415.000 τόνοι κατέληξαν σε χωματερές, περίπου 730.000 τόνοι πήγαν προς ανακύκλωση και 183.000 τόνοι προς κομποστοποίηση.

Στον αντίποδα, στις υψηλότερες δέσεις βρίσκεται η Πολωνία –44% ανακύκλωση και 36% σε χωματερές–

και η Φινλανδία, η οποία ανακυκλώνει το 42% των αποβλήτων της. Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η Εσθονία, η οποία, παρά το γεγονός ότι ανακυκλώνει μόνο το 28% των απορριμμάτων της, εντούτοις καταλήγει σε χωματερές μόνο το 10% των αποβλήτων. Συνολικά, πάντως, η Ευρώπη θα κληθεί να αναπροσαρμόσει τις πρακτικές της, δεδομένου ότι πλέον η Κίνα έχει αποσυρθεί από την εισαγωγή απορριμμάτων (συνολικά εισήγαγε 8 εκατ. τόνους ετησίως).

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Ε. Καραμανώλη, 10/12/2018, εφημερίδα *Η Καθημερινή*

Κείμενο 26: Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος 2022: Το «Κάθε Κουτί Μετράει» διοργανώνει διεθνή καμπάνια ανακύκλωσης και δημοσιεύει νέα έρευνα για το περιβάλλον

Για δεύτερη συνεχή χρονιά, η εκστρατεία ανακύκλωσης εκτός σπιτιού του «Κάθε Κουτί Μετράει» (Every Can Counts) επιστρέφει, μεγαλύτερη και πιο δυναμική! Η περσινή ενδουσιώδης υποδοχή των αγοριών και των κοριτσιών, που παρακινούσαν τους πολίτες να ανακυκλώσουν τα άδεια κουτάκια αλουμινίου στα μεγάλα καταπράσινα σακίδια τους, έδωσε το έναυσμα στο πρόγραμμα να επεκτείνεται τη δράση του και εκτός Ευρώπης. Έτσι, φέτος προστίθενται η Βραζιλία και η Κολομβία στην περιόδεα! Οι χώρες που θα συμμετέχουν στη φετινή καμπάνια είναι: Αυστρία, Βραζιλία, Κολομβία, Τσεχία, Γαλλία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Μαυροβούνιο, Ολλανδία, Πολωνία, Ρουμανία, Σερβία, Σλοβενία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο.

Αν προέκυψε ένα βασικό συμπέρασμα, αυτό είναι το εξής: Οι άνθρωποι νοιάζονται για το περιβάλλον περισσότερο από ποτέ και θέλουν να συμμετέχουν πιο ενεργά στην ανακύκλωση. Η Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος λοιπόν αποτελεί εξαιρετική ευκαιρία να ενθαρρύνουμε τους πολίτες να κάνουν μικρές, αλλά σημαντικές, αλλαγές στις συνήθειές τους με στόχο έναν πιο βιώσιμο πλανήτη.

«Τα κουτιά αλουμινίου ανακυκλώνονται αμέτρητες φορές. Αυτό είναι το βασικό μήνυμα της καμπάνιάς μας και, γι' αυτό εργαζόμαστε καθημερινά, ώστε να εμπνεύσουμε τους πολίτες να αλλάξουν συνήθειες και να φτάσουμε στο 100% της ανακύκλωσης στην Ευρώπη και όχι μόνο. Ο φιλόδοξος αυτός στόχος μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν ενώσουμε όλοι μαζί τις δυνάμεις μας – καταναλωτές, επιχειρήσεις, τοπικές αρχές και κοινότητες», λέει η Ειρήνη Τοπουζίδου, υπεύθυνη του Κάθε Κουτί Μετράει στην Ελλάδα. Ένα ακόμη σημαντικό εύρημα είναι ότι ανάμεσα σε περισσότερους από 12.800 Ευρωπαίους πολίτες που ρωτήθηκαν, μόνο το 52% ανακυκλώνει τα κουτιά αλουμινίου, όταν βρίσκεται στο σπίτι, ενώ στην Ελλάδα το ποσοστό είναι μόλις 46%. Τα ποσοστά ανακύκλωσης μειώνονται δραματικά, όταν βρίσκονται εκτός σπιτιού, με μόλις το 29% των Ελλήνων να ανακυκλώνει τα κουτιά αλουμινίου, όταν βρίσκεται στη δουλειά και 25%, όταν είναι σε υπαίθριους δημόσιους χώρους.

Στο πλαίσιο αυτό, δεν αποτελεί έκπληξη ότι οι πολίτες ζητούν καλύτερη εκπαίδευση και υποδομές ανακύκλωσης. Πιο συγκεκριμένα, το 58% των Ελλήνων είναι υπέρ της εφαρμογής ενός συστήματος ανταποδοτικής ανακύκλωσης, ενώ το 57% ζητά περισσότερους κάδους ανακύκλωσης σε δημόσιους χώρους.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου και έρευνας, 2/6/2022, από τον ιστότοπο του προγράμματος ανακύκλωσης «Κάθε κουτί μετράει»

» Μετά τη συγγραφή

Η ολομέλεια της τάξης θα αξιολογήσει το κείμενό σας ως προς την αποτελεσματικότητά του.

- **Πειστικότητα:** το κείμενο θα έπειθε τον δέκτη του να προχωρήσει πιο εντατικά σε ανακύκλωση υλικών;
- **Αμεσότητα:** το κείμενο είναι ευχάριστο, ελκυστικό και άμεσο για τον αποδέκτη του;

Δραστηριότητα παραγωγής λόγου («Το μέλλον με πλαστικά»)

Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του/της καθηγητή/καθηγήτριάς σας, θα συμμετάσχετε σε ένα μαθητικό συνέδριο με θέμα: «**Το Περιβάλλον μας: τοπικές προκλήσεις, παγκόσμιες λύσεις**». Θα οργανωθείτε σε δύο ευρύτερες ομάδες: τους/τις ερευνητές/-τριες και το κοινό. Τόσο οι ομάδες των ερευνητών/-τριών όσο και η ομάδα του κοινού θα διεξαγάγετε έρευνα: θα εστιάσετε στην αναζήτηση στοιχείων για περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής σας, για τον ευρύτερο αντίκτυπό τους και για ρεαλιστικές λύσεις. Κάθε ομάδα ερευνητών /-τριών θα εστιάσει σε διαφορετικό πρόβλημα και θα εμβαδύνει σε αυτό αναζητώντας αίτια, αποτελέσματα και λύσεις. Η ομάδα του κοινού, μετά την έρευνά της πάνω στα περιβαλλοντικά ζητήματα που θα δίσουν οι ομάδες των ερευνητών/-τριών, θα διαμορφώσει ερωτήσεις, τις οποίες θα αναπροσαρμόζει κατά την παρακολούθηση των παρουσιάσεων/εισηγήσεων της κάθε ομάδας.

- ✓ **Προετοιμασία για τη δράση:** Οργανωμένοι/-ες σε ομάδες, όλοι/όλες ανεξαιρέτως, θα αναζητήσετε κείμενα (επιστημονικά άρθρα, ανακοινώσεις σε συνέδρια, επιστημονικές εργασίες, βίντεο, podcast κ.ά.) για το περιβάλλον, την κλιματική αλλαγή, τη ρύπανση, την ανακύκλωση, τη λειψυδρία, τις πυρκαγιές κ.ά. Οι μαθητές/-τριες που συμμετέχουν στις ομάδες των ερευνητών/-τριών θα διαμορφώσουν σημειώσεις και παρουσιάσεις. Οι μαθητές/-τριες που θα αποτελέσουν το κοινό θα συνδέσετε τις πιθανές ερωτήσεις που θα υποβάλετε στους συμμαθητές/στις συμμαθήτριάς σας.
- ✓ **Αξιολόγηση των προσχεδιασμένων κειμένων σας και των σημειώσεών σας πριν από τη συμμετοχή σας στο παιχνίδι ρόλων:** Κάθε μαθητής/-τρια θα αξιολογήσει την καταλληλότητα και την πληρότητα του υλικού που έχει επιλέξει για την αποστολή που έχει αναλάβει κατά την παρουσίαση των εισηγήσεων.
- ✓ **Ανατροφοδότηση στην ολομέλεια:** Μετά την ολοκλήρωση των παρουσιάσεων, οι μαθητές/μαθήτριες θα αξιολογήσετε τις υπόλοιπες ομάδες ως προς: την εκφορά του λόγου, το ύφος και την εκφραστική ακρίβεια, την πληρότητα του περιεχομένου των απαντήσεων, τη ροή και την ευχέρεια του λόγου τους, τις παραγωγιστικές κινήσεις κι εκφράσεις τους, τον επιτονισμό και τον ρυθμό τους, το άνοιγμα και το κλείσιμο της παρέμβασής τους, την αμεσότητα στην απάντηση των ερωτήσεων, την ευστοχία των ερωτήσεων κ.ά.

Καλές Δημιουργίες!

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 7

Διατροφή για σκέψη

Κατανοούμε γραπτά και ψηφιακά κείμενα

Κείμενο 1: Κάπνισμα και νεολαία

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

1. Τι υποθέτετε ότι θα αναφέρεται στο κείμενο που θα διαβάσετε με τίτλο «Κάπνισμα και νεολαία»;

Οι περισσότεροι άνθρωποι που γίνονται καπνιστές αρχίζουν το κάπνισμα στην εφηβεία τους. Υπολογίζεται ότι περισσότερο από το 80% των ενήλικων καπνιστών αρχίζουν το κάπνισμα πριν από την ηλικία των 18 ετών. Το κάπνισμα στους νέους μειώθηκε απότομα κατά τη διάρκεια του 1997-2003. Από τότε όμως, τα ποσοστά μειώνονται πλέον πολύ πιο αργά.

Ορισμένα στοιχεία σχετικά με το κάπνισμα των εφήβων:

- Στους νεαρούς εφήβους (ηλικίας 13 έως 15), περίπου ένας στους πέντε σε όλο τον κόσμο καπνίζει.
- Περίπου 80.000 ως 100.000 παιδιά σε όλο τον κόσμο αρχίζουν να καπνίζουν κάθε μέρα (το ήμισυ των οποίων ζουν στην Ασία).
- Τα στοιχεία δείχνουν ότι περίπου το 50% των ατόμων που αρχίζουν το κάπνισμα στα εφηβικά τους χρόνια θα συνεχίσουν να καπνίζουν για τουλάχιστον 15 έως 20 χρόνια.
- Μελέτες δείχνουν ότι οι έφηβοι επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τη διαφήμιση προϊόντων καπνού.

Γιατί οι έφηβοι αρχίζουν το κάπνισμα;

Οι έφηβοι έχουν πολλούς λόγους για τους οποίους αρχίζουν το κάπνισμα:

α. Καπνίζουν οι φίλοι τους

Ένας από τους σημαντικότερους λόγους που οι έφηβοι αρχίζουν να καπνίζουν είναι η επιρροή και η πίεση από τους συνομηλίκους τους. Πάνω από το 70% των εφήβων λένε ότι έχουν φίλους που καπνίζουν και ότι η πίεση από τους συνομηλίκους είναι ο νούμερο ένα λόγος για να αρχίσουν το κάπνισμα.

Πολλοί έφηβοι ξεκινούν το κάπνισμα, επειδή καπνίζουν οι φίλοι τους και θέλουν να ταιριάζουν με το περιβάλλον στο οποίο κινούνται. Δεδομένου ότι ο καθένας θέλει να ταιριάζει με τους φίλους του, είναι πολύ πιθανόν ότι θα φοβηθεί να πει όχι στην προτροπή του φίλου του.

β. Καπνίζουν οι γονείς τους

Οι έφηβοι, που ζουν σε ένα σπίτι όπου ένας ή και οι δύο γονείς τους (ή άλλα μέλη της οικογένειας) καπνίζουν, έχουν περισσότερες πιθανότητες να γίνουν καπνιστές, σε σχέση με άλλους εφήβους. Οι έφηβοι σε αυτές τις περιπτώσεις μπορεί να αισθάνονται ότι όλοι οι ενήλικες καπνίζουν και αρχίζουν το κάπνισμα, επειδή αυτό θα τους κάνει να φαίνονται και να αισθάνονται ότι έχουν μεγαλώσει.

γ. Απλά θέλουν να το δοκιμάσουν

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για να μην το βάλετε ποτέ στο στόμα σας:

- Το κάπνισμα είναι πολύ πιο εθιστικό από ό, τι μπορεί να πιστεύετε. Πάνω από το ήμισυ των εφήβων που αρχίζουν το κάπνισμα εθίζονται.
- Ο άνθρωπος που δεν καπνίζει ελέγχει τη ζωή του, δεν είναι έρμαιο του τσιγάρου.
- Το κάπνισμα «τρώει» τα λεφτά του καπνιστή.
- Ο μη καπνιστής κουράζεται λιγότερο, ενώ αποδίδει καλύτερα στα αθλήματα από έναν καπνιστή.

Αντεπιτεθείτε

- Μην πιστεύετε τις διαφημιστικές εκστρατείες των καπνοβιομηχανιών.
- Έχετε τη δύναμη να αντισταθείτε σε αυτήν την αγορά και να μην καπνίσετε.
- Έχετε επίσης τη δυνατότητα να γίνετε υπέρμαχοι μιας κοινωνίας χωρίς καπνό.
- Μην υποτιμάτε τη δύναμη και την επιρροή που έχετε, για να κάνετε αλλαγές στο σχολείο και την κοινότητά σας.
- Μπορείτε να βοηθήσετε τους φίλους σας για να κάνουν την υγιεινή επιλογή να μην αρχίσουν ή να σταματήσουν το κάπνισμα.

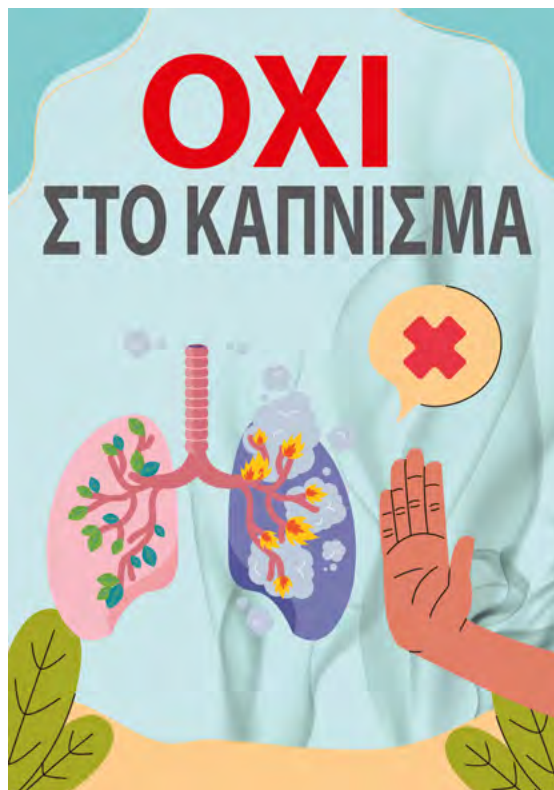
Διασκευασμένο απόσπασμα από ιστοσελίδα ιατρικού περιεχομένου

» Κατά την ανάγνωση

1. Επιλέξτε από το κείμενο την πληροφορία εκείνη που θεωρείτε σημαντικότερη και εξηγήστε τον λόγο/τους λόγους αυτής της επιλογής.
2. «Αντεπιτεθείτε», «Μην πιστεύετε», «Έχετε τη δύναμη»: Πού αποσκοπεί η χρήση αυτών των εκφράσεων και εγκλίσεων, καθώς και του β' πληθυντικού προσώπου;
3. Για ποιον λόγο ο αρθρογράφος αναφέρεται σε στατιστικά δεδομένα και έρευνες; Πού αποσκοπεί;

» Μετά την ανάγνωση

1. Φτιάξτε μια ομαδική αφίσα σε συνεργασία με τον καθηγητή/την καθηγήτρια των Εικαστικών, που να αποτρέπει τους μαθητές του σχολείου σας να καπνίσουν και τοιχοκολλήστε την σε εμφανές σημείο.
2. Συντάξτε ερωτηματολόγιο σχετικό με το κάπνισμα: παράγοντες έναρξής του, κέντρα επιρροής κ.λπ. Μοιράστε το στο σχολείο και ζητήστε από τα παιδιά να σας απαντήσουν ανώνυμα. Επεξεργαστείτε κατόπιν τα στοιχεία και συζητήστε στην τάξη τα συμπεράσματά σας.

Κείμενο 2: Διατροφή - Σωστές συνήθειες

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την παρακολούθηση των βίντεο

Θα παρακολουθήσετε δύο σύντομα βίντεο (animation) που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Υγιή Παιδιά, Υγιής Πλανήτης» του WWF Ελλάς (3D Animations Τάσος Κότσιρας) με τίτλο «Δεν πετάω φαγητό!» και «Καλύτερα το σπιτικό, παρά το αγοραστό φαγητό!». Με βάση τον τίτλο τους, ποιος πιστεύετε ότι θα είναι ο στόχος τους;

Όρα για φαγητό!

» Κατά την παρακολούθηση

1. Ποιες υγιεινές συνήθειες μάς καλεί να υιοθετήσουμε το πρώτο βίντεο; Με ποιον τρόπο θα ωφεληθεί ο πλανήτης;
2. Το δεύτερο βίντεο μάς προτρέπει να προτιμάμε το σπιτικό φαγητό. Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί να μας πείσει;

» Μετά την παρακολούθηση

1. Συνεργαστείτε μεταξύ σας και κάνετε μια έρευνα για τις διατροφικές συνήθειες των συμμαθητών/-τριών σας. Ρωτήστε παιδιά και των δύο φύλων κι από όλο το ηλικιακό εύρος (12-14 ετών) για τις διατροφικές τους συνήθειες (σπιτικό-έτοιμο φαγητό, διατήρηση φαγητού στο ψυγείο κ.λπ.). Κρατήστε σημειώσεις και συζητήστε τα συμπεράσματά σας στην τάξη.

Δραστηριότητα 1
πρόσληψης
κειμένου

Δραστηριότητα 2
πρόσληψης
κειμένου

Δραστηριότητα 3
πρόσληψης
κειμένου

Δραστηριότητα 4
πρόσληψης
κειμένου

Δραστηριότητα
παραγωγής λόγου
(«Θέλω να γίνω το
αύριο αυτού του
κόσμου»)

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Συμμετέχετε σε συγγραφικό διαγωνισμό με θέμα «Ιστορίες διατροφικής φαντασίας», που αφορά φανταστικές ιστορίες για τη διατροφή του μέλλοντος. Στο πλαίσιο αυτού του διαγωνισμού, καλείστε να δημιουργήσετε ένα σύντομο κείμενο (μέχρι 200 λέξεις) που θα περιγράφει μία συνταγή του μέλλοντος ή θα αφηγείται μια διατροφική συνήθεια του μέλλοντος ή θα σχολιάζει τον μελλοντικό τρόπο διατροφής. Το κείμενό σας πρέπει να έχει τίτλο και ύφος της επιλογής σας (σοβαρό, δραματικό ή χιουμοριστικό). Να αντλήσετε στοιχεία από το κείμενο αναφοράς και να συμβουλευτείτε τα κριτήρια αξιολόγησης.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Να καταγράψετε από το Κείμενο 1 πληροφορίες που σας έκαναν εντύπωση (θετική ή αρνητική) και αφορούν στη διατροφή του μέλλοντος.

Κείμενο 1: Chef's Talk, by Σωτήρης Ευαγγέλου

Το συγκεκριμένο θέμα έχει πολύ ενδιαφέρον για εμένα, γιατί με κάνει να ταξιδεύω με το μυαλό μου και να βρίσκω τις υποτιθέμενες απαντήσεις στα πολλά ερωτήματα που γεννιούνται.

Μπορείς να σκεφτείς ότι τα «100 χρόνια από σήμερα» στην εξέλιξη του φαγητού είναι κάτι τεράστιο σαν χρονικός ορίζοντας. Και αν δεις πίσω, πώς ήμασταν εμείς 30 χρόνια πριν, πώς ήταν η Ελλάδα, πώς ζούσαμε τότε, τις διατροφικές μας συνήθειες, καταλαβαίνεις ότι έχουμε κάνει τεράστια βήματα από τότε μέχρι σήμερα. Οπότε με μέτρο αυτό, μπορούμε να καταλάβουμε πόσα πολλά μπορούν να γίνουν από τώρα και σε 100 χρόνια μπροστά.

Αυτό το θέμα το προσεγγίζουμε τελείως απλοϊκά και εμπειρικά, χωρίς να είμαστε επιστήμονες. Το σίγουρο είναι ότι το φαγητό στο μέλλον θα είναι τελείως διαφορετικό από το φαγητό, όπως το ξέρουμε, κι αυτό γιατί καινούργιες αλλαγές συντελούνται σε όλο τον πλανήτη. Πέρα από τη μεταβολή του πληθυσμού, οι αλλαγές στο περιβάλλον θα διαμορφώσουν ένα εντελώς διαφορετικό σκηνικό στη διατροφή μας. Για παράδειγμα αν συνεχιστεί αυτό που γίνεται παγκόσμια με το νερό, θα υπάρξει τεράστιο πρόβλημα. Και βλέπεις ήδη ότι οι ανισότητες είναι τόσο τεράστιες, που εμείς εδώ τρώμε πλουσιοπάροχα και πετάμε

τόσο πολύ φαγητό, γιατί δεν το προσέχουμε, δεν το σεβόμαστε, δεν το τιμάμε και το βλέπουμε σαν περσίσιο. Από την άλλη, υπάρχει κόσμος που κυριολεκτικά λιμοκτονεί, δεν έχει να φάει.

«Γιατί να μεγαλώνουμε ένα κοτόπουλο για να τρώμε μόνο το στήθος; Ας φτιάξουμε μόνο το στήθος!» έλεγε ο Τσώρτσιλ περίπου 100 χρόνια πριν. Είπε μια μεγάλη αλήθεια, που παλιότερα δεν μπορούσε να τη συλλάβει ο κόσμος, αλλά βλέπεις ότι έρχεται ο καιρός, περνάνε τα χρόνια και όλο και πιο πολλοί ασχολούνται με αυτής της μορφής τα τρόφιμα.

Δεν είναι τυχαίο που όλες οι μεγάλες χώρες και όλοι οι μεγάλοι οργανισμοί ασχολούνται με τη μελλοντική μορφή του φαγητού. Πράγματα που εμάς μας φαίνονται «τρελά», ίσως τελικά αρχίσουν να πραγματοποιούνται. Για παράδειγμα έχω ακούσει κάτι για 3D εκτυπώσεις τροφίμων ή τις «μεταποιημένες» παρασκευές, που από τον ιστό του μοσχαριού επιχειρούν να δημιουργήσουν κρέας που θα είναι πιο βολικό για τον πλανήτη, ώστε να μη δέχεται επιβάρυνση από την υπερκατανάλωση.

Και ξέρεις κάτι; Ο κόσμος ίσως μάθει να τρώει ένα τέτοιο φαγητό, το οποίο ενδέχεται να είναι απαλλαγμένο από ό,τι επιβαρύνει την ανθρώπινη υγεία (τοξίνες, ορμόνες). Το πρόβλημα είναι ότι δεν θα υπάρχουν τόσοι πόροι στο μέλλον, για να θρέψουν τον κόσμο. Για αυτό μια άλλη ιδέα που δουλεύεται είναι να αξιοποιηθεί κάτι που υπάρχει σε απόλυτη αφθονία, όπως για παράδειγμα το φυτοπλαγκτόν ή τα έντομα (όπως κάνουν οι Ασιάτες). Ίσως όλα αυτά να μοιάζουν σαν σενάρια επιστημονικής φαντασίας, ωστόσο η προοπτική αυτή κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος.

Διασκευασμένο απόσπασμα από την ιστοσελίδα finebeing

» Μετά τη συγγραφή

Κριτήρια αξιολόγησης του κειμένου σας.

- **Περιεχόμενο:** ευρηματικότητα και πρωτοτυπία στις ιδέες.
- **Γλώσσα/έκφραση:** προσεγμένη έκφραση, ορθογραφία και στίξη.
- **Ύφος:** Ταιριαστό ύφος (σοβαρό, δραματικό, χιουμοριστικό).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ: Υποδέστε ότι είστε δημοσιογράφος και έχετε εξασφαλίσει συνέντευξη από έναν αστροναύτη ή έναν ειδικό διατροφολόγο σχετικό με τη διατροφή των αστροναυτών. Συμβουλευτείτε το κείμενο που ακολουθεί. Μπορείτε να αναζητήσετε στο διαδίκτυο ή σε εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης και άλλες πληροφορίες πάνω στο θέμα. Δημιουργήστε μαζί με τον διπλανό/τη διπλανή σας ή με έναν άλλο συμμαθητή/-τριά σας αυτήν τη φανταστική συνέντευξη και παρουσιάστε την στην τάξη.

» Πριν από τη δημιουργία και την παρουσίαση της συνέντευξης

1. Διαβάστε το ακόλουθο κείμενο και συμβουλευτείτε τα κριτήρια ετεροαξιολόγησης.

Κείμενο 2: Τι τρώνε οι αστροναύτες στο διάστημα;

Σε σχέση με το θέμα της διατροφής των αναλογικών αστροναυτών, η διατροφολόγος αναλογικών αστροναυτών Χριστίνα Αριάδνη Βαλαγκούτη ανέφερε: «Το φαγητό είναι προπαρασκευασμένο αποκλειστικά για τέτοιες συνθήκες. Συνήθως το φαγητό είναι αφυδατωμένο, είναι σε σακουλάκια ώστε να ετοιμάζεται εύκολα και γρήγορα, γιατί ούτε χρόνο έχουν ούτε τις εγκαταστάσεις να κάτσουν να μαγειρέψουν. Είναι φαγητό το οποίο δεν είναι πάρα πολύ γευστικό, εκεί είναι κυρίως το πρόβλημα, είναι επεξεργασμένο. Είναι σαν τα νουντλς που βάζεις νερό μέσα, κάπως έτσι, σε όλα βάζεις ένα νερό και ετοιμάζονται, για να είναι έτοιμα γρήγορα».

Στη διατύπωση ότι ίσως αυτό το είδος φαγητού δεν είναι γευστικό, αλλά ίσως να μην είναι και βοηθητικό για την υγεία, τόνισε: «Δυστυχώς δεν είναι και το τέλειο. Είναι καλύτερα από το να μην τρως τίποτα προφανώς, αλλά πάλι οι αποστολές στο διαστημικό σταθμό είναι περίπου έξι μήνες κάθε φορά. Υπάρχει ένας ανεφοδιασμός κάθε δυο τρεις μήνες, αλλά πάλι αυτό δεν σημαίνει πως θα υπάρχουν πάντα φρέσκα τρόφιμα. Δεν είναι ότι είναι όλα σε σκόνη, υπάρχουν και κάποια τρόφιμα που μπορούν να τα καταναλώσουν όπως τα παίρνουμε εμείς από το σούπερ μάρκετ, κάτι μπισκότα, κάποια δημητριακά, ακόμα και αποξηραμένα φρούτα και ξηρούς καρπούς, τα οποία κρατάνε πολύ καιρό, γιατί κυρίως αυτό είναι το πρόβλημά μας, ότι δεν κρατάνε αρκετό καιρό εκτός ψυγείου. Θέλουμε κάτι εύκολο που να κρατάει πολύ καιρό. Το παστό το αποφεύγουμε, επειδή έχει μια συγκεκριμένη οσμή, όπως και το ψάρι, τα αποφεύγουμε λόγω της μυρωδιάς».

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου, ιστότοπος EPTnews

» Μετά την παρουσίαση της συνέντευξης

Οι συμμαθητές σας θα αξιολογήσουν το παιχνίδι ρόλων με βάση τα εξής κριτήρια:

- **Δομή:** Τηρήθηκε η δομή μιας συνέντευξης (εισαγωγική παρέμβαση του/της «δημοσιογράφου» που παρουσιάζει τον συνεντευξιζόμενο και πιθανώς θέτει την πρώτη ερώτηση, εισαγωγική απάντηση του συνεντευξιζόμενου που ευχαριστεί τον/τη «δημοσιογράφο» και απαντά, εναλλαγή ερώτησης και απάντησης);
- **Περιεχόμενο:** Οι ερωτήσεις του/της «δημοσιογράφου» ήταν εύστοχες; Ο «δημοσιογράφος» φαινόταν προετοιμασμένος πάνω στο θέμα; Οι απαντήσεις του συνεντευξιζόμενου ήταν ακριβείς και άμεσες;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις ήταν σωστές εκφραστικά;
- **Παρουσίαση:** Υπήρχε φυσικότητα και αληθοφάνεια στο παιχνίδι ρόλων, στην αποτύπωση των ερωτήσεων και των απαντήσεων; Υπήρχαν αποστροφές στους συνομιλητές;

Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του/της καθηγητή/καθηγήτριάς σας, θα ετοιμάσετε κείμενα και βίντεο στο πλαίσιο μιας εκπομπής με θέμα «**Η Τροφή έχει Δύναμη: Διατροφή και Υγεία, Πολιτισμός, Περιβάλλον**», η οποία θα προβληθεί σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης του σχολείου σας. Θα οργανωθείτε σε επιμέρους ομάδες και κάθε ομάδα θα ασχοληθεί με μία υποενότητα του θέματος, όπως:

- Παραδοσιακές τροφές του τόπου μου
- Υγιεινή διατροφή και άδληση ως νοοτροπία ζωής
- Fast food και σύγχρονη ζωή
- Το φαγητό ως στοιχείο πολιτισμού
- Διατροφή και περιβάλλον
- Μεταλλαγμένα τρόφιμα: λύση ή απειλή;

Προετοιμασία για τη δράση: Οργανωμένοι/-ες σε ομάδες, όλοι/όλες ανεξαιρέτως, θα αναζητήσετε κείμενα (επιστημονικά άρθρα, ανακοινώσεις σε συνέδρια, επιστημονικές εργασίες, βίντεο, podcast κ.ά.) για τα παραπάνω θέματα. Θα κάνετε:

- Συνεντεύξεις, podcast, βίντεο (π.χ. η ομάδα που θα ασχοληθεί με το θέμα της υγιεινής διατροφής μπορεί να δέσει ερωτήματα σε διατροφολόγους, διαιτολόγους, ιατρούς – η ομάδα που θα ασχοληθεί με τις παραδοσιακές τροφές μπορεί να δέσει ερωτήματα σε καλλιεργητές βιολογικών καλλιεργειών, σε ηλικιωμένους ανθρώπους, παραδοσιακούς μάγειρες κ.ά.),
- ανώνυμο ερωτηματολόγιο που θα απευθύνεται σε μαθητές/μαθήτριες (π.χ. η ομάδα που θα αναλάβει το θέμα «Fast food και εφηβεία» θα το δημιουργήσει και, αφού το επεξεργαστεί, θα εξαγάγει συμπεράσματα από αυτό, τα οποία θα παρουσιάσει),
- μαγνητοσκοπημένη εκτέλεση συνταγών.

Αξιολόγηση των προσχεδιασμένων κειμένων σας και των σημειώσεών σας πριν από τη συμμετοχή σας στο παιχνίδι ρόλων: Κάθε ομάδα, πριν δώσει τελική μορφή στο υλικό της, θα αξιολογήσει την καταλληλότητα και την πληρότητα του υλικού που έχει επιλέξει, ανάλογα με την αποστολή που έχει αναλάβει. Για τις συνεντεύξεις και τις διαδικτυακές ηχοεκπομπές έχουν συζητηθεί τα κριτήρια αξιολόγησής τους σε προηγούμενες δράσεις. Όσον αφορά τις συνταγές, αναμένεται η ευθυγράμμιση του παρουσιαστή με τα κείμενα οδηγιών/διαδικασιών (χρήση δεοντικής τροπικότητας/κατευθυντικού λόγου, έμφαση στη σωστή σειρά των «βημάτων» παρασκευής του φαγητού). Για το ερωτηματολόγιο, σε συνεργασία με τον διδάσκοντα/τη διδάσκουσα, θα συζητηθεί η μορφή του (ανοιχτές ή κλειστές ερωτήσεις, δυαδικής ή πολλαπλής επιλογής), ο αριθμός και η θεματολογία τους, η ευστοχία τους (αποφυγή υποβολής της απάντησης με έμμεσο τρόπο), όπως και ο τρόπος επεξεργασίας τους (ίσως χρειαστεί η συνδρομή του/της μαθηματικού).

Ανατροφοδότηση στην ολομέλεια: Μετά την ολοκλήρωση του σχεδίου δράσης και την παρουσίαση του υλικού, όλοι οι μαθητές θα αξιολογήσετε τις υπόλοιπες ομάδες ως προς: την εκφορά του λόγου, το ύφος και την εκφραστική ακρίβεια, την πληρότητα του περιεχομένου των απαντήσεων κ.ά.

Καλές Δημιουργίες!

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 8

Οι φίλοι μας, τα ζώα

Κατανοούμε γραπτά και πολυτροπικά κείμενα

Κείμενο 1α και 1β

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

1. Ποια πιστεύετε ότι είναι τα δικαιώματα των ζώων; Να καταγραφούν στον πίνακα μέσα από τη διαδικασία της ιδεοθύελλας/του καταγισμού ιδεών.

Κείμενο 1α: Τα δικαιώματα των ζώων

Άρθρο 1 Όλα τα ζώα γεννιούνται με ίσα δικαιώματα στη ζωή.	Άρθρο 2 Ο άνθρωπος οφείλει να σεβεται τη ζωή κάθε ζώου. Κάθε ζώο δικαιούται φροντίδας, προσοχής και προστασίας από τον άνθρωπο.	Άρθρο 3 Κανένα ζώο δεν πρέπει να υποβάλλεται σε κακομεταχείριση.	Άρθρο 4 Η στέρηση ελευθερίας του ζώου ακόμη κι αν γίνεται για μορφωτικούς σκοπούς είναι απαράδεκτη.	Άρθρο 5 Κάθε κατοικίδιο ζώο δικαιούται να ζήσει με τις συνθήκες ζωής και ελευθερίας που αντιστοιχούν στο είδος του.
Άρθρο 6 Η εγκατάλειψη ενός ζώου συντροφιάς θεωρείται πράξη απάνθρωπη και εξευτελιστική.	Άρθρο 7 Τα ζώα που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στον άνθρωπο πρέπει να ξεκουράζονται, να τρέφονται ικανοποιητικά και να εργάζονται λογικά.	Άρθρο 8 Οποιοσδήποτε πειραματισμός πάνω στα ζώα, δεν πρέπει να προκαλεί σωματικό ή ψυχικό πόνο.	Άρθρο 9 Τα ζώα που εκτρέφονται για τη διατροφή του ανθρώπου πρέπει να στεγάζονται, να τρέφονται και να θανατώνονται χωρίς πρόκληση πόνου και αγωνίας.	Άρθρο 10 Απαγορεύεται η εκμετάλλευση των ζώων για τη διασκέδαση των ανθρώπων.
Άρθρο 11 Κάθε πράξη που χωρίς λόγο προκαλεί θάνατο ζώου είναι έγκλημα απέναντι στη ζωή.	Άρθρο 12 Κάθε πράξη που προκαλεί θάνατο μεγάλου αριθμού άγριων ζώων αποτελεί γενοκτονία, έγκλημα απέναντι στο είδος.	Άρθρο 13 Σεβασμός επιβάλλεται ακόμη και στο νεκρό ζώο. Κάθε σκληρή βία, εκτός από ενημερωτική, στην τηλεόραση και το σινεμά, με θύματα ζώα πρέπει να απαγορευτεί.	Άρθρο 14 Τα δικαιώματα του ζώου πρέπει να κατοχυρωθούν απ' τους νόμους, όπως ακριβώς και τα δικαιώματα του ανθρώπου.	Παγκόσμια Διακήρυξη Δικαιωμάτων των Ζώων

Copyright elniplax.com, Σχίσια: Κατερίνα Γούδα

Σχεδιάστρια της αφίσας: Αικατερίνη Γούδα από το πόρταλ elniplax

Κείμενο 1β: Τα ζώα

Ποτέ δε θα πειράζω
τα ζώα τα καημένα·
μην τάχα σαν εμένα,
κι εκείνα δεν πονούν;

Θα τα χαϊδεύω πάντα,
προστάτης τους θα γίνω.
Ποτέ δεν θα τ' αφήνω
στους δρόμους να πεινούν.

Αν δεν μιλούν κι εκείνα
κι ο λόγος αν τους λείπει,
μήπως δεν νιώθουν λύπη,
δεν νιώθουν και χαρά;

Μήπως καρδιά δεν έχουν,
στα στήθη τους κρυμμένη,
που τη χαρά προσμένει
κι αγάπη λαχταρά;

Ακόμα κι όταν βλέπω
πως τα παιδεύουν άλλοι,
εγώ θα τρέχω πάλι
με δάρρος σταθερό,

θα προσπαδώ με χάρδια
τον πόνο τους να γιάνω,
κι ό,τι μπορώ θα κάνω
να τα παρηγορώ.

Ποίημα του Ιωάννη Πολέμη που ανθολογείται στο βιβλίο *Τα πρώτα μου ποιήματα. 132 ποιήματα-53 ποιητές*, 1988, εκδ. Άγκυρα, σ. 51

» Κατά την ανάγνωση

1. Πώς συσχετίζεται η αφίσα για τα δικαιώματα των ζώων με το ποίημα του Ιωάννη Πολέμη;
2. Ποιος είναι ο σκοπός της αφίσας; Ποιος είναι ο σκοπός του ποιήματος; Τι ρόλο παίζουν οι ερωτήσεις στο ποίημα; Σε ποιους απευθύνονται;

3. Ποια στάση ζωής υιοθετεί ο ποιητής; Τι μηνύματα θέλει να μεταδώσει στους αναγνώστες του;
4. Τα επιρρήματα «ποτέ» και «πάντα» δηλώνουν αντίθετες μεταξύ τους έννοιες και μάλιστα σε απόλυτο βαθμό. Πώς επενεργούν στη δήλωση της στάσης ζωής του ποιητή;

» Μετά την ανάγνωση

1. Φτιάξτε τώρα τη δική σας αφίσα με τα δικαιώματα των ζώων. Συνοδέψτε τα λόγια με δικά σας σκίτσα ή φωτογραφίες.

Κείμενο 2: Ανήλικοι στην αρένα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

1. Τι περιμένετε να διαβάσετε σ' αυτό το κείμενο;
2. Τι είναι η αρένα; Ψάξτε σε ηλεκτρονικό λεξικό (ή έντυπο) να βρείτε την προέλευση της λέξης και τη σημερινή της σημασία.

Οι ισπανικές αρχές εξετάζουν το ενδεχόμενο να απαγορεύσουν σε παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών την είσοδο στην αρένα, για να παρακολουθήσουν τις παραδοσιακές ταυρομαχίες. Την πληροφορία δημοσίευσαν χθες ισπανικές εφημερίδες, σύμφωνα με τις οποίες ειδική επιτροπή μελετά σχετικές καταγγελίες γονέων, που ισχυρίζονται ότι το αιματηρό «αθλήμα» μπορεί να προκαλέσει σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα στους ανήλικους θεατές. Τον περασμένο μήνα τέθηκε σε ισχύ στην Καταλονία νέος τοπικής εμβέλειας νόμος, σύμφωνα με τον οποίο απαγορεύεται πλέον στα μικρά παιδιά η είσοδος στην αρένα. Η προτεινόμενη επέκταση της απαγόρευσης σε ολόκληρη την Ισπανία έχει προκαλέσει σοβαρές αντιδράσεις εκ μέρους όσων υποστηρίζουν πως οι ταυρομαχίες είναι αναπόσπαστο στοιχείο της ισπανικής παράδοσης.

Οι ταυρομαχίες θεωρούνται ότι είναι για τους Ισπανούς ό,τι περίπου το κυνήγι της αλεπούς για τους Βρετανούς. Ένα παραδοσιακό «σπορ», χαρακτηριστικό της ιδιοσυγκρασίας και του ταμπεραμέντου ενός λαού, το οποίο σήμερα εξακολουθεί να διαδέχεται φανατικούς οπαδούς ενώ παράλληλα προσελκύει και μεγάλο αριθμό τουριστών. Πολλοί υποστηρικτές των ταυρομαχιών δεν χάνουν την ευκαιρία να υπενθυμίσουν στους επικριτές του «αθλήματος» ότι ανάμεσα στους πιστούς θεατές συμπεριλαμβάνονταν κάποτε θρυλικές προσωπικότητες των γραμμάτων και των τεχνών, όπως ο Αμερικανός συγγραφέας Έρνεστ Χέμινγουεϊ και ο Βρετανός σκηνοθέτης και ηθοποιός Όρσον Ουέλς. Ο πρώτος μάλιστα ύμνησε σε έργα του τις ταυρομαχίες τονίζοντας τη διάσταση τόσο του ανθρώπου όσο και του ζώου απέναντι στον θάνατο.

Ο ταύρος, βέβαια, μάλλον δυσκολεύεται να αντιληφθεί τις καλλιτεχνικές αναζητήσεις και τους συμβολισμούς. Και όπως και να το δει κανείς, ο ταυρομάχος έχει από την αρχή σαφή πλεονεκτήματα έναντι του ταύρου. Καμία σύγχρονη κοινωνία εξάλλου δεν θα μπορούσε να ανεχτεί ένα θέαμα όπου η κατάληξη θα ήταν διαφορετική. Ο ανθρώπινος θάνατος έχει πάψει εδώ και χρόνια να είναι ένα ηθικά αποδεκτό θέαμα. Δυστυχώς δεν ισχύει το ίδιο για τον θάνατο των ζώων, του οποίου όπως στην περίπτωση του ταύρου στην Ισπανία, έχει ιδιαίτερο τελετουργικό και παρακολουθείται μέχρι σήμερα και από ανήλικους. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι, ακόμα και όσοι υποστηρίζουν την απαγόρευση εισόδου των μικρών παιδιών στην αρένα, σπεύδουν να διαβεβαιώσουν πως αυτό δεν αποτελεί επίθεση κατά των ταυρομαχιών, τον παραδοσιακό χαρακτήρα των οποίων δηλώνουν ότι σέβονται. Ακόμα όμως και αν υιοθετηθεί τελικά η πρόταση ειδικών παιδοψυχολόγων και οι πόρτες της αρένας κλείσουν για τους Ισπανούς κάτω των 14 ετών, η θέαση του «αθλήματος» είναι και πάλι εξασφαλισμένη μέσω της τηλεόρασης. Οι ισπανικοί τηλεοπτικοί σταθμοί περιλαμβάνουν σε καθημερινή βάση προγράμματα με ταυρομαχίες και οι μικροί τηλεθεατές θα συνεχίσουν να παρακολουθούν έστω και από το γυαλί τον αγαπημένο τους ηρωικό «ματαδόρ» να υποτάσσει τον περήφανο μεν αλλά εξ αρχής καταδικασμένο ταύρο.

Από την εφημερίδα *Μακεδονία*, Σώματα κειμένων, Η Πύλη για την ελληνική γλώσσα (greek-language.gr)

» Κατά την ανάγνωση

- Αφού διαβάσετε το άρθρο και υπογραμμίσετε τις πληροφορίες που θεωρείτε σημαντικότερες, απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:
 - Ποιο είναι το θέμα του άρθρου;
 - Ποια είναι η θέση του/της δημιουργού του άρθρου πάνω στο θέμα;
 - Ποια είναι τα επιχειρήματα των υπερασπιστών των ταυρομαχιών;
- Εντοπίστε στο κείμενο ένα σημείο με ειρωνικό τόνο και προσπαθήστε να προσδιορίσετε πώς προκύπτει η ειρωνεία.

» Μετά την ανάγνωση

- Από τα «ταυροκαθάψια» της μινωικής Κρήτης στις ταυρομαχίες στις ισπανικές αρένες: οργανωμένοι/-ες σε ομάδες, να κάνετε μια διαδικτυακή έρευνα για τα ταυροκαθάψια και τις ταυρομαχίες στην Ισπανία και να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας, σε μία σύντομη παρουσίαση, στην ολομέλεια της τάξης.
- Περιηγηθείτε στο διαδίκτυο και συλλέξτε πληροφορίες για το έθιμο των ταυρομαχιών στην Ισπανία. Αν επιθυμείτε, συγκεντρώστε και παρατηρήστε και αντίστοιχες φωτογραφίες. Συνεργαστείτε γι' αυτήν την εργασία με συμμαθητές/-τριές σας.

Κείμενο 3: «Όποιος ταιΐζει ένα πεινασμένο ζώο ταιΐζει την ίδια του την ψυχή»

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

- Γιατί ο τίτλος του κειμένου είναι μέσα σε εισαγωγικά;
- Έχει συμβεί να φροντίσετε ένα ζώο, δεσποζόμενο ή αδέσποτο; Αν ναι, πώς αισθανθήκατε;

» Κατά την ανάγνωση

- Παρατηρήστε την εικόνα. Αναγνωρίζετε το πρόσωπο στην ασπρόμαυρη φωτογραφία; Γιατί πιστεύετε ότι είναι ασπρόμαυρη η εικόνα;
- Περιγράψτε και χαρακτηρίστε τη συμπεριφορά του εικονιζόμενου.
- Στην ασπρόμαυρη εικόνα υπάρχει μία μεταφορά. Να την εντοπίσετε και να την εξηγήσετε σε ένα σύντομο κείμενο 5-6 γραμμών.

» Μετά την ανάγνωση

- Στη χώρα μας λειτουργούν ομάδες και κέντρα προστασίας και περίθαλψης ζώων. Αναζητήστε τέτοια κέντρα και εξηγήστε στην ολομέλεια της τάξης σε ποιο κέντρο θα επιλέγατε να προσφέρετε εθελοντική εργασία/βοήθεια, με ποιον τρόπο και γιατί.

Δραστηριότητα 1
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 2
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 3
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 4
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 5
πρόσληψης κειμένου

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Στο πλαίσιο δράσεων ευαισθητοποίησης για τα αδέσποτα του δήμου σας, αποφασίσατε ως δεκαπενταμελές συμβούλιο να δημιουργήσετε τη δική σας αφίσα (μπορείτε να εργαστείτε σε ομάδες). Το θέμα της αφίσας είναι η φιλοζωία. Επιλέξτε ή δημιουργήστε την εικόνα, το κείμενο, τη μορφή. Προσαρμόστε τα στον στόχο της αφίσας σας. Ο παρακάτω πίνακας μπορεί να σας βοηθήσει.

Πριν από τη δημιουργία της αφίσας να λάβετε υπόψη τα κείμενα αναφοράς και την αξιολόγηση που ακολουθεί.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Παρατηρήστε τις δύο αφίσες: εστιάστε στο περιεχόμενο και στη μορφή και προσδιορίστε τον στόχο τους. Ο παρακάτω πίνακας λειτουργεί βοηθητικά. Με παρόμοιο τρόπο θα προσεγγίσετε τη δική σας αφίσα.

Περιεχόμενο	Μορφή
Τι πληροφορίες δίνονται ρητά;	Ποια είναι η θέση της εικόνας και του κειμένου στην αφίσα;
Τι πληροφορίες δίνονται μέσω της εικόνας;	Ποια χρώματα χρησιμοποιούνται;
Στόχος αφίσας	Ποιος είναι ο ρόλος τους;
Ποιος είναι ο στόχος της αφίσας; (να ενημερώσει, να ευαισθητοποιήσει, να προτρέψει κ.ά.)	Ποιο είναι το μέγεθος των γραμμάτων;
Ο στόχος επιτυγχάνεται;	Πώς λειτουργεί;
	Τι μορφή έχει το κείμενο;
	(συνεχές κείμενο, σύνδημα, σύντομες πληροφορίες)

Κείμενο 1: Δημιουργώντας αφίσες

» Μετά τη συγγραφή

1. Παρουσιάστε την αφίσα σας στην ολομέλεια της τάξης, προκειμένου αυτή να αξιολογηθεί από τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριές σας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

Ως μέλη του Δεκαπενταμελούς Συμβουλίου του σχολείου σας έπειτα από συνεργασία με τον Σύλλογο των διδασκόντων αποφασίσατε να δημιουργήσετε ένα σύντομο κείμενο επιχειρηματολογίας (60-80 λέξεων) που θα δημοσιευτεί σε ιστοσελίδα οργάνωσης προστασίας του περιβάλλοντος. Στόχος σας είναι να ενημερώσετε τους αποδέκτες για το φαινόμενο της απειλής με εξαφάνιση άγριων ζώων στην Ελλάδα και να προτρέψετε να γίνουν δράσεις για την προστασία τους/να ευαισθητοποιήσετε το αναγνωστικό κοινό. Στο κείμενό σας θα πρέπει να υπάρχει τίτλος, φωτογραφία και κάποια προτροπή προς τον αναγνώστη. Αξιοποιήστε τα κείμενα αναφοράς και λάβετε υπόψη τα κριτήρια αξιολόγησης.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Με βάση τα παρακάτω κείμενα αλλά και με δική σας έρευνα, συγκεντρώστε πληροφορίες για κάποιο από τα άγρια ζώα της χώρας μας που κινδυνεύουν. Τις πληροφορίες θα τις αξιοποιήσετε στη συνέχεια στο κείμενο που θα δημιουργήσετε.
2. Παρατηρήστε στο Κείμενο 2β τον τίτλο και το ύφος του. Ποια πιστεύετε ότι είναι η λειτουργία τους;
3. Να καταγράψετε 3-4 επιχειρήματα για να αποδείξετε ότι είναι σημαντικό να προστατευτούν τα άγρια ζώα της Ελλάδας.

Κείμενο 2α: Η άγρια ζωή στην Ελλάδα και τα ζώα που απειλούνται με εξαφάνιση

Εικόνα άρθρου από τον ενημερωτικό ιστότοπο CNN, 1/6/2023

Κείμενο 26: Παγκόσμια Ημέρα Άγριας Ζωής: 3 cool άγρια ζώα της Ελλάδας

3 Μαρτίου, Παγκόσμια Ημέρα Άγριας Ζωής! Ας αφιερώσουμε λίγο χρόνο, για να εκτιμήσουμε την εκπληκτική άγρια φύση της Ελλάδας και τη σημασία της προστασίας των εκπληκτικών πλασμάτων της. Εσείς γνωρίζετε τα 3 από τα πιο δημοφιλή άγρια ζώα της Ελλάδας;

Η καφέ αρκούδα είναι ένα από τα πιο εντυπωσιακά ζώα της Ελλάδας, με πληθυσμό που υπολογίζεται σε περίπου 150 και τη συναντάμε στις οροσειρές της Πίνδου και της Ροδόπης. Για τη διατροφή τους επιλέγουν άγρια φρούτα, ρίζες,μανιτάρια και μέλι και είναι γνωστά για τις εξαιρετικές ικανότητές τους στην... αναρρίχηση! Οι καφέ αρκούδες είναι ως επί το πλείστον μοναχικά ζώα και μετακινούνται την αυγή και τη νύχτα. Είναι τόσο cool πλάσματα, που ενέπνευσαν μέχρι και τον χαρακτήρα Μπαλού από το Βιβλίο της Ζούγκλας!

Το κόκκινο ελάφι είναι ένα ακόμη συναρπαστικό ζώο που συναντάμε στην Ελλάδα, και το μεγαλύτερο φυτοφάγο ζώο της χώρας. Βρίσκεται στη Ροδόπη και κυρίως στην Πάρνηθα, όπου υπάρχουν περισσότερα από 500. Πήραν το όνομά τους από το κοκκινωπό-καφέ χρώμα τους και τρέφονται κυρίως με πόα, νεαρά κλαδιά δάμνων και δέντρων, φρούτα, ξηρούς καρπούς και μανιτάρια.

Η θαλάσσια χελώνα καρέτα-καρέτα είναι ένα ακόμη αξιοθαύμαστο ζώο που συναντάται στην Ελλάδα. Τρέφονται με θαλάσσια φυτά και ασπόνδυλα, κυρίως μέδουσες. Έχουν πνεύμονες, το οποίο σημαίνει ότι βγαίνουν από τη θάλασσα, για να αναπνεύσουν, και γεννούν στην παραλία. Δυστυχώς, η θαλάσσια χελώνα καρέτα-καρέτα απειλείται από την υποβάθμιση των βιοτόπων της, τη ρύπανση και τις πλαστικές σακούλες.

Ας γιορτάσουμε την άγρια φύση της Ελλάδας αυτήν την Παγκόσμια Ημέρα Άγριας Ζωής και ας ανανεώσουμε τη δέσμευσή μας να την προστατεύσουμε, ώστε να την απολαύσουν οι μελλοντικές γενιές!

Άρθρο από τον ιστότοπο trekking

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

Βασίζόμενοι/-ες στα παραπάνω κείμενα (Κείμενο 2α και 26), να δημιουργήσετε έναν φανταστικό (προφορικό) μονόλογο όπου ένα από τα απειλούμενα είδη εξομολογείται και μοιράζεται (με ανδρώπινη φωνή) τις ανησυχίες του, προκειμένου να ευαισθητοποιήσει τους ανθρώπους και να λάβει την προστασία που δικαιούται. Ο μονόλογος θα παρουσιαστεί ως θεατρικό δρώμενο σε σχολική εκδήλωση για το περιβάλλον.

»» Πριν από τη δημιουργία

1. Στον τίτλο του κειμένου χρησιμοποιείται αγγλική λέξη. Θα προτιμούσατε να έχει αποδοθεί με αντίστοιχο ελληνικό όρο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
2. Αντλήστε ιδέες από τα κείμενα αναφοράς. Φανταστείτε την προσωπικότητα του ζώου που θα μιλήσει, ώστε να προσαρμόσετε ανάλογα το ύφος του μονολόγου.

»» Μετά τη δημιουργία

1. Ο μονόλογός σας θα αξιολογηθεί από τους συμμαθητές σας ως προς την αποτελεσματικότητά του (ήταν επαρκώς πειστικός, συγκινητικός, προτρεπτικός;) και ως προς τη φυσικότητά του (ο τρόπος με τον οποίο μιλούσε το ζώο ταιριάζει στα χαρακτηριστικά του;).

Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του/της καθηγητή/καθηγήτριάς σας, θα ετοιμάσετε ένα θεατρικό αναλόγιο με θέμα **«Με τα Μάτια των Ζώων – Με τα Μάτια της Καλοσύνης»**. Το θεατρικό αναλόγιο θα παρουσιαστεί στη σχολική κοινότητα, στο πλαίσιο σχετικής εκδήλωσης.

Θα οργανωθείτε σε επιμέρους ομάδες και κάθε ομάδα θα ασχοληθεί με μια υποενότητα του θέματος όπως:

- Ζώα συντροφιάς και εγκατάλειψη
- Άγρια ζωή και προστασία
- Ζώα σε αιχμαλωσία
- Εκμετάλλευση ζώων για προϊόντα (καλλυντικά, φάρμακα)
- Εκμετάλλευση ζώων για το κέρδος

Προετοιμασία για τη δράση: Οργανωμένοι/-ες σε ομάδες, όλοι/-ες ανεξαιρέτως, θα αναζητήσετε κείμενα (άρθρα, λογοτεχνικά κείμενα, θεατρικά έργα, επιστημονικές εργασίες, βίντεο, podcast, ντοκιμαντέρ κ.ά.) για τα παραπάνω θέματα. Ο στόχος σας είναι, αφού συγκεντρώσετε το υλικό, να δημιουργήσετε ένα θεατρικό αναλόγιο με αποσπάσματα από αυθεντικά λογοτεχνικά/θεατρικά έργα σχετικής θεματολογίας ή με μικρά θεατρικά έργα (μονολόγους, διαλόγους) που θα δημιουργήσετε εσείς, αντλώντας ιδέες και έμπνευση από το υλικό που θα συλλέξετε, και μετασχηματίζοντάς το. Μπορείτε, για παράδειγμα, να μετατρέψετε σε θεατρικό μονόλογο τα

λόγια ενός φιλόζωου/ενός επιστήμονα, να δώσετε με τη φαντασία σας φωνή σε ένα ζώο που υποφέρει, να δραματοποιήσετε ένα περιστατικό/γεγονός που θα εντοπίσετε στην έρευνά σας κ.ά. Στο θεατρικό σας αναλόγιο, μπορείτε να επιλέξετε κατάλληλη μουσική επένδυση καθώς και εικόνες/φωτογραφίες που μπορούν να προβάλλονται, αν υπάρχει αντίστοιχη τεχνική δυνατότητα.

Αξιολόγηση των προσχεδιασμένων κειμένων σας και των σημειώσεών σας πριν από τη συμμετοχή σας στο παιχνίδι ρόλων: Κάθε ομάδα, πριν να παρουσιάσει το υλικό της, θα αξιολογήσει την καταλληλότητα και την πληρότητα του υλικού που έχει επιλέξει για την αποστολή που έχει αναλάβει.

Ανατροφοδότηση στην ολομέλεια: Μετά την ολοκλήρωση του σχεδίου δράσης και την παρουσίαση του θεατρικού αναλογίου, οι μαθητές/μαθήτριες μαζί με τον/την καθηγητή/-ριά σας θα αξιολογήσετε τις υπόλοιπες ομάδες ως προς την ευρηματικότητα των δραματοποιήσεων και τη δύναμη των μηνυμάτων που εκφράστηκαν, βάσει των ανωτέρω κριτηρίων.

Κριτήρια αξιολόγησης θεατρικού έργου:

- Εκφραστικότητα και φυσικότητα διαλόγων (εύστοχα σχήματα λόγου/εκφραστικοί τρόποι, κατάλληλο άνοιγμα/κλείσιμο)
- Δημιουργία εκπλήξεων/διάψευση προσδοκιών
- Επιτονισμός, ρυθμός, παραγωγιστικά στοιχεία κειμένου

Καλές Δημιουργίες!

¹ Το θεατρικό αναλόγιο είναι μια μορφή παρουσίασης θεατρικών έργων, όπου τα κείμενα διαβάζονται ή αναπαριστώνται σκηνοθετημένα, αλλά χωρίς την πλήρη σκηνική παραγωγή (χωρίς σκηνικά και κοστούμια ή με αφαιρετική σκηνογραφία).

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 9

Περιπλανήσεις στα μονοπάτια της καλαισθησίας: οι τέχνες

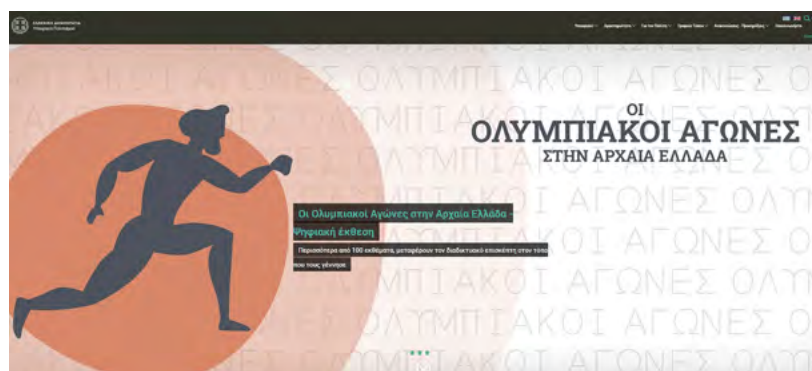
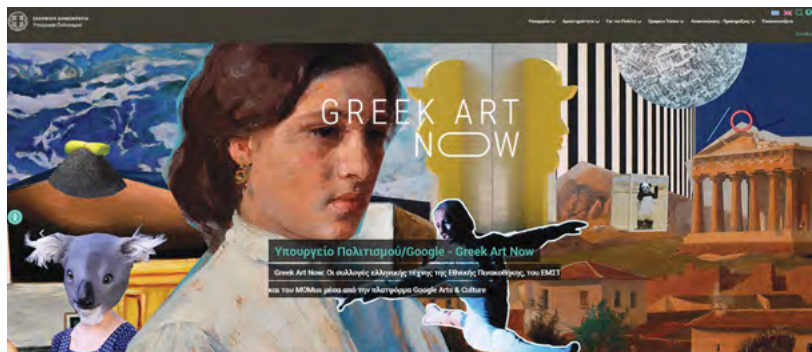
Κατανοούμε ψηφιακά και γραπτά κείμενα

Κείμενο 1: Εξερεύνηση ιστοσελίδας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

»» Πριν από την ανάγνωση

1. Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού. Εναλλακτικά, παρατηρήστε τα στιγμιότυπα οθόνης που παρατίθενται.
2. Βασιζόμενοι/-ες στα όσα αναφέρονται στη διεύθυνση της ιστοσελίδας, τι υποθέτετε για το περιεχόμενο της ιστοσελίδας;
3. Σε ποια ομάδα αναγνωστών πιστεύετε ότι απευθύνεται: ενήλικο κοινό, κοινό κάθε ηλικίας, κοινό με πολιτιστικά ενδιαφέροντα;

»» Κατά την ανάγνωση

Με την πρώτη ματιά:

Παρατηρήστε την ιστοσελίδα.

1. Τι διακρίνετε ως προς τα χαρακτηριστικά της μορφής της;
2. Πού τοποθετείται το μενού; Είναι λειτουργικό, κατά τη γνώμη σας;
3. Ποια είναι η θέση των εικόνων στην ιστοσελίδα; Ποια πιστεύετε ότι είναι η λειτουργία τους;
4. Υπάρχουν διαφημίσεις;

Με μια πιο προσεκτική ματιά

Διαβάστε το κείμενο.

1. Ποια πιστεύετε ότι είναι η λειτουργία των υπερσυνδέσμων μέσα σε ένα κείμενο ιστοσελίδας; Διευκολύνουν την ανάγνωσή του; Ενδιαφέρει το κείμενο αυτό τους αναγνώστες στους οποίους απευθύνεται; Γιατί;
2. Επιτυγχάνει, κατά τη γνώμη σας, η ιστοσελίδα τον/τους στόχο/-ους της με τις επιλογές της στη μορφή και το περιεχόμενό της;

»» Μετά την ανάγνωση

1. Περιηγηθείτε στην ιστοσελίδα. Ποια δέματα σας προσέλκυσαν την προσοχή; Με ποια κριτήρια επιλέξατε από το μενού τις συγκεκριμένες διαδρομές;
2. Τι αλλαγές θα προτείνατε στη μορφή ή και στο περιεχόμενο της ιστοσελίδας, ώστε να γίνει πιο ελκυστική για εφήβους;

Κείμενο 2: Διάλογος με ένα κυκλαδικό ειδώλιο (podcast)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

»» Πριν από την ακρόαση:

1. Ποιο θα μπορούσε να είναι το θέμα συζήτησης με ένα κυκλαδικό ειδώλιο; Φανταστείτε πιθανά αλλά και απίθανα θέματα.
- Θα ακούσετε ένα ηχητικό κείμενο/ podcast του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης με τίτλο «Διάλογος με ένα κυκλαδικό ειδώλιο» (Δημιουργός: Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης - Cycladic Kids Podcast).

Διάλογος με ένα
κυκλαδικό ειδώλιο

»» Κατά την ακρόαση

1. Ποιοι συμμετέχουν στον διάλογο;
2. Περιγράψτε ένα γυναικείο κι ένα αντρικό ειδώλιο σύμφωνα με τις πληροφορίες που ακούσατε.
3. Ποιο στοιχείο είναι αυτό που έκανε τα ειδώλια διάσημα σε καλλιτέχνες παγκοσμίως;
4. Ποιες πτυχές μένουν άγνωστες γύρω από τα κυκλαδικά ειδώλια και γιατί;

»» Μετά την ακρόαση

1. Αν μπείτε στην ιστοσελίδα του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης (cycladic.gr/podcasts), θα δείτε ότι είναι διαθέσιμα ηχητικά κείμενα (podcasts) με ανάλογα θέματα (και για παιδιά). Για ποιον λόγο/ποιους λόγους πιστεύετε ότι δημιουργήθηκαν αυτά τα ηχητικά κείμενα/podcasts;
2. Αν κληθείτε να συγκρίνετε την ηχητική «ξενάγηση» μέσω του podcast με τη διά ζώσης περιήγηση στο Κυκλαδικό Μουσείο, ποια θα προτιμήσετε και γιατί;
3. Θα επιλέγατε στον ελεύθερο χρόνο σας να επισκεφτείτε ένα μουσείο; Συζητήστε τα οφέλη από αυτήν τη δραστηριότητα.

Κείμενο 3: Βόλτες στη φύση

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

»» Πριν από την ανάγνωση

1. Βασίζόμενοι/-ες στον τίτλο του κειμένου, να κάνετε υποθέσεις για το περιεχόμενο και για τον στόχο του.
2. Αφού ολοκληρώσετε την ανάγνωση του κειμένου, να κρίνετε αν οι αρχικές σας υποθέσεις επαληθεύτηκαν ή όχι.

Οι βόλτες στη φύση «δένουν» τα μέλη της οικογένειας

Μία βόλτα στη φύση, ακόμα και για 20 λεπτά, βελτιώνει την προσοχή μας και ενισχύει τους οικογενειακούς δεσμούς. Οι βόλτες στη φύση «δένουν» τα μέλη της οικογένειας. Ερευνητές από το Πανεπιστήμιο του Ιλινόις μελέτησαν στοιχεία που σχετίζονταν με το όφελος που αποκομίζει κάποιος, όταν έρχεται σε επαφή με τη φύση και βρήκαν ότι οι οικογένειες που βγαίνουν έξω και κάνουν συχνά βόλτες όλοι μαζί στην εξοχή τείνουν να λειτουργούν καλύτερα.

Όταν η προσοχή μας βελτιώνεται και οξύνεται, είμαστε λιγότερο εκνευρισμένοι, αυξάνεται η κοινωνική μας αντίληψη και έχουμε καλύτερο αυτοέλεγχο. Όλα αυτά είναι χαρακτηριστικά που μας βοηθούν στη σχέση μας με τους άλλους. Η επαφή με το φυσικό περιβάλλον μειώνει την πνευματική κούραση και βελτιώνει την προσοχή και την αντίληψη. Η φύση έχει αυτήν την ικανότητα, καθώς μας φέρνει σε αρ-

μονία με το περιβάλλον και μας ωθεί να γυμναστούμε. Όταν μάλιστα αυτές οι βόλτες γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και αποτελούν μία αγαπημένη οικογενειακή συνήθεια που πιθανώς θα μπορούσε να μεταβιβαστεί και από γενιά σε γενιά, δένουν ακόμα περισσότερο την οικογένεια.

Γιατί ο εγκέφαλος προτιμά την εξοχή παρά την πόλη

Τη γαλήνη της εξοχής και όχι τις πολύβουες πόλεις προτιμά ενστικτωδώς ο ανθρώπινος εγκέφαλος, ακόμη και αν έχει γεννηθεί σε αυτές, λόγω των εκατομμυρίων χρόνων εξέλιξης σε φυσικό και όχι αστικό περιβάλλον, σύμφωνα με μία νέα βρετανική έρευνα, που δημοσιεύεται στην βρετανική «Independent». Οι ερευνητές, με επικεφαλής τον δρ. Ίαν Φράμπτον του πανεπιστημίου Έξετερ, χρησιμοποίησαν την τεχνική της μαγνητικής απεικόνισης του εγκεφάλου, για να καταγράψουν τη νευρωνική δραστηριότητα μιας ομάδας εδελοντών που έβλεπαν είτε ειδυλλιακά τοπία στη φύση, είτε εικόνες από τη ζωή σε μια μεγαλούπολη. Από τα αποτελέσματα προέκυψε ότι η περιοχή του ανθρώπινου εγκεφάλου που σχετίζεται με τη γαλήνια ηρεμία, ενεργοποιείται αυθόρμητα πολύ γρήγορα στη θέα της εξοχής και ενός αγροτικού τοπίου.

Αντιθέτως στη θέα ενός αστικού περιβάλλοντος, δραστηριοποιείται, και μάλιστα με σημαντική καθυστέρηση, η εγκεφαλική περιοχή που εμπλέκεται στην επεξεργασία των πολύπλοκων οπτικών ερεθισμάτων, καθώς ο άνθρωπος προσπαθεί να ξεδιαλύνει τι ακριβώς βλέπει στο οπτικό πεδίο του. «Όταν ο εγκέφαλος κοιτάζει αστικά περιβάλλοντα, αναγκάζεται να κάνει πολλή δουλειά γιατί δεν ξέρει τι είναι αυτό που βλέπει. Ο εγκέφαλος δεν έχει μια άμεση και φυσική αντίδραση κι έτσι πρέπει να κάνει πυρετώδεις επεξεργασίες, οπότε, καθώς αναρωτιέται: «Τι ακριβώς βλέπω;», ενεργοποιείται το τμήμα του που ασχολείται με την οπτική πολυπλοκότητα. Ακόμα κι αν κάποιος έχει ζήσει στην πόλη όλη τη ζωή του, φαίνεται πως ο εγκέφαλός του συνεχίζει να μην ξέρει απόλυτα τι να κάνει με αυτές τις πληροφορίες», ανέφερε ο επικεφαλής της μελέτης, Ίαν Φράμπτον. Ένας από τους ερευνητές, ο καθηγητής Μάικλ Ντεπλέτς, σχολίασε ότι οι κάτοικοι των πόλεων, βαθιά μέσα τους, μπορεί να υποφέρουν όπως τα ζώα που είναι αιχμάλωτα σε κλουδιά.

Γιατί πρέπει να κάνετε βόλτες στην εξοχή

Ο καθηγητής Michael Moore ανέπτυξε μία καινούργια θεωρία σύμφωνα με την οποία οι μικρές δόσεις από τα φυτοχημικά που απελευθερώνουν τα φυτά –που σε μεγάλες δόσεις μπορεί να γίνουν τοξικά– ενεργοποιούν τους μηχανισμούς ίασης του οργανισμού. Όπως ισχυρίζεται, ο αέρας της εξοχής έχει πληθώρα χημικών που απελευθερώνονται από τα φυτά, τους μύκητες και τα βακτήρια και τα οποία βοηθούν στο να δυναμώσουν οι φυσικές άμυνες του οργανισμού μας.

Έτσι εξηγείται και το γιατί νιώθουμε τόσο καλά μετά από μία βόλτα στη φύση αλλά και γιατί πληθώρα ερευνών έχει σημειώσει τα θετικά της επαφής μας με την εξοχή, όπως η μείωση της αρτηριακής πίεσης, ο περιορισμός των ορμονών του στρες, αλλά και η μεγαλύτερη διάθεση για σωματική άσκηση.

Διασκευασμένο απόσπασμα από τον ιστότοπο onmed

» Κατά την ανάγνωση

1. Στο παραπάνω κείμενο γίνονται συχνές αναφορές σε έρευνες, πανεπιστημιακά ιδρύματα και ειδικούς. Πώς αιτιολογείτε αυτές τις αναφορές;
2. «Οι κάτοικοι των πόλεων, βαθιά μέσα τους, μπορεί να υποφέρουν όπως τα ζώα που είναι αιχμάλωτα σε κλουδιά». Ποια είναι κατά τη γνώμη σας η λειτουργία της παρομοίωσης «όπως τα ζώα που είναι αιχμάλωτα σε κλουδιά»;
3. Παρατηρήστε πώς συνδέονται οι ενότητες του κειμένου μεταξύ τους. Εντοπίστε τους μηχανισμούς που εξασφαλίζουν τη νοηματική σύνδεση και σχολιάστε τους (εξηγήστε δηλαδή τη λειτουργία τους).
4. «Όταν η προσοχή μας βελτιώνεται και οξύνεται ... δένουν ακόμα περισσότερο την οικογένεια»: Στο παραπάνω απόσπασμα (2η ενότητα του κειμένου), να παρατηρήσετε τον τρόπο με τον οποίο

συνδέονται οι περίοδοι μεταξύ τους στο εσωτερικό αυτής της ενότητας. Να υπογραμμίσετε τους τρόπους σύνδεσης.

5. Γιατί ο εγκέφαλος προτιμά την εξοχή παρά την πόλη/Γιατί πρέπει να κάνετε βόλτες στην εξοχή: οι δύο αυτοί εσωτερικοί τίτλοι εισάγονται με τη λέξη «Γιατί»: πώς θα δικαιολογούσατε αυτήν την επιλογή του/της δημιουργού του άρθρου;

» Μετά την ανάγνωση

1. Αξιοποιήστε τα επιχειρήματα του κειμένου αλλά και άλλες ιδέες και δημιουργήστε τα δικά σας συνθήματα προκειμένου να προτρέψετε συνομηλίκους σας να κάνουν βόλτες στη φύση αντί για βόλτες στο κέντρο της πόλης ή σε εμπορικά κέντρα.

Δραστηριότητα 1
πρόσληψη κειμένου

Δραστηριότητα 2
πρόσληψη κειμένου

Δραστηριότητα 3
πρόσληψη κειμένου

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Αποφασίσατε ως μαθητική κοινότητα να συντάξετε ένα κείμενο επιχειρηματολογίας, προκειμένου να ενισχυθούν τα ομαδικά σπορ στις δράσεις που οργανώνει ο Δήμος σας. Το κείμενό σας έχει τη μορφή επίσημης επιστολής, την οποία θα αποστείλετε ηλεκτρονικά (email) (150 λέξεις). Μπορείτε να αντλήσετε ιδέες από το κείμενο αναφοράς που ακολουθεί. Συμβουλευτείτε τα κριτήρια αυτοαξιολόγησης.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Αφού διαβάσετε το Κείμενο 1 «Ομαδικά σπορ: Πώς βοηθούν την ψυχική υγεία του παιδιού», να υπογραμμίσετε τα σημεία εκείνα που προτρέπουν τους αναγνώστες να ασχοληθούν με τα ομαδικά σπορ.

Κείμενο 1: Ομαδικά σπορ: Πώς βοηθούν την ψυχική υγεία του παιδιού

Τα ομαδικά σπορ είναι ένας πολύ καλός τρόπος για να βοηθήσετε το παιδί σας να κοινωνικοποιηθεί, αλλά και να εξερευνήσει τα ταλέντα του. Εκτός από τα προφανή οφέλη της γυμναστικής, τα οφέλη στην ψυχική του υγεία θα είναι ιδιαίτερα σημαντικά. Ας δούμε ποια είναι αυτά.

Ενισχύουν τις κοινωνικές δεξιότητες: Τα ομαδικά αθλήματα βοηθούν τα παιδιά να μάθουν πώς να αλληλεπιδρούν καλύτερα με τους συνομηλίκους τους. Αν το παιδί σας δυσκολεύεται με την επικοινωνία και τον έλεγχο των συναισθημάτων του, το δομημένο περιβάλλον των ομαδικών αθλημάτων μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για την εκμάθηση σημαντικών κοινωνικών δεξιοτήτων.

Διδάσκουν σημαντικές δεξιότητες ζωής: Η συνεργασία για έναν κοινό στόχο εξοπλίζει τα παιδιά με δεξιότητες όπως το πώς να ηγούνται και να ακολουθούν, καθώς και να διαπραγματεύονται με άλλους. Η επίλυση προβλημάτων, η συνεργατικότητα και η (από κοινού) διαχείριση της απογοήτευσης μετά από έναν χαμένο αγώνα ή μια κακή προπόνηση είναι όλα δεξιότητες που μελλοντικά θα το κάνουν έναν πιο λειτουργικό ενήλικα.

Παρέχουν δομή: Τα παιδιά χρειάζονται τόσο δομημένο όσο και μη δομημένο χρόνο για παιχνίδι, που και τα δύο συμβάλλουν διαφορετικά στην ανάπτυξή τους. Όταν ένα παιδί συμμετέχει σε ένα ομαδικό άθλημα, μαθαίνει να τηρεί ένα αξιόπιστο πρόγραμμα και να είναι συνεπές. Η επιμονή είναι ακόμα ένα χαρακτηριστικό που μπορεί να χτιστεί μέσα από τα ομαδικά σπορ.

Ενισχύουν την αυτοπεποίθηση: Κάθε συμπαίκτης έχει μια συγκεκριμένη θέση και ρόλο να παίζει. Όταν όλοι έχουν ευθύνη, τα παιδιά μαθαίνουν να βασίζονται σε άλλους για τις ιδιαίτερες δυνάμεις και τις δεξιότητές τους. Αυτό βοηθά κάθε παιδί να νιώσει ως μέλος μιας ομάδας και ότι προσφέρει. Ένα ντροπαλό παιδί μάλλον θα νιώσει μεγάλη τόνωση στην αυτοπεποίθησή του όταν δει τους συμπαίκτες του να επαινούν το ταλέντο του.

Και αν το παιδί μου δεν αγαπά τα αθλήματα; Κανένα πρόβλημα. Υπάρχουν πολλές ακόμα ομαδικές δραστηριότητες και ταλέντα για να εξερευνηθεί. Ζωγραφική, θέατρο, μουσική, σκάκι, εξορμήσεις για πεζοπορία ή κάμπινγκ μπορούν να είναι όλα εξαιρετικοί τρόποι να ανακαλύψει το παιδί σας νέα ενδιαφέροντα και να κάνει φίλους – ενώ ταυτόχρονα (χωρίς να το καταλαβαίνει ακριβώς) παίρνει και μερικά μαθήματα ζωής.

Διασκευασμένο κείμενο του Θ. Διάκου, από τον ιστότοπο iatronet

» Μετά τη συγγραφή

Αξιολογείτε το κείμενό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Ακολούθησα την τυπική δομή μιας ηλεκτρονικής επιστολής (συνοπτική αποτύπωση του θέματος, προσφώνηση, εισαγωγή στο θέμα, λόγος σύνταξης επιστολής, ανάλυση θέματος, αποφώνηση);
- **Περιεχόμενο:** Εστίασα στα σημαντικά επιχειρήματα; Τα ιεράρχησα σωστά; Παρέλειψα κάποιο χρήσιμο ζήτημα ή επανέλαβα κάτι που έχει λεχθεί σε προηγούμενο σημείο;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου; Υπάρχουν στο κείμενο γραμματικά λάθη που πρέπει να διορθωθούν; Χρησιμοποίησα το κατάλληλο για επίσημη επιστολή ύφος; Υπάρχει εκφραστική ποικιλία ή επαναλαμβάνονται οι ίδιες λέξεις/φράσεις πολλές φορές;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

Σας ζητήθηκε από τον καθηγητή/την καθηγήτριά σας να παρουσιάσετε προφορικά στην τάξη μια εμπειριστατωμένη κριτική για μια θεατρική παράσταση/ένα κινηματογραφικό έργο που παρακολουθήσατε. Ο στόχος αυτής της παρουσιάσής σας είναι όχι μόνο να αξιολογήσετε την παράσταση/την ταινία αλλά και να προτρέψετε ή να αποτρέψετε τους/τις συμμαθητές/-τριές σας από το να την παρακολουθήσουν.

Πριν από τη σύνταξη της κριτικής διαβάστε το κείμενο αναφοράς και τα κριτήρια μετά τη συγγραφή.

Να θυμάστε ότι η κριτική που θα γράψετε θα παρουσιαστεί προφορικά στην τάξη σας.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Το παρακάτω κείμενο αποτελεί παρουσίαση και κριτική ενός θεατρικού έργου. Σημειώστε τα σημεία του κειμένου στα οποία παρουσιάζονται οι συντελεστές του έργου, η υπόθεση, τα μηνύματα και η κριτική του. Χρησιμοποιήστε για το κάθε σημείο τα αρχικά γράμματα Σ για συντελεστές, Υ για υπόθεση, Μ για μηνύματα και Κ για κριτική.

Δραστηριότητα παραγωγής λόγου (Υπερβολική ενασχόληση με το διαδίκτυο - Εθισμός στο διαδίκτυο - Εναλλακτικοί τρόποι ψυχαγωγίας)

Κείμενο 2: «Τα ξύλινα σπαδιά» - Το λογοτεχνικό αντιπολεμικό έργο για πρώτη φορά στο θέατρο Βρετάνια

Ένας ταλαντούχος διάσος μας διδάσκει την αξία της ειρήνης και μας ταξιδεύει στην παιδική μας ηλικία.

Η Ανδρομάχη Χρυσομάλη, σκηνοθέτιδα και θεατρολόγος, μετά την μεγάλη επιτυχία της παράστασης «Το καπλάνι της βιτρίνας» της Άλκης Ζέη, επιστρέφει ξανά στο Θέατρο Βρετάνια με ένα άλλο βαθιά επίκαιρο αντιπολεμικό έργο της παιδικής λογοτεχνίας, που αναδεικνύει την αλληλεγγύη, την αγάπη και την ειρήνη, «Τα ξύλινα σπαδιά» του Παντελή Καλιότσου, που ανεβαίνει για πρώτη φορά στο θέατρο από 29 Οκτωβρίου. Ο θεατρικός επιχειρηματίας του θεάτρου Βρετάνια Κάρολος Παυλάκης τονίζει την αξία του συγκεκριμένου έργου. Στο χωριό Μανωλίτσα, λίγο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν ακόμη οι μνήμες είναι νωπές, ένας πονηρός έμπορος παιχνιδιών αποφασίζει να αλλάξει την βιτρίνα του μαγαζιού του και να αντικαταστήσει τα παραδοσιακά παιχνίδια, με κάθε λογής πολεμικά, γοητεύοντας όχι μόνο τα παιδιά αλλά και τον δάσκαλο, ξεσηκώνοντάς τα και παρασύροντάς τα σε ένα ξέφρενο πολεμικό παιχνίδι με σκοπό την αύξηση του κέρδους του. Οι μαθητές καταστρώνουν σχέδια στα διαλείμματα του σχολείου, για να κατατροπώσουν τον «εχθρό», χωρίζονται σε ομάδες και αρχίζει η δράση. Τι θα γίνει όμως, όταν τα παιδιά θα έρθουν αντιμέτωπα με τις συνέπειες του «πολέμου»;

Ο συγγραφέας, με το ιδιαίτερο χιούμορ του, την αμεσότητα, την ειλικρίνεια και την ευρηματικότητα του, μέσα από ένα ατέλειωτο παιχνίδι, αγγίζει με την τρυφεράδα του τις καρδιές των παιδιών, τα συγκινεί και τα εμπνέει απέναντι στην πανανθρώπινη θεματική του πολέμου και τα βοηθάει να αντιληφθούν πως κανένας πόλεμος δεν είναι καλός, ακόμα και αυτός που παίζεται με ξύλινα σπαδιά.

Οι εντυπωσιακές βίντεο προβολές και 3D animation, φιλοτεχνημένες από τον Γιάννη Ντουσιόπουλο, αναπαριστούν τους πολλαπλούς σκηνικούς χώρους του έργου, που φωτίζονται ανάλογα με το κλίμα, σε επιμέλεια της Ζωής Μολυβδά Φαμέλη.

Με αριστοτεχνικά σκηνικά θα μας μεταφέρουν στη Μανωλίτσα και κυρίως θα μας ταξιδέψουν στη παιδική μας ηλικία, εκεί που η αθωότητα, το παιχνίδι και το νοιάξιμο για τους γύρω μας ήταν η μόνη ελπίδα για έναν καλύτερο κόσμο, χωρίς πολέμους. Πρόκειται για μια παράσταση με πολλή δράση, παιχνίδι, χιούμορ, συναίσθημα, μουσική, όμορφες εικόνες, σημαντικά νοήματα και κοινωνικά μηνύματα. Το αντιπολεμικό έργο του Παντελή Καλιότσου, με συνεχείς επανεκδόσεις από τότε που πρωτοκυκλοφόρησε (1974), εξυμνεί την παιδική φιλία, την αλληλεγγύη και την αξία της ειρήνης. Εξαίρει τη δημιουργική δύναμη που επιφέρει στην παιδική ψυχή το ελεύθερο παιχνίδι. Ταυτόχρονα, μέσα από τη φιλία και την ομαδικότητα, τα παιδιά αναπτύσσουν αισθήματα ενσυναίσθησης, μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τις ανάγκες και τα αισθήματα των άλλων, μποϊκοτάρουν τον πόλεμο, καθιστώντας εαυτούς παράδειγμα προς μίμηση για τους ενήλικες.

Ανάκτηση από τον ιστότοπο athinorama

» Μετά τη συγγραφή

Να αξιολογήσετε το προφορικό κείμενο κριτικής που γράψατε ως προς τα εξής κριτήρια:

- **Δομή:** Φρόντισα ώστε η ομιλία μου να έχει προσφώνηση και αποφώνηση; Ξεκίνησα με παρουσίαση του τίτλου της ταινίας/του θεατρικού έργου, με μια γενική αξιολόγηση και με αφήγηση του περιεχομένου; Έκλεισα με αναλυτικό σχολιασμό;
- **Περιεχόμενο:** Φρόντισα να εξηγήσω επαρκώς τη γνώμη μου και να παρουσιάσω τα επιχειρήματά μου; (αξιολόγηση για την πλοκή, την υποκριτική ικανότητα των ηθοποιών, τη φωτογραφία κ.ά.)
- **Γλώσσα/έκφραση:** Υπάρχουν στο κείμενο γραμματικά λάθη που πρέπει να διορθωθούν; Υπάρχει εκφραστική ποικιλία ή επαναλαμβάνονται οι ίδιες λέξεις/φράσεις πολλές φορές; Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη; Φρόντισα ώστε το ύφος της ομιλίας μου να είναι απλό, αφού απευθύνομαι και στους/στις συμμαθητές/-τριές μου;

Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του/της καθηγητή/-ριάς σας, θα ετοιμάσετε ένα πόστερ/αφίσα (που μπορεί να περιέχει εικόνες, κείμενο, πληροφοριογράφημα) με θέμα «**Ελεύθερος Χρόνος: Χρόνος για Ζωή**». Θα χωριστείτε σε ομάδες. Η κάθε ομάδα θα διερευνήσει και θα δημιουργήσει συγκεκριμένο πόστερ για καθεμία από τις παρακάτω (ενδεικτικές) υποενότητες:

- Ψυχαγωγία: τότε και τώρα
- Gaming και εφηβεία
- Αθλητισμός και ευεξία
- Ανία και εφηβεία: η γλύκα και η εφευρετικότητα της ανίας

Προετοιμασία για τη δράση: Οργανωμένοι/-ες σε ομάδες, όλοι/-ες ανεξαιρέτως, θα αναζητήσετε κείμενα (άρθρα, επιστημονικές εργασίες, βίντεο, podcast, ντοκιμαντέρ κ.ά.) ή πληροφορίες μέσω ερωτηματολογίου που θα δημιουργήσετε και που θα μοιράσετε σε μαθητές/-τριες ή/και καθηγητές/-τριες ή και γονείς, για τα παραπάνω θέματα κ.ά. Ο στόχος σας είναι, αφού συγκεντρώσετε υλικό, να δημιουργήσετε ένα πόστερ (μπορείτε να χρησιμοποιήσετε εργαλεία δημιουργίας αφισών, π.χ. στο Canva). Θα πρέπει μέσα από την έρευνά σας:

- να εστιάσετε στην προβληματική που θέλετε να αναδειχθεί μέσω της αφίσας,
- να δημιουργήσετε περιεκτικό κείμενο, με μεγάλη ποσότητα νέων και μη ευρέως γνωστών πληροφοριών,
- να συνδέσετε πληροφοριογράφημα (infographic), με στατιστικά δεδομένα δοσμένα με εύληπτο και εποπτικό τρόπο (διαγράμματα, πίνακες, «πίτες»),
- να φροντίσετε τη δομή και τη μορφή της αφίσας (γραμματοσειρές, χρώματα, φόντο, θέση εικόνων, θέση κειμένου κ.ά.).

Τα έργα σας μπορούν να παρουσιαστούν στην προαναφερθείσα σχολική εκδήλωση.

Αξιολόγηση των προσχεδιασμένων κειμένων σας και των σημειώσεών σας πριν από τη συμμετοχή σας στο παιχνίδι ρόλων: Κάθε ομάδα, πριν παρουσιάσει το υλικό της, θα αξιολογήσει την καταλληλότητα και την πληρότητα του υλικού που έχει επιλέξει για την αποστολή που έχει αναλάβει, τις εικόνες, την εγκυρότητα των στατιστικών δεδομένων και τη δυνατότητα προσπέλασής τους από τους αναγνώστες/τις αναγνώστριες στους οποίους/στις οποίες απευθύνονται, το αναγνωστικό «μονοπάτι της αφίσας», την αισθητική του φόντου, της γραμματοσειράς και των χρωμάτων (μπορείτε, πριν από τη δημιουργία του πόστερ, να επεξεργαστείτε σχετικές αφίσες αναρτημένες σε συνέδρια).

Ανατροφοδότηση στην ολομέλεια: Μετά την ολοκλήρωση του σχεδίου δράσης και την παρουσίαση του υλικού, οι μαθητές/-τριες και ο/η καθηγητής/-ριά σας θα αξιολογήσετε τις υπόλοιπες ομάδες ως προς την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα των έργων.

Καλές Δημιουργίες!

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 10

Ζώντας στην εποχή της ψηφιακής επανάστασης

Κατανοούμε γραπτά και πολυτροπικά κείμενα

Κείμενο 1: Εφημερίδες

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

1. Σε ποιο μέσο ενημέρωσης αναφέρονται οι φωτογραφίες; Είστε εξοικειωμένοι μ' αυτό το μέσο;
2. Οι διπλανές φωτογραφίες αποτελούν πρωτοσέλιδα εφημερίδων διαφορετικών εποχών: η πρώτη σελίδα της εφημερίδας *Εθνικός Κήρυξ* φέρει τη χρονολογία 2 Ιουλίου 1946, ενώ το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας *Το Βήμα της Κυριακής* δημοσιεύτηκε στις 2 Ιουλίου 2025. Συζητήστε στην τάξη για το ιστορικό πλαίσιο των εποχών αυτών.

» Κατά την ανάγνωση

1. Παρατηρήστε τα δύο πρωτοσέλιδα: τι διαφορές επισημαίνετε ως προς τη μορφή τους; Ποιο από τα δύο εξώφυλλα είναι, κατά τη γνώμη σας, πιο ελκυστικό; Πού πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό;
2. Ποια γεγονότα θεωρείτε ότι έχουν δέση στο πρωτοσέλιδο μιας εφημερίδας; Από τι εξαρτάται η επιλογή και η προβολή των πληροφοριών;
3. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σας, ο στόχος του πρωτοσέλιδου μιας εφημερίδας;
4. Ποιο είναι το γεγονός στο οποίο αναφέρεται η πρώτη σελίδα καθεμιάς από τις δύο εφημερίδες;
5. Ποιοι παράγοντες καθορίζουν την πορεία της ανάγνωσης των ειδήσεων του πρωτοσέλιδου κάθε εφημερίδας;
6. Με ποιους τρόπους δηλώνεται η έμφαση σε ένα γεγονός στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων;

Από την ιστοσελίδα των Ψηφιακών Συλλογών της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων

Από την ιστοσελίδα της εφημερίδας «Το Βήμα»

» Μετά την ανάγνωση

1. Στις Ψηφιακές Συλλογές της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων δημοσιεύονται σε ψηφιακή μορφή 3.000 τίτλοι εφημερίδων και περιοδικών, ελληνικών και ξενόγλωσσων, από τον 19ο αιώνα έως σήμερα. Θεωρείτε ότι έχει αξία αυτή η ψηφιακή συλλογή και, αν ναι, ποια;
2. Οι σύγχρονες εφημερίδες διαθέτουν και ψηφιακή μορφή. Ποιοι λόγοι, κατά τη γνώμη σας, καθιστούν αναγκαία την ψηφιακή τους παρουσία;

Κείμενο 2: Τηλεόραση: μια επικίνδυνη «νταντά»;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

1. Με βάση τον τίτλο, ποιες υποθέσεις κάνετε για το θέμα και το περιεχόμενο του άρθρου;
2. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, η λέξη «νταντά» έχει τεθεί εντός εισαγωγικών;
3. Ποια λέξη του τίτλου υποδηλώνει τη στάση της αρθρογράφου απέναντι στο θέμα του;
4. Το άρθρο δημοσιεύθηκε το 2023. Ποιο ήταν το τηλεοπτικό τοπίο της χρονιάς αυτής;

Ποιες είναι όμως οι «οδηγίες χρήσης» που δίνουν οι ειδικοί για τον χρόνο που επιτρέπεται τα παιδιά να παρακολουθούν τηλεόραση σε καθημερινή βάση;

Σύμφωνα με την Αμερικανική Παιδιατρική Εταιρεία, ο χρόνος που αφιερώνουν καθημερινά τα παιδιά σε καθιστικές δραστηριότητες (τηλεόραση, ηλεκτρονικός υπολογιστής) δεν πρέπει να ξεπερνάει τις δύο ώρες (μάλιστα κάποιοι πιο «σκληροπυρηνικοί» συστήνουν να περιοριστεί στη μία ώρα). Αυτή η σύσταση έχει να κάνει τόσο με την προσπάθεια αποφυγής της υπερβολικής καθιστικής ζωής (που οδηγεί σε παχυσαρκία και σε άλλα προβλήματα υγείας) όσο και με την προσπάθεια να συνειδητοποιήσουν οι γονείς ότι η τηλεόραση δεν μπορεί να αποτελεί το μόνο μέσο ψυχαγωγίας για τα παιδιά τους, επειδή μπορεί να αποβεί επικίνδυνη για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας και των συνηθειών τους. Ωστόσο, λαμβάνει υπόψη και αποτελέσματα ερευνών (από το Κέντρο Έρευνας για Οικογένειες και Παιδιά των ΗΠΑ) που δείχνουν ότι η μέτρια παρακολούθηση τηλεόρασης (επιλεγμένων προγραμμάτων) έχει οφέλη για τα παιδιά σχολικής ηλικίας, καθώς σχετίζεται με καλύτερες σχολικές επιδόσεις συγκριτικά με την υπερβολική ή τη μηδενική παρακολούθηση. Όσον όμως αφορά τα παιδιά κάτω των 2 ετών, η τηλεόραση απαγορεύεται εντελώς. Σύμφωνα μάλιστα με Βρετανούς επιστήμονες, είναι απαραίτητο να μην επιτρέπεται η τηλεθέαση ούτε στα τριχρονα παιδιά.

Ποτέ μόνο τους μπροστά στη μικρή οθόνη

Είναι πολύ σημαντικό να παρακολουθούμε μαζί τους ό,τι βλέπουν τα παιδιά στην τηλεόραση, ώστε να γνωρίζουμε με τι ακριβώς έρχονται σε επαφή, αλλά και για να είμαστε στη διάθεσή τους, για να τους εξηγήσουμε όλες τις απορίες τους και να τα καθοδηγούμε στο να κατανοούν ό,τι δεν καταλαβαίνουν.

Πολύ σημαντικό είναι επίσης να μην ξεχνάμε να κλείνουμε την τηλεόραση, κυρίως στις ώρες φαγητού και μελέτης. Η τηλεόραση δεν πρέπει να είναι ανοιχτή ούτε για να παρακολουθούμε εμείς οι ενήλικοι, όταν τα παιδιά βρίσκονται στον χώρο για να παίξουν. Και βέβαια να μην τους επιτρέπουμε να έχουν τηλεοπτικές συσκευές στα υπνοδωμάτιά τους και να μη θεωρούμε ότι η τηλεόραση μπορεί να παίξει τον ρόλο της «ηλεκτρονικής μπίμπι σίτερ». Η τηλεόραση δεν μπορεί και δεν πρέπει να αποτελεί τη μοναδική ψυχαγωγία και ενδιαφέρον των παιδιών. Είναι σημαντικό το πρόγραμμά τους να περιλαμβάνει και άλλες ψυχαγωγικές δραστηριότητες και ερεθίσματα, εντός και εκτός σπιτιού (σπορ, καλλιτεχνικές ενασχολήσεις, δραστηριότητες με την οικογένεια και με συνομηλίκους κ.λπ.) και η τηλεόραση να έρχεται να συμπληρώσει τον υπόλοιπο ελεύθερο χρόνο.

Προσοχή: η τηλεόραση παχαίνει!

Είναι προφανές πως ένα παιδί που βλέπει τηλεόραση –όπως άλλωστε κι ένα παιδί που ασχολείται με κάποια άλλη καθιστική δραστηριότητα (π.χ. παίζει στον υπολογιστή)– δεν καταναλώνει ενέργεια και αντικαθιστά με την παρακολούθηση της τηλεόρασης άλλες δραστηριότητες όπως το παιχνίδι, την άδληση ή την ενασχόληση με κάποιο σπορ. Η τηλεόραση θεωρείται μία από τις αιτίες της παιδικής παχυσαρκίας, που οφείλεται τόσο στο ότι τα παιδιά στη διάρκειά της δεν «καίνε» θερμίδες όσο και στο ότι καταναλώνουν περισσότερο φαγητό (επειδή επηρεάζονται από τις διαφημίσεις τροφίμων και σνακ, αλλά και επειδή συνηθίζουν να τσιμπολογάνε την ώρα που βλέπουν τηλεόραση).

Υπάρχουν και θετικές επιρροές;

Η τηλεόραση μπορεί να αποδειχτεί ακόμα και ωφέλιμη για τα παιδιά, αρκεί να παρακολουθούν επιλεγμένες εκπομπές με μέτρο. Υπάρχουν παιδικά προγράμματα που σε ευχάριστο, ελκυστικό και αποδεκτό από το παιδί πλαίσιο περιλαμβάνουν σημαντικά μηνύματα –ηθικά, κοινωνικά, συναισθηματικά– σχετικά με ποικίλες καταστάσεις της ζωής και τη διαχείρισή τους: σχέση με γονείς, αδέρφια και συνομηλίκους, φιλία, διεκδίκηση, απώλεια, κοινωνικές δεξιότητες κ.λπ. Ήδη από τη δεκαετία του '70, μελέτες έδειχναν ότι τα παιδιά μιμούνταν στην πραγματική καθημερινή ζωή συμπεριφορές, όπως ο αλτρουισμός, η βοήθεια προς τους άλλους ανθρώπους κ.ά., που μάθαιναν από την τηλεόραση.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Ά. Δάλλα (σε συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες), 11/1/2023, από τον ιστότοπο [imommy και in.gr](http://imommy.kai.in.gr)

» Κατά την ανάγνωση

1. Με βάση το κείμενο, να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ). Να αναζητήσετε την τεκμηρίωση των απαντήσεών σας στο κείμενο.
 - α) Η Αμερικανική Παιδιατρική Εταιρεία συστήνει να βλέπουν τα παιδιά το πολύ δύο ώρες τηλεόραση την ημέρα.
 - β) Σύμφωνα με τους πιο αυστηρούς ειδικούς, η καθημερινή τηλεθέαση μπορεί να φτάνει μέχρι τρεις ώρες.
 - γ) Η απαγόρευση τηλεόρασης ισχύει για όλα τα παιδιά κάτω των 5 ετών.
 - δ) Οι ειδικοί προτείνουν να βλέπουν τα παιδιά τηλεόραση χωρίς την επίβλεψη ενηλίκων, για να ενισχυθεί η αυτονομία τους.
 - ε) Η τηλεόραση δεν πρέπει να είναι ανοιχτή την ώρα του φαγητού και της μελέτης.
 - στ) Η τοποθέτηση τηλεόρασης στο υπνοδωμάτιο των παιδιών θεωρείται καλή πρακτική, γιατί τα βοηθά να χαλαρώνουν.
 - ζ) Ένα από τα προβλήματα της υπερβολικής τηλεθέασης είναι ότι αντικαθιστά τη σωματική δραστηριότητα και οδηγεί σε παχυσαρκία.
 - η) Οι διαφημίσεις τροφίμων μπορούν να επηρεάσουν τις διατροφικές συνήθειες των παιδιών.
 - θ) Δεν υπάρχουν έρευνες που να δείχνουν θετικές επιδράσεις της τηλεόρασης στα παιδιά.
 - ι) Η τηλεόραση μπορεί να συμβάλει στην εκμάθηση κοινωνικών και ηθικών αξιών, αν προβάλλονται κατάλληλα προγράμματα.

» Μετά την ανάγνωση

1. Συντάξτε ένα ερωτηματολόγιο για τους/τις μαθητές/-τριες του σχολείου σας σχετικά με τις συνήθειές τους όσον αφορά την παρακολούθηση τηλεόρασης (π.χ. χρόνος, προτιμήσεις).

Δραστηριότητα 1 πρόσληψης
κειμένου/εικόνας

Δραστηριότητα 2 πρόσληψης
κειμένου/εικόνας

Δραστηριότητα 3 πρόσληψης
κειμένου/εικόνας

Δραστηριότητα 4 πρόσληψης
κειμένου (Παραπληροφόρηση -
Ψευδείς ειδήσεις)

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

- Στο πλαίσιο μιας εκπομπής σε vidcast, που διοργανώνεται από τις μαθητικές κοινότητες του σχολείου σας, εκφράζετε προφορικά την άποψή σας για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. ποιότητα, χρησιμότητα). Αντλείτε ιδέες για το δομικό σχήμα της δήλωσής σας από τα παρακάτω κείμενα. Μελετήστε και τα κριτήρια ετεροαξιολόγησης που ακολουθούν.

Κείμενο 1: Μέσα κοινωνικής δικτύωσης: οι νέοι σχολιάζουν

Ο καρκίνος της γενιάς μας

«**Βασικά**, τον μισώ αυτόν τον εθισμό. Θα μπορούσα να μιλάω όλη μέρα για το πόσο δεν μου αρέσουν τα social media. Πιστεύω πως είναι ένας από τους μεγαλύτερους καρκίνους της γενιάς μας. Δεν νομίζω, όμως, πως η κυβέρνηση πρέπει να έχει τέτοιο έλεγχο στην κοινωνική μας ζωή».

Τζακ Μπράουν, 15 ετών

Ωρες στο κινητό και η γιαγιά μου

«**Τα social media** είναι κάτι στο οποίο πρέπει να συμμετέχεις, είναι περίπου υποχρεωτικά για τη γενιά μας. Η έμφραση των πολιτικών στη χρήση των social media από τους νέους μου φαίνεται αστεία. Μέχρι και η γιαγιά μου περνάει ώρες στο κινητό της βλέποντας αστεία βίντεο με γάτες στο TikTok».

Αντελίνα Ζαρίποβα, 15 ετών

Λέω «σταμάτα» στον εαυτό μου

«**Τόσο** εγώ όσο και οι φίλοι μου πολλές φορές πιάνουμε τον εαυτό μας να κοιταζόμαστε στον καθρέφτη και να εξετάζουμε την εμφάνισή μας. Όταν το συνειδητοποιώ, λέω από μέσα μου: «Σταμάτα!»».

Σαντάθι Χετιαρατσιγιε, 15 ετών (έγραψε στη σχολική της εφημερίδα για πιο αυστηρά όρια ηλικίας στο Instagram)

Ρατσισμός και διακρίσεις

«**Όταν** δημοσιεύω βίντεο με μακιγιάζ στο TikTok, παίρνω συχνά περίεργα σχόλια. Με βρίζουν με πολύ άσχημους χαρακτηρισμούς».

Ντορέλις, 13 ετών

Η συνομήλικη συμμαθήτριά της, Σαρλίζ: «Υπάρχει πολύς ρατσισμός και διακρίσεις στα social media».

Δεν κάνουν αλλαγές

«**Είμαστε** σε δύσκολη θέση, γιατί οι μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας δεν έχουν κανένα κίνητρο για να κάνουν ουσιαστικές αλλαγές».

Μπράντφορντ Σουδαμάνοντ, 15 ετών

Οι γονείς μου με εμπιστεύονται

«**Ο χρόνος** που περνούσα στο Διαδίκτυο αρχικά ανησυχσε τους γονείς μου, που είναι μετανάστες και γνωρίζουν ελάχιστα γι' αυτές τις πλατφόρμες. Τους βοήθησα να ελέγχουν τι κάνω στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ώστε να μπορούν να με εμπιστεύονται».

Εμάνουελ, 13 ετών

Από την ιστοσελίδα της εφημερίδας *Η Καθημερινή*

» Πριν από τη δημιουργία της προφορικής δήλωσης

1. Διαβάστε όσα δηλώνουν έφηβοι για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Εσείς ποιες εμπειρίες έχετε από αυτά;
2. Παρατηρήστε τον εξομολογητικό, άμεσο τόνο των δηλώσεών τους, καθώς και το επίπεδο του λόγου τους.
3. Παρατηρήστε τους τίτλους που έχουν δοθεί στις δηλώσεις τους. Επεξεργαστείτε το περιεχόμενό τους.

» Μετά τη δημιουργία της προφορικής δήλωσης

Οι συμμαθητές/-τριές σας, αφού παρουσιάσετε τη δήλωσή σας στην τάξη σας, θα σας αξιολογήσουν με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Περιεχόμενο:** Οι απόψεις παρουσιάστηκαν με σαφήνεια και αιτιολογήθηκαν επαρκώς;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Υπήρχε ακρίβεια στην έκφραση και λεξιλόγιο ικανοποιητικού επιπέδου;
- **Παρουσίαση:** Υπήρχε ευχέρεια και ζωντάνια/αμεσότητα στην προφορική παρουσίαση; Χρησιμοποιήθηκαν σωστά οι μορφασμοί και οι χειρονομίες;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

1. Συμμετέχετε ως εκπρόσωπος του σχολείου σας σε ραδιοφωνική εκπομπή με θέμα «Σχολείο και ΜΜΕ». Σας ζητήθηκε να παρουσιάσετε την άποψή σας για το πώς το σχολείο μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές/τις μαθήτριες να λειτουργήσουν κριτικά απέναντι στα ενημερωτικά μέσα και να τους προστατεύσει από την αρνητική επιρροή τους. Αντλήστε ιδέες από το κείμενο που ακολουθεί. Μελετήστε τα κριτήρια αυτοαξιολόγησης που παρατίθενται παρακάτω.

» Πριν από τη συγγραφή του προσχεδίου της παρουσίασης

1. Διαβάστε κριτικά το παρακάτω κείμενο και καταθέστε μέσω ιδεοδύελλας/καταιγισμού ιδεών τις προτάσεις σας για το πώς το σχολείο μπορεί να υλοποιήσει την «Αγωγή στα Μέσα». Οι προτάσεις καταγράφονται στον πίνακα της τάξης σε μορφή εννοιολογικού χάρτη.

Κείμενο 2: Αγωγή στα μέσα επικοινωνίας

Το ζήτημα της αγωγής στα μέσα επικοινωνίας σε ιστορική προοπτική. Από τον παθητικό αποδέκτη στον κριτικό αναγνώστη, τον ενεργό πολίτη και ευφυή συνομιλητή.

Είναι κοινός τόπος ότι τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (ΜΜΕ), αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής παιδιών και ενηλίκων. Σήμερα μάλιστα, με τη ραγδαία ανάπτυξη των νέων μέσων, τη σύγκλιση της τεχνολογίας της πληροφορικής και των μέσων επικοινωνίας, τα διαδραστικά ηλεκτρονικά παιχνίδια και το διαδίκτυο, ο τρόπος και η ίδια η έννοια της ενημέρωσης και της ψυχαγωγίας και της χρήσης/κατανάλωσης των μέσων τείνουν ν' αλλάξουν. Όσο οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας διεισδύουν σε ολοένα και περισσότερες πτυχές της καθημερινότητας, πυκνώνουν τα ερωτήματα γύρω από τον ρόλο των κλασικών και νέων μέσων, ενώ αυξάνει ο προβληματισμός ή η «ανησυχία» γονιών, παιδαγωγών και επιστημόνων σχετικά με τις συνέπειες τους για τα παιδιά και τους νέους. Αυτού του είδους οι «ανησυχίες» τροφοδοτούν συνήθως ένα πλήθος παραδοχές σε σχέση με τη δύναμη των οπτικοακουστικών μέσων αλλά και κυρίως της τηλεόρασης, όπως:

- να ναρκώνουν τα παιδιά και να επηρεάζουν τις γνωστικές ικανότητες και την πνευματική τους δραστηριότητα,
- να καταστρέφουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα,
- να αυξάνουν την επιθετικότητα, τη βία και την αντικοινωνική συμπεριφορά,
- να οδηγούν στην παθητικοποίηση και να ενθαρρύνουν τον υπερκαταναλωτισμό,
- να απονομιμοποιούν την οικογένεια και το σχολείο ως δεσμούς κοινωνικοποίησης,
- να ενισχύουν τα στερεότυπα και τις κάθε είδους προκαταλήψεις σε σχέση με το φύλο, τη φυλή, την εθνικότητα κ.λπ.,
- να απομακρύνουν τους νέους από τη σοβαρή μόρφωση, την τέχνη και την υψηλή λογοτεχνία και να οδηγούν στην κατασπατάληση του ελεύθερου χρόνου που θα έπρεπε να αφιερώνεται στο διάβασμα, στην εκπαίδευση ή σε δημιουργικές δραστηριότητες.

Ο προβληματισμός αυτός τροφοδοτεί ακατάπανυστα τη δημόσια συζήτηση και συνδέεται άρρηκτα με τις ευρύτερες κοινωνικο-οικονομικές μεταβολές και τον επιστημονικό προβληματισμό γύρω από τα μέσα ή τον λεγόμενο πολιτισμό της εικόνας. Στα πλαίσια αυτής της συζήτησης αναπτύσσεται σταδιακά μια αυτοτελής σχεδόν περιοχή, που στις δυτικές, κυρίως, χώρες παίρνει τη διττή μορφή ενός «επιστημονικού πεδίου» (media literacy studies) και ενός κοινωνικού κινήματος, γνωστού σήμερα ως «κίνημα της αγωγής στα μέσα» (media literacy movement).

Διασκευασμένο απόσπασμα επιστημονικού δοκιμίου της Χριστίνας Κωνσταντινίδου,
Τμήμα Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

» Μετά τη συγγραφή του προσχεδίου της παρουσίασης

Αξιολογείτε το κείμενό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Ακολούθησα την τυπική δομή μιας προφορικής παρουσίασης (προσφώνηση-χαιρετισμός, ευχαριστίες για την πρόσκληση, αυτοσύσταση, εισαγωγή στο θέμα, κατάθεση προτάσεων με πορεία από τα ουσιώδη προς τα επουσιώδη, συμπεράσματα, αποφώνηση);
- **Περιεχόμενο:** Εστίασα στις σημαντικές ιδέες μου; Τις ανέλυσα επαρκώς; Παρέλειψα κάποιο χρήσιμο ζήτημα ή επανέλαβα κάτι που έχει λεχθεί σε προηγούμενο σημείο;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Υπάρχουν στο κείμενο γραμματικά λάθη; Χρησιμοποίησα το κατάλληλο για ομιλία ύφος; Υπάρχει εκφραστική ποικιλία, όπως και εμφατική επανάληψη;
- **Πρόδα:** Εκφώνησα το κείμενό μου με τον κατάλληλο επιτονισμό και ρυθμό; Το συνόδευσα αποτελεσματικά με χειρονομίες και μορφασμούς;

Δραστηριότητα
παραγωγής λόγου

Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του/της καθηγητή/καθηγήτριάς σας, θα συμμετάσχετε σε μια «λογομαχία» με θέμα: «**ΜΜΕ: Παγιδευμένοι ή Ενημερωμένοι;**». Θα χωριστείτε σε δύο μεγάλες ομάδες: η μία ομάδα θα υποστηρίξει τη θέση ότι τα ΜΜΕ μάς ενημερώνουν και η άλλη ομάδα ότι μας παγιδεύουν. Στη συνέχεια, θα μοιράσετε τους ρόλους.

Στη μία ομάδα, που θα υποστηρίξει ότι τα ΜΜΕ μάς ενημερώνουν, θα συμμετάσχουν τρεις μαθητές/-τριες ως ομιλητές/-τριες: ο 1ος ομιλητής/η 1η ομιλήτρια θα κάνει την εισαγωγή στο θέμα, θα διατυπώσει με σαφήνεια τη θέση της ομάδας και θα παρουσιάσει το πρώτο/τα πρώτα επιχειρήματα, ο 2ος ομιλητής/η 2η ομιλήτρια θα αντικρούσει τα επιχειρήματα του 1ου ομιλητή/της 1ης ομιλήτριας της άλλης ομάδας, θα ενισχύσει τα προαναφερθέντα επιχειρήματα της ομάδας του/της και θα εκθέσει τα νέα επιχειρήματα της ομάδας του/της και ο 3ος ομιλητής/η 3η ομιλήτρια θα κάνει την

ανακεφαλαίωση των επιχειρημάτων της ομάδας του/της και θα κλείσει την ομιλία.

Αντίστοιχα, στην άλλη ομάδα που θα υποστηρίξει την αντίθετη θέση, ότι τα ΜΜΕ δεν μας ενημερώνουν αλλά μας παγιδεύουν, οι ομιλητές/-τριες θα λειτουργήσουν ανάλογα. Εναλλαγή ομιλητών: 1ος ομιλητής/1η ομιλήτρια 1ης ομάδας – 1ος ομιλητής/1η ομιλήτρια 2ης ομάδας, 2ος ομιλητής/2η ομιλήτρια 1ης ομάδας – 2ος ομιλητής/2η ομιλήτρια 2ης ομάδας, 3ος ομιλητής/3η ομιλήτρια 1ης ομάδας – 3ος ομιλητής/3η ομιλήτρια 2ης ομάδας.

Πέντε μαθητές/-τριες θα λειτουργήσουν ως κριτές των ομιλητών/-τριών. Τα κριτήρια θα καθοριστούν από όλους/-ες τους/τις μαθητές/-τριες με την καθοδήγηση του/της καθηγητή/-τριάς τους. Δύο μαθητές/-τριες θα εναλλάσσονται στη θέση του/της χρονομέτρη (θα καθοριστεί ο χρόνος ομιλίας του κάθε ομιλητή/-τριας στα 3 λεπτά). Τρεις μαθητές/-τριες θα λειτουργήσουν ως βοηθοί σε κάθε ομάδα (3 στην μία ομάδα, 3 στην άλλη): θα κρατούν σημειώσεις και θα συν-διαμορφώσουν με τους/τις ομιλητές/-τριες την αντίκρουση, την επιχειρηματολογία, την ανακεφαλαίωση. Οι υπόλοιποι/-ες μαθητές/-τριες θα λειτουργήσουν ως κοινό, που θα συναποφασίσει για τον νικητή του λεκτικού διαξιφισμού.

Προετοιμασία για τη δράση: Με τον συντονισμό του/της εκπαιδευτικού, θα αξιοποιήσετε σχετικούς δημοσιογραφικούς και επιστημονικούς ιστότοπους του διαδικτύου και εφαρμογές της Τεχνητής Νοημοσύνης για αναζήτηση υλικού. Πριν από την αναζήτηση, θα πειραματιστείτε και θα εξασκηθείτε στη διατύπωση σχετικών εντολών ή ερωτημάτων αναζήτησης με σαφήνεια και ακρίβεια. Στη συνέχεια, αφού επεξεργαστείτε και επιλέξετε το κατάλληλο πληροφοριακό υλικό που θα σας βοηθήσει να στηρίξετε τη θέση σας (άρθρα, επιστημονικά κείμενα, ρεπορτάζ, podcast, βίντεο, ντοκιμαντέρ κ.ά.), θα το διαχειριστείτε και θα επιλέξετε να αξιοποιήσετε τις καταλληλότερες για το θέμα σας και το κείμενό σας πληροφορίες, ώστε να αντικρούσετε τα πιθανά επιχειρήματα ή/και τεκμήρια της άλλης ομάδας.

Αξιολόγηση κατά την παρουσίαση: Η κάθε παρουσίαση/ομιλία θα αξιολογηθεί ως προς το περιεχόμενό της (πληρότητα και ευστοχία επιχειρηματολογίας, αξιοπιστία θέσης, εγκυρότητα τεκμηρίων και υποστηρικτικών στοιχείων), ως προς τα γλωσσικά της χαρακτηριστικά (σαφήνεια και ακρίβεια στην έκφραση) και ως προς την ευχέρεια και αμεσότητα των ομιλητών/-τριών.

Ανατροφοδότηση στην ολομέλεια: Μετά την ολοκλήρωση των αντιλογιών, όλοι/-ες οι μαθητές/-τριες και ο/η εκπαιδευτικός θα εκφράσετε τη γνώμη σας για την αποτελεσματικότητα των ομιλητών/-τριών, με βάση τα πιο πάνω κριτήρια.

Καλές Δημιουργίες!

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική
Ενότητα

...Να πηγαίνω στο σχολειό, να μαθαίνω γράμματα...

Κατανοούμε γραπτά κείμενα

Κείμενο 1: Η αλληλοδιδασκτική μέθοδος διδασκαλίας – τα αλληλοδιδασκτικά σχολεία

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

1. Κρίνοντας από τον τίτλο του κειμένου, ποιο θα είναι, νομίζετε, το βασικό χαρακτηριστικό αυτού του σχολείου; Επικεντρωθείτε στη χρήση του α' συνδετικού «αλληλο-».

Η αλληλοδιδασκτική μέθοδος άρχισε να χρησιμοποιείται τον 17ο αιώνα στην Αγγλία και τον 18ο αιώνα στη Γαλλία, ενώ στην Ελλάδα εφαρμόστηκε για πρώτη φορά μετά το τέλος της επανάστασης του 1821 από την κυβέρνηση του Ιωάννη Καποδίστρια. Η αλήθεια είναι ότι η αλληλοδιδασκτική μέθοδος έχει τις απαρχές της στην Αρχαιότητα, οπότε και εφαρμόζονται μέθοδοι με παρόμοια στοιχεία.

Στην Ελλάδα, η αλληλοδιδασκτική μέθοδος οφείλει την εξάπλωσή της στον Ιωάννη Καποδίστρια, ο οποίος πίστευε στα παιδαγωγικά οφέλη που απορρέουν από αυτήν και ξεκίνησε να εφαρμόζεται στο ορφανοτροφείο-αλληλοδιδασκτικό σχολείο της Αίγινας.

Με αυτήν τη μέθοδο δινόταν στα παιδιά η δυνατότητα να μάθουν στοιχειώδεις γνώσεις, όπως γραφή, ανάγνωση και αριθμητική. Ο δάσκαλος είχε βοηθούς τους καλύτερους ως προς την επίδοση και μεγαλύτερους ως προς την ηλικία μαθητές, τους πρωτόσχολους, για να διδάσκουν τους μικρότερους. Η στοιχειώδης εκπαίδευση των μαθητών μέσω της αλληλοδιδασκτικής μεθόδου αποτελούσε μια οικονομική λύση προσφέροντας βασικές γνώσεις σε μεγάλο αριθμό μαθητών σε μικρό χρονικό διάστημα και με ελάχιστα έξοδα για τον κρατικό προϋπολογισμό.

Για κάθε μάθημα οι μαθητές χωρίζονταν σε οκτώ κλάσεις, που καταρτίζονταν μηνιαίως, λειτουργούσαν ανεξάρτητα και διαμορφώνονταν σε σχέση με την πρόοδο των μαθητών. Αυτό, δηλαδή σήμαινε ότι οι μαθητές για παράδειγμα της σ' κλάσης της ανάγνωσης είχαν τη δυνατότητα να είναι ταυτόχρονα και μαθητές της γ' και δ' κλάσης στη γραφή ή την αριθμητική, ή και το αντίθετο, δίχως να τίθενται ηλικιακά όρια. Το μέτρο ευνοούσε τους μαθητές, που δεν είχαν την δυνατότητα να παρακολουθούν κανονικά τα μαθήματα στο σχολείο, επειδή με αυτόν τον τρόπο δεν επαναλάμβαναν τις τάξεις και όλη εξ αρχής την ύλη ούτε έχαναν τις κλάσεις.

Αναφορικά με τον τρόπο της διδασκαλίας των μαθητών, γινόταν εκ περιτροπής σε δύο κύκλους σε θρανία και ημικύκλια. Τα θρανία διαχωρίζονταν σε «διάμμια» γραφεία, όπου οι μαθητές από τις πιο μικρές κλάσεις μάθαιναν γραφή στην άμμο και τα «αβάκια», τα οποία αποτελούνταν από πλάκες μαύρου σχιστόλιθου ως προς υποκατάσταση της χρήση του χαρτιού στις μεσαίες κλάσεις. Τέλος, για τις ανώτερες κλάσεις υπήρχαν γραφεία για χαρτί.

Τα καθήκοντα των πρωτόσχολων ήταν διδακτικά και οργανωτικά. Υπήρχε ο γενικός πρωτόσχολος, ο οποίος επωμιζόταν την εποπτεία της σχολικής αίθουσας και αναλάμβανε την διεξαγωγή της διδασκαλίας και την καθοδήγηση των πρωτόσχολων όλων των κλάσεων. Επιπλέον, είχαν ως καθήκον την διατήρηση της πειθαρχίας των μαθητών εντός και εκτός του σχολείου. Η διοίκηση των μαθητών γινόταν με κωδικοποιημένες εντολές και χειρονομίες. Για παράδειγμα, το μάθημα ξεκινούσε, όταν ακουγόταν ο ήχος του κουδουνιού και της σφυρίχτρας, καθώς και η ολοκλήρωσή του. Οι μαθητές οδηγούνταν στην αίθουσα με τις κινήσεις των χεριών ή κατευθύνονταν προς τα θρανία με τον ίδιο τρόπο. Γενικότερα δινόταν μεγάλη βαρύτητα σε ζητήματα πειθαρχίας και συμμετοχής.

Στα αλληλοδιδασκτικά σχολεία εφαρμόζονταν ένα σύστημα ποινών και τιμωρίας έχοντας ως στόχο την επιβολή της αυστηρής πειθαρχίας. Η αυστηρή τιμωρία εκ μέρους του δασκάλου προς τους μαθητές συνεχίστηκε για πολλά χρόνια μέχρι τη νεότερη ιστορία του ελληνικού κράτους λαμβάνοντας, βεβαίως, ηπιότερη μορφή.

Ακόμη και η αρχιτεκτονική του σχολικού κτηρίου αντικατόπτριζε τις βασικές αρχές της μεθόδου. Ειδικότερα, το κτήριο βρισκόταν σε σχετικά απομονωμένο δρόμο της περιοχής. Αναφορικά με τον εσωτερικό

χώρο, αυτός έπρεπε να είναι διαρθρωμένος με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν να ελεγχθούν οι μαθητές. Η έδρα του δασκάλου ήταν υπερυψωμένη, για να μπορεί ο ίδιος να ελέγχει την αίθουσα και για τον ίδιο λόγο οι τουαλέτες ήταν κατασκευασμένες με ψηλές πόρτες, ούτως ώστε ο δάσκαλος να μπορεί να διακρίνει τα άκρα των μαθητών. Οι διπλανοί τοίχοι ήταν ψηλοί ώστε να αποφεύγεται η οπτική επαφή των μαθητών.

Εντός της αίθουσας, οι μαθητές έπρεπε να μην κάνουν φασαρία και να μην παρεμβαίνουν στις ερωτήσεις προς τον εξεταζόμενο μαθητή. Οι μαθητές υποχρεούνταν να κρατούν σημειώσεις ό,τι υπαγορευόταν από τον δάσκαλο και κατά τη διάρκεια της διδασκαλικής διάλεξης να μην μιλούν, αλλά να προσέχουν τον δάσκαλο και να έχουν τα χέρια τους πάνω στο θρανίο. Ακόμη, οι μαθητές έπρεπε να φροντίζουν τα αντικείμενα που χρησιμοποιούσαν για γραφή και ανάγνωση (βιβλία και πλάκες) να είναι σε καλή κατάσταση. Επιπλέον, να σέβονται τα αντικείμενα των συμμαθητών τους.

Η κατάσταση στα αλληλοδιδασκτικά σχολεία πολλές φορές ήταν τραγική αναφορικά με τις ελλείψεις σε υλικές ανάγκες. Ο διορισμός των δασκάλων πραγματοποιούνταν από το κράτος, αλλά ο μισθός τους καταβαλλόταν από τους δήμους ή τις κοινότητες. Αυτό είχε ως συνέπεια την πρόκληση διαφόρων προβλημάτων, καθώς υπήρχαν αργοπορίες στην καταβολή της αμοιβής. Στις περιπτώσεις που μία κοινότητα εμφάνιζε οικονομική δυσπραγία, το αλληλοδιδασκτικό σχολείο έπαυε να λειτουργεί, ο δάσκαλος απομακρυνόταν και οι μαθητές έμεναν χωρίς εκπαίδευση.

Η συγκεκριμένη μέθοδος εξυπηρέτησε τις απαιτήσεις μίας εποχής και έδωσε τα θεμέλια της γενικής και λαϊκής μόρφωσης, καθιστώντας την εκπαίδευση αναφαίρετο αγαθό των παιδιών από όλα τα κοινωνικά στρώματα.

Διασκευασμένα αποσπάσματα από μεταπτυχιακές εργασίες στο Ιδρυματικό Αποθετήριο του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου «Αμητός»

» Κατά την ανάγνωση

1. Γιατί η αλληλοδιδασκτική μέθοδος κρίθηκε συμφέρουσα οικονομικά για τις χώρες στις οποίες εφαρμόστηκε;
2. Ποια ήταν τα πλεονεκτήματα της αλληλοδιδασκτικής μεθόδου (εκτός από την οικονομική διάσταση); Ποια στοιχεία της θεωρείτε αρνητικά;
3. Τα σχολεία αυτά, όπως θα καταλάβατε, κινούνταν σε πολύ αυστηρό πλαίσιο. Διαλέξτε κάποια ρύθμιση που σας έκανε εντύπωση για την ιδιαίτερη αυστηρότητά της και κάποια ρύθμιση που θεωρείτε ότι θα ευνοούσε την κατάσταση στα σημερινά σχολεία, αν εφαρμοζόταν.

» Μετά την ανάγνωση

1. Πώς θα σας φαινόταν να συμμετείχατε στο δίδυμο αυτό διδασκαλίας μικρού-μεγάλου μαθητή; Ποιον ρόλο θα θέλατε να είχατε και γιατί;

Κείμενο 2: Συζήτηση με δύο μαθήτριες

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

1. Προτού διαβάσετε τη συζήτηση που ακολουθεί, να διατυπώσετε τις ιδέες σας για τα πιθανά ερωτήματα που θα θέτατε, ως μαθητές/-τριες, προς έναν/μία καθηγητή/-τρια σε μία συζήτηση για εκπαιδευτικά/σχολικά θέματα.
 - Οι νέοι διψούν για γνώση. Πιστεύετε ότι το σχολείο τούς την προσφέρει;
 - [...] Προσωπικώς δεν πιστεύω ότι όλοι οι νέοι διψούν για γνώση. Ας μην εξωραίζουμε τα πράγματα. Βασικότερη όμως αποστολή του σχολείου δεν είναι τόσο να ικανοποιήσει τη δίψα για γνώση όσο να την προκαλέσει. Η γέννηση μέσα στην ψυχή του παιδιού της έφεσης για γνώση δεν προκαλείται βέβαια μόνο από το σχολείο. Προκαλείται και από το σπίτι, τους φίλους, τυχαία γεγονότα κ.λπ. Ένα πάντως είναι βέβαιο: άπαξ και τεθεί σε κίνηση η αναζήτηση της γνώσης, τότε τίποτε δεν μπορεί να τη σταματήσει.

Το σχολείο έχει ένα βασικό εργαλείο, τον δάσκαλο. Ειδικά λοιπόν σ' αυτόν τον χώρο, τη δίψα για γνώση δεν μπορεί να την γεννήσει στην ψυχή του μαθητή ούτε η τελειότερη υλικοτεχνική υποδομή, ούτε τίποτε άλλο παρά μόνο ο δάσκαλος. Ποιος δάσκαλος; Εκείνος που έχει κι ο ίδιος αυτή τη δίψα, γιατί τίποτα δεν μπορείς να δώσεις στους άλλους αν δεν το έχεις κι εσύ ο ίδιος. Μόνο ένας δάσκαλος ερωτευμένος με τη γνώση μπορεί να οδηγήσει τους μαθητές του να την ερωτευτούν. [...] Αυτήν την ασίγαστη δίψα να γνωρίσει όσο γίνεται περισσότερο τον κόσμο και τον εαυτό του μπορεί να τη μεταδώσει σε όποιους βέβαια θέλουν να την πάρουν μόνο ο δάσκαλος που την έχει, μόνο εκείνος ο δάσκαλος που δεν τον χωράνε τα ρούχα του.

– Δεν θα συμφωνούσα μαζί σας. Πιστεύω ότι τα παιδιά επιθυμούν να μάθουν αλλά όχι αυτά που τους μαθαίνει το σχολείο.

– Δεν το αμφισβητώ. Δεν αμφισβητώ ότι υπάρχουν πολλά παιδιά που συγκεντρώνουν και απομνημονεύουν με εξαιρετική μάλιστα άνεση πλήθος στοιχείων και πληροφοριών για όσα θέματα τα απασχολούν και τα κινητοποιούν. Εγώ όμως μιλάω για κάτι διαφορετικό, μιλάω για μια **συνάντηση** με τις μεγάλες σκιές του παρελθόντος, τις μεγάλες πνευματικές δημιουργίες της ιστορίας, τη συνάντηση με τα έργα τέχνης, της σκέψης και της επιστήμης.

– Ναι, όμως όλα αυτά που λέτε τα προσεγγίζουμε στο σχολείο επιφανειακά, δεν πηγαίνουμε στην ουσία τους.

– [...] Η γνώση έχει ένα αναγκαίο ποσοστό αγγαρείας, υψηλό μάλιστα ποσοστό. Θέλω να πω ότι το να μάθει κανείς γραμματική δεν είναι συναρπαστικό και ουαί κι αλίμονο στον νέο που τον συναρπάζει η γραμματική. Κι όμως αυτή η γνώση η τεχνική αυτή αγγαρεία, αποτελεί προϋπόθεση για μια γνώση πληρέστερη και βαθύτερη. Βέβαια πολλοί δάσκαλοι και καθηγητές σταματούν εδώ στην αγγαρεία. Θέλω όμως να προσδώσω και τούτο. Η πνευματική αναζήτηση δεν είναι εύκολη υπόθεση, απαιτεί κόπο και πόνο. Όσο λοιπόν προχωράει κανείς σ' αυτόν τον δρόμο, τόσο θα λιγοστεύουν οι συνοδοιπόροι του, φίλοι, μαθητές δάσκαλοι, και πρέπει να είναι προετοιμασμένος για αυτό. [...]

Σταύρος Ζουμπουλάκης, *Για το σχολείο*, 2017, εκδ. Πόλις, σσ. 109-110

» Κατά την ανάγνωση

1. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί πολλές μεταφορές στον λόγο του. Να εντοπίσετε δύο. Ποιον σκοπό εξυπηρετούν, κατά τη γνώμη σας;
2. Συμφωνείτε με τις απόψεις των μαθητριών; Αν ναι με ποιες; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.
3. «Εκείνος ο δάσκαλος που δεν τον χωράνε τα ρούχα του». Τι εννοεί εδώ ο συγγραφέας; Για ποιον δάσκαλο μιλάει; Αναλύστε το προφίλ του.
4. Ποια σημασία αποκτά η λέξη «συνάντηση» που είναι σημειωμένη στο κείμενο; Τι διαφορά έχει η «συνάντηση» από την απλή συγκέντρωση κι απομνημόνευση γνώσεων;
5. Πώς καταλαβαίνετε τη φράση «Η πνευματική αναζήτηση δεν είναι εύκολη υπόθεση, απαιτεί κόπο και πόνο. Όσο λοιπόν προχωράει κανείς σ' αυτόν τον δρόμο, τόσο θα λιγοστεύουν οι συνοδοιπόροι του, φίλοι, μαθητές, δάσκαλοι, και πρέπει να είναι προετοιμασμένος γι' αυτό.»; Εξηγήστε τι μπορεί να εννοεί ο συγγραφέας;

» Μετά την ανάγνωση

1. Συζητήστε μεταξύ σας σε ομάδες και ύστερα παρουσιάστε στην ολομέλεια προτάσεις σας, τρόπους, προκειμένου να γίνει πιο ελκυστική και αποδοτική η διδασκαλία ενός γνωστικού αντικειμένου.

Κείμενο 3: Έχουμε λόγους να ανησυχούμε...

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

Το παρακάτω κείμενο είναι άρθρο του Σταύρου Ζουμπουλάκη, στον ημερήσιο τύπο, το καλοκαίρι του 2023.

1. Προσπαθήστε να μαντέψετε την ανησυχία του αρθρογράφου με βάση τον τίτλο. Αν έχετε μελετήσει το Το Κείμενο 2 της ενότητας, αξιοποιήστε τα όσα ήδη γνωρίζετε για τον Στ.. Ζουμπουλάκη από τη συνέντευξη αυτή.
2. Γιατί πιστεύετε ότι χρησιμοποιείται από τον αρθρογράφο το α' πληθυντικό πρόσωπο;

Η συζήτηση για το ποιος είναι καλός δάσκαλος, ποια τα γνωρίσματα ενός καλού δασκάλου, έρχεται και επανέρχεται διαρκώς – και σωστά. Δεν υπάρχει πάντως μόνο ένας τύπος καλού δασκάλου – αναφέρομαι κυρίως στη δευτεροβάθμια. Τα γνωρίσματα εξάλλου του καλού δασκάλου συναρτώνται και προς το μάθημα το οποίο διδάσκει. Αυτή η ποικιλία διδακτικών προσωπικοτήτων αποτελεί ευτύχημα για το σχολείο, επειδή ακριβώς ποικίλες είναι και οι προσωπικότητες των μαθητών. Η πιο μεγάλη δυστυχία για τον μαθητή είναι να μην έχει συναντήσει σε όλα τα σχολικά του χρόνια έναν δάσκαλο που να τον κινητοποιήσει. Αν οι τύποι του καλού δασκάλου είναι

πολλοί, το βέβαιο είναι πως ο καλός δάσκαλος δεν είναι χειριστής εργαλείων και τεχνικών, όπως θέλει να μας πείσει μια τρέχουσα άποψη. Καλός δάσκαλος είναι ή, ακριβέστερα, μπορεί να γίνει μόνο εκείνος που έχει παιδεία, που αγαπάει το αντικείμενο το οποίο διδάσκει και θέλει να το παραδώσει στα παιδιά που έχει απέναντί του, να τα πείσει και εκείνα να το αγαπήσουν. Ο δάσκαλος αυτός θα συναντηθεί με τον μαθητή – δεν θα βαρεθώ να το επαναλαμβάνω – πάνω στο ανοιχτό βιβλίο, όποια υλική μορφή και αν έχει αυτό. Ο καλός δάσκαλος δεν συμμορφώνεται με τον κόσμο των μαθητών, αλλά τους διδάσκει έναν άλλον κόσμο τον οποίο εκείνοι αγνοούν, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στο να καταλάβουν, «με καιρό και με κόπο», όταν θα έχουν φύγει πια από το σχολείο, ότι ο κόσμος των ανθρώπων, όλων των εποχών και όλων των γλωσσών, είναι κοινός. Όσο ο κόσμος στον οποίο ζούμε θα εξακολουθήσει να είναι αναγνωρίσιμος, καλός δάσκαλος είναι εκείνος που θα βοηθήσει τον μαθητή να χτίσει την προσωπική βιβλιοθήκη του, όπου θα αποσύρεται για να παίρνει απόσταση από την ευτέλεια των εικόνων που βομβαρδίζουν την οδόνη του, και να σκεφτεί νηφάλια τον κόσμο και τη δική του δέση μέσα σε αυτόν.

Δεν κομίζω γλαύκα, αν πω ότι σήμερα έχει κοπεί ο δεσμός των περισσότερων παιδιών με το σχολείο – αναφέρομαι πάντα στη δευτεροβάθμια. Δεν πρόκειται για την αιώνια χαρά των μαθητών, όταν δεν έχουν σχολείο, αλλά για κάτι άλλο: οι μαθητές αισθάνονται το σχολείο εντελώς περιττό, άχρηστο. Εδώ και χρόνια όμως έχει αρχίσει να διαρρηγνύεται και ο ψυχικός δεσμός των δασκάλων με το σχολείο: δεν πιστεύουν στο έργο τους, είναι απογοητευμένοι, κουρασμένοι, με ένα παραλυτικό αίσθημα ματαιότητας. Σε αρκετές χώρες της Ευρώπης (Γαλλία, Αγγλία, Γερμανία) το κράτος αντιμετωπίζει έλλειψη δασκάλων για τα σχολεία. Ο λόγος δεν είναι, όπως θα νόμιζε κανείς, οικονομικός, διότι αυτό συμβαίνει και στις χώρες όπου οι αποδοχές τους είναι ικανοποιητικές (Γερμανία). Ο λόγος που οι δάσκαλοι φεύγουν από τα σχολεία ή που δεν πάνε σε αυτά και προτιμούν άλλες εργασίες είναι η κοινωνική απαξίωση της δουλειάς τους αλλά και η άκαρπη ταλαιπωρία τους μέσα σε αδιάφορες και απειδαρχες τάξεις. Έχουμε πραγματικούς λόγους να ανησυχούμε για το μέλλον του σχολείου.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου του Στ. Ζουμπουλάκη, στήλη «Απόψεις», 4/7/2023, εφημερίδα *Η Καθημερινή*

» Κατά την ανάγνωση

1. Βρείτε την κεντρική κοινή ιδέα των Κειμένων 2 και 3 της ενότητας.
2. Φτιάξτε ένα διάγραμμα με τα θετικά γνωρίσματα ενός σωστού δασκάλου βάσει των πληροφοριών του κειμένου.
3. Να προτείνετε έναν εναλλακτικό τίτλο, στον οποίο θα αποτυπώνεται σύντομα και ευρηματικά η ανησυχία του αρθρογράφου.

» Μετά την ανάγνωση

1. Δημιουργήστε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο για τα χαρακτηριστικά του καλού δασκάλου. Μοιράστε το στο διάλειμμα στους/στις συμμαθητές/-τριές σας και, αφού το επεξεργαστείτε, παρουσιάστε στην τάξη τις απόψεις τους.

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Είστε ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένος/ευαισθητοποιημένη αναφορικά με το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού. Αποφασίζετε να απευθυνθείτε ή

α) σε έναν συμμαθητή/μια συμμαθήτριά σας που έχει ασκήσει εκφοβισμό, για να τον/την οριοθετήσετε ή

β) σε έναν συμμαθητή/μια συμμαθήτριά σας που έχει δεχθεί εκφοβισμό, για να τον/την παρηγορήσετε και ενδυναμώσετε ή

γ) σε συμμαθητές/συμμαθήτριές σας που έχουν παρακολουθήσει περιστατικά σχολικού εκφοβισμού αλλά διστάζουν να μιλήσουν, για να τους/τις κινητοποιήσετε.

Επιλέξτε μία από τις τρεις παραπάνω προτεινόμενες προτεινόμενες παρεμβάσεις.

Δραστηριότητα 1
πρόσληψης κειμένου

Δραστηριότητα 2
πρόσληψης κειμένου

» Πριν από την παρέμβαση

Διαβάστε το παρακάτω κείμενο, ώστε να αντλήσετε ιδέες για τις παρεμβάσεις σας.

Κείμενο 1: 6η Μαρτίου - Πανελλήνια Ημέρα κατά του Σχολικού Εκφοβισμού

Ο Σχολικός Εκφοβισμός (bullying) αποτελεί αρνητικό φαινόμενο διαρκώς αυξανόμενο και συνταρακτικό. Πρόκειται για καταστάσεις όπου ένα παιδί συστηματικά λέει ή κάνει πράγματα, για να επιβάλει τη δύναμη και την εξουσία του σε ένα άλλο παιδί.

Περιλαμβάνει μορφές σωματικής και λεκτικής βίας, κοινωνικής απομόνωσης, ρατσιστικής συμπεριφοράς, ηλεκτρονικής παρενόχλησης κ.ά. Συντελείται μέσω ψυχολογικής και σωματικής κακοποίησης με τη χρήση υποτιμητικών ονομάτων, τον αποκλεισμό από ομαδικές δραστηριότητες, τον εξευτελισμό μπροστά σε άλλα παιδιά, τις απειλές, τον εκφοβισμό και τον επιβαλλόμενο εξαναγκασμό για ανεπιθύμητα πράγματα.

Επιφέρει βαρύτατες επιπτώσεις στον ψυχισμό του παιδιού που υφίσταται συστηματικά βίαιες συμπεριφορές: φόβο, απώλεια αυτοπεποίθησης, έλλειψη αίσθησης ελέγχου, απόγνωση, απελπισία και τελικά κατάθλιψη.

Για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού σε κάθε σχολείο προτείνονται:

- Η δημιουργία Σχολικής Ομάδας ενάντια στον εκφοβισμό.
- Η σύνταξη Διακήρυξης του σχολείου ενάντια στη βία.
- Η αύξηση της επίβλεψης του σχολικού χώρου.
- Η ευαισθητοποίηση και συνεργασία με τους γονείς.
- Η συζήτηση για τις επιπτώσεις του εκφοβισμού.
- Η σύνταξη των κανόνων της τάξης ενάντια στη βία.
- Η παροχή ευκαιριών για θετική έκφραση της δυναμικότητας (π.χ. μέσω των αθλημάτων).

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει:

- Να σχεδιαστεί ο τρόπος παρακολούθησης και εποπτείας του προβλήματος.
- Να εξακριβώνεται ποιο παιδί είναι αυτό που εκφοβίζεται ή αυτό που εκφοβίζει.
- Να υπάρχει άμεση συνομιλία με το παιδί που εκφοβίζεται, ώστε να μη σιωπήσει, αλλά και για το παιδί που εκφοβίζει να προβλέπεται συμβουλευτική παρέμβαση για την αποτροπή συνέχισης της πράξης του.
- Να παρέχεται προστασία και κάθε δυνατή βοήθεια στο παιδί που εκφοβίζεται.
- Να συνεργαστούν όλοι σε ένα πλαίσιο παράλληλων δράσεων πρόληψης και περιορισμού του φαινομένου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

Με αφορμή την ανάγνωση του κειμένου 2 αποφασίσατε να συντάξετε ένα κείμενο ως απάντηση στο παρακάτω άρθρο, το οποίο και αποστέλλετε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Στο κείμενό σας καταθέτετε τη δική σας άποψη για το κατά πόσο η Τεχνητή Νοημοσύνη θα βοηθήσει ή όχι την εκπαίδευση. Αξιοποιείτε τις γνώσεις και τις εμπειρίες σας. Παραθέτετε επιχειρήματα ή αντεπιχειρήματα, παραδείγματα ή αντιπαραδείγματα, ανάλογα με το πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με το κείμενο αναφοράς. Μπορείτε να αντλήσετε στοιχεία από το κείμενο αναφοράς και από τον διπλανό πίνακα.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Να καταγράψετε βασικές ιδέες/βασικά επιχειρήματα που παρατίθενται στο κείμενο.

Κείμενο 2: Το αύριο της εκπαίδευσης βρίσκεται στην Τεχνητή Νοημοσύνη

Μέσα στην πανδημία καταλάβαμε πόσο έχει αλλάξει και πόσο ακόμη μπορεί να αλλάξει η τεχνολογία τη ζωή μας. Ειδικά οι γονείς ήρθαν αντιμέτωποι με μια νέα πραγματικότητα αναφορικά με την εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών τους και είδαν πώς μπορεί το τάμπλετ, το κινητό τηλέφωνο και ο υπολογιστής να γίνουν βασικά εργαλεία εκμάθησης. Αυτό βέβαια είναι μια διαδικασία που δεν εξαντλείται στην απλή μετάδοση πληροφοριών μέσω διαδικτύου. Χρειάζεται «πολύ δρόμο» ακόμη τόσο η ανάπτυξη εργαλείων για την online εκπαίδευση όσο και η εξοικείωση των ανθρώπων με αυτήν τη νέα πραγματικότητα. Σε κάθε περίπτωση, ένα από τα χαρακτηριστικά της εποχής που θα πρέπει να «κρατήσουμε» σίγουρα είναι το γεγονός ότι πλέον έχει υποχωρήσει η συζήτηση για το «πόσες ώρες περνούν τα παιδιά μπροστά από τον υπολογιστή». Είναι πλέον σαφές πως στο εξής, η ζωή όλων μας, μικρότερων και μεγαλύτερων, θα είναι συνδεδεμένη μαζί του.

Τα εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι μια νέα πραγματικότητα για τα εκπαιδευτικά συστήματα αναπτυγμένων χωρών. Το Webex, μέσω του οποίου έκαναν μάθημα όλο το προηγούμενο διάστημα τα παιδιά μας, δεν είναι φυσικά εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης, αλλά θεωρείται ένα πρώτο βήμα. Σταδιακά, πάνω σε αυτού του τύπου τις εφαρμογές πιστεύεται πως θα μπορούν να «κουμπώσουν» εφαρμογές τεχνητής νο-

νημοσύνης που θα κάνουν ευκολότερη τη ζωή εκπαιδευτικών και μαθητών ή εκπαιδευομένων. Οι εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης άλλωστε έχουν κάνει άλματα σε πολλούς τομείς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση κάνει λόγο για αύξηση της παραγωγικότητας, που θα επιφέρει η τεχνητή νοημοσύνη μέχρι το 2035, από 11% έως 37% και τα ποσοστά αυτά περιλαμβάνουν και την εκπαίδευση. Την ίδια στιγμή, η χρήση εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαίδευση των ΗΠΑ θα αυξηθεί κατά 47,5% μέχρι το τέλος του έτους, σύμφωνα με την έκθεση Artificial Intelligence. Παρόλο που οι περισσότεροι ειδικοί πιστεύουν ότι η παρουσία των εκπαιδευτικών είναι αναντικατάστατη, θα υπάρξουν πολλές αλλαγές στον τρόπο που εργάζεται ένας δάσκαλος, ειδικά όσον αφορά τις βέλτιστες εκπαιδευτικές πρακτικές.

Σε κάποιες χώρες, λειτουργούν ήδη εφαρμογές που αναπτύσσουν και εξελίσσουν τα συστήματα εκμάθησης και εξέτασης και οι οποίες επιτρέπουν σε εκπαιδευτικούς και εκπαιδευόμενους να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο σε θέματα ουσίας. Για παράδειγμα:

- Εφαρμογές που εκμηδενίζουν τον χρόνο διόρθωσης εξετάσεων, εφαρμογές που αναγνωρίζουν τις αδυναμίες των μαθητών και προσαρμόζουν τα τεστ και την ύλη στις ανάγκες τους, βοηθώντας πολύ στην εξατομικευμένη εκπαίδευση.
- Εφαρμογές που μπορούν να μεταφράζουν σε πραγματικό χρόνο σε διαφορετικές γλώσσες, καταργώντας έτσι τα όρια που θέτει αυτή η παράμετρος.
- Προγράμματα που μπορούν να διαβάζουν τα χειρόγραφα των μαθητών και να τα βαθμολογούν αυτόματα.

Στο Data Project του CNN Greece μίλησε ο κ. Σπύρος Παρασκευάς, μηχανικός τεχνητής νοημοσύνης και επιστημονικός συνεργάτης του ΕΜΠ: «Υπάρχουν διαθέσιμες εφαρμογές επεξεργασίας φυσικής γλώσσας που φτάνουν στο σημείο να καταλάβουν ή και να μεταφράσουν ένα κείμενο ή και να προχωρήσουν σε αυτόματη διόρθωση. Αυτή τη στιγμή μάλιστα τρέχει και στην Ελλάδα ένα έργο που λέγεται speech to text και μπορεί να μεταφράσει σε πραγματικό χρόνο ένα κείμενο σε οποιαδήποτε γλώσσα», επισήμανε αρχικά.

Η τεχνητή νοημοσύνη ήδη εφαρμόζεται στην εκπαίδευση, κυρίως σχετικά με ορισμένα εργαλεία που βοηθούν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και στα συστήματα εξετάσεων. Καθώς οι εκπαιδευτικές λύσεις τεχνητής νοημοσύνης συνεχίζουν να εξελίσσονται, οι υπέρμαχοι της πλήρους αξιοποίησής της ελπίζουν ότι η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να βοηθήσει στην κάλυψη αναγκών στη μάθηση και τη διδασκαλία και να επιτρέψει στα σχολεία και τους δασκάλους να κάνουν περισσότερα πράγματα ή όπως λέει ο Σπ. Παρασκευάς, «να ασχοληθούν με την ουσία της εκπαιδευτικής διαδικασίας». Όπως είπαμε και παραπάνω, μία από τις εφαρμογές τέτοιων συστημάτων θα διευκολύνει την εξατομικευμένη εκπαίδευση. Υπάρχουν αυτήν τη στιγμή εφαρμογές που αναπτύσσουν έναν «έξυπνο» τρόπο διδασκαλίας στις ΗΠΑ, οι οποίες τροφοδοτούν τους μαθητές με online μαθήματα, τεστ, με διαδραστική επικοινωνία, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Καθώς η τεχνητή νοημοσύνη εξελίσσεται, μπορεί να είναι δυνατό για ένα μηχάνημα να διαβάσει ακόμη και την έκφραση του προσώπου ενός μαθητή που δείχνει ότι δεν κατανοεί ένα θέμα και να τροποποιήσει το μάθημα κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του συγκεκριμένου μαθητή, εξατομικευμένα. Ας φανταστούμε, για παράδειγμα, ένα παιδί να μην κατανοεί τη λειτουργία των πηνίων στη φυσική. Το «μηχάνημα» θα μπορεί να το αντιλαμβάνεται και να το αντιμετωπίζει, δίνοντας στο συγκεκριμένο παιδί αυτόματα περισσότερες πληροφορίες και ασκήσεις για το συγκεκριμένο θέμα.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου του Κ. Πλιάκου στον ιστότοπο CNN

» Μετά τη συγγραφή

Αξιολογείτε το κείμενό σας ως προς τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Ακολούθησα την τυπική δομή μιας ηλεκτρονικής επιστολής (επιγραμματική παρουσίαση θέματος, προσφωνήση, εισαγωγή στο θέμα, λόγος σύνταξης επιστολής, ανάλυση θέματος, αποφώνηση);
- **Περιεχόμενο:** Εστίασα στα σημαντικά ζητήματα; Ανέλυσα επαρκώς τη σοβαρότητά τους; Παρέλειψα κάποιο χρήσιμο ζήτημα ή επανέλαβα κάτι που έχει λεχθεί σε προηγούμενο σημείο;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου; Υπάρχουν στο κείμενο γραμματικά λάθη που πρέπει να διορθωθούν; Χρησιμοποίησα το κατάλληλο για επίσημη επιστολή ύφος; Υπάρχει εκφραστική ποικιλία ή επαναλαμβάνονται οι ίδιες λέξεις/φράσεις πολλές φορές;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

Με αφορμή τη συνάντηση συμμαθητών/συμμαθητριών σας από το δημοτικό αποφασίσατε να παρουσιάσετε τα συναισθήματά σας την πρώτη μέρα στην Α' Γυμνασίου ή/και να αφηγηθείτε περιστατικά που συνέβησαν τη μέρα αυτή. Το κείμενό σας προορίζεται για ανάρτηση στο χρονολόγιό σας σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης.

Μπορείτε να αξιοποιήσετε στοιχεία από το κείμενο αναφοράς και να λάβετε υπόψη τα ερωτήματα που ακολουθούν.

» **Πριν από τη συγγραφή**

1. Αφού διαβάσετε το απόσπασμα με τίτλο «Και πάλι στο σχολείο» από βιβλίο της Ζωρζ Σαρή, να εστιάσετε στα σημεία στα οποία αποτυπώνονται τα συναισθήματα όλων των ηρώων για την πρώτη μέρα στο σχολείο και να καταγράψετε πάνω στο κείμενο, δίπλα στο χωρίο που εντοπίσατε, το είδος του συναισθήματος (π.χ. ενθουσιασμός).

Κείμενο 3: Και πάλι στο σχολείο

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα της Ζωρζ Σαρή Ε.Π.

Θέμα του μυθιστορήματος είναι η σχολική ζωή και η φιλία της συγγραφέως με τη συμμαθήτριά της Άλκη (Ζέη), με την οποία από τότε είχαν αποφασίσει ότι θα είναι Ενωμένες Πάντα (Ε.Π.). Στο συγκεκριμένο απόσπασμα παρακολουθούμε την πρώτη μέρα στο σχολείο μετά τις καλοκαιρινές διακοπές.

Η τάξη γιορτάζει τη χαρά της πρώτης μέρας. Αγκαλιές, φιλιά, γέλια, φωνές και ψίθυροι, μικρά και μεγάλα μυστικά, φρεσκοσιδερωμένες ποδιές, καινούρια παπούτσια, καινούριες τσάντες, μαλλιά κοντά, μαλλιά μακριά, κοτσιδάκια, κοτσίδες, πιαστράκια, μπαρέτες, χτενάκια, κορδέλες. Μάτια λαμπερά γεμάτα δάλασσεσ και βουνά, γεμάτα παιχνίδια, γεμάτα τρέλες. Η τάξη ξεχείλισε από τις καλοκαιριάτικες αναμνήσεις. Η κάθε μαθήτρια έχει να λέει για το δικό της καλοκαίρι.

Η Λένα πήγε στην Κηφισιά, έμενε σ' ένα μεγάλο ξενοδοχείο, το «Σεμίραμις»... Έτρωγε μεσημέρι βράδυ στο εστιατόριο...

Η Ίντα πήγε στο νησί των Ιπποτών, στη Ρόδο...

Η Αθηνούλα πήγε στο σπίτι της γιαγιάς, στο Παλιοσέλι της Κόνιτσας.

— Η γιαγιά μου έκανε όλα τα χατίρια.

(Ο πατέρας της και η μητριά της πήγαν πάλι στην Ευρώπη...)

Η Άλκη στο αιώνιο Μαρούσι με τις βόλτες του.

— ... και το βράδυ πηγαίναμε με τη Λενιώ στον κινηματογράφο...

Η Αννούλα στο Φάληρο με καπέλο ως να γείρει ο ήλιος κι ύστερα μάλλινο ζακετάκι, να μην κρυολογήσει το παιδί...

— Αχ!

Η Ζωρζ ξυπόλυτη στο Καβούρι.

— Φεύγαμε με τη Ρενέ πρωί, πολύ πρωί, να προλάβουμε τη δάλασσα λάδι, και γυρίζαμε για φαγητό περασμένες δύο. Τα βράδια...

— Πού πήγες διακοπές; ρώτησα τη Λίλη.

Κι αυτή, δίχως να χρωματίσει τη λέξη, απάντησε:

— Στο Παρίσι.

— Και πώς είναι ο Παρίσι;

— Πώς δεσ να 'ναι; Παρίσι.

Η Κική πήγε στη Μάνη.

[...]

Η Αθηνά πήγε στην Κερασιά, στο σπίτι της γιαγιάς. Διάβαζε, έγραφε στις φίλες της, έγραφε στίχους. Η Όλγα πήγε –πού αλλού;– στο Χιλιόμοδι. Η Πόπη στο Λουτράκι, η Τίλδα στη Γλυφάδα, έχουν δικό τους σπίτι εκεί...

[...]

Κι ήταν η πρώτη μέρα στο σχολείο πανηγύρι.

Όταν μπήκε στην τάξη η κυρία Ερασμία, με το ράσο της και τις μαύρες παντόφλες, όλες οι μαθήτρες ήταν αναποκοκκινισμένες.

— Αγαπηταί μαθήτριάι, σας εύχομαι καλήν πρόοδον... Η δεσποινίς Κλάρα θα σας ανακοινώσει το πρόγραμμα.

Μόλις απομακρύνθηκε η κυρία Διευθύντρια, έγινε χαλασμός από τα πολλά χειροκροτήματα. Η αγαπημένη καθηγήτρια ανέβηκε στην έδρα –ήταν όμορφη, πιο όμορφη από πέρσι. Καινούριο ταγεράκι, μπλε με άσπρες κουκκίδες, και μπλε γραβάτα. Μούρλια! Ευχαρίστησε για την υποδοχή και τους έκανε νόημα να σταματήσουν. Τους είπε:

— Καλές μου φίλες, με πολλή χαρά σας ξαναβρίσκω. Πιστεύω πως φέτος θα πούμε πολλά, πιο πολλά από πέρσι... Δε χρειάζεται να φωνάξω κατάλογο. Μόνο μια καινούρια μάς ήρθε. Καλώς όρισε, Μαριάννα... Φέτος, συνέχισε η δεσποινίς Κλάρα, θα δώσουμε μεγάλη βαρύτητα στη γλώσσα. Θα διαβάσουμε κλασικούς και σύγχρονους συγγραφείς, και, φυσικά, ποίηση. Θα είμαι πολύ απαιτητική στην έκδοση. Θα συζητάμε κάθε συντακτικό λάθος, ως και τη στίξη. Η φαντασία του κειμένου θα είναι προσωπική σας επιλογή. Θα είσδε ελεύθερες να γράφετε σωστά, το τονίζω, σωστά, ό,τι προτιμάτε... Και, για να κάνουμε καλή αρχή, σας παρακαλώ για την ερχόμενη Πέμπτη να γράψετε μια έκδοση με θέμα: Το καλοκαίρι μου.

Οι μαθήτρες ενδουσιάστηκαν. Ήταν η έκδοση που ταίριαζε στο κοντινό τους χτες. Η κάθε μαθήτριά θα είχε τα δικά της να πει. Δεκαεννιά ξεχωριστά καλοκαίρια. Η δεσποινίς Κλάρα είχε διαλέξει Το δέμα!

Πριν ακόμη χτυπήσει το κουδούνι, δίχως μολύδι και χαρτί, έτσι στον αέρα, η καθεμιά είχε ξεκινήσει την έκδυσή της. «Πρέπει η δική μου να είναι η καλύτερη...», σκεφτόταν η Ζωρζ. Ήθελε να ξεπλύνει την περσινή ντροπή της αντιγραφής. Αν τα κατάφερνε να πάρει άριστα ή έστω ένα λίαν καλώς, τότε θα ομολογούσε στη δεσποινίδα Κλάρα την απάτη και θα της ζητούσε συγγνώμη. Δε θα δυσκολευόταν να γράψει την έκδοση, είχε τόσα και τόσα ζήσει στο Καβούρι της! Θα τα έγραφε όλα, για την καφασωτή παράγκα, τη θάλασσα στα πόδια τους, τις βουτιές από τον ψηλό βράχο και τα τραγούδια της παρέας στην ακρογιαλιά με την πανσέληνο που ανατέλλει. Αχ, πώς να περιγράψει αυτή την ασημένια γραμμή που σκίζει στα δυο την ασάλευτη θάλασσα!

Να σταματήσει το χρόνο πάνω σε μια κόλλα χαρτί, να ζήσει για πάντα την ομορφιά του καλοκαιριού της! Όταν σαν θεά Αθηνά κατέβαινε το λοφάκι, με το σεντόνι άσπρη χλαμύδα και με το χρυσαφί κοντάρι, το ξύλο που είχε βάψει η χρυσοχέρα η Ρενέ! Κυρίαρχος του κόσμου!

— Έι, τη σκούντηξε η Άλκη, χάζεψες; Ας κατεβούμε στην αυλή.

Στην αυλή μεγάλες και μικρές μαθήτρες έκοβαν βόλτες, κουβέντιαζαν, κι ήταν τα λόγια τους άσπρα πουλιά που φτερούγιζαν γύρω τους.

Ζωρζ Σαρή, Ε.Π., 2012, εκδ. Πατάκη, σσ. 119-122

» Μετά τη συγγραφή

Να αξιολογήσετε το κείμενό σας ως προς την ορθογραφία και το ύφος του με βάση τα ακόλουθα κριτήρια/ερωτήματα αυτοαξιολόγησης:

- Πρόσεξα επαρκώς την ορθογραφία των ρημάτων και των ουσιαστικών;
- Αφού ολοκλήρωσα τη συγγραφή του κειμένου μου, έκανα έλεγχο για τυχόν ορθογραφικά λάθη;
- Χρησιμοποίησα κατάλληλο ύφος, σε σχέση με το κειμενικό είδος της ανάρτησης σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης;

Δραστηριότητα 1
παραγωγής λόγου

Δραστηριότητα 2
παραγωγής λόγου

Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του/της καθηγητή/-τριάς σας, θα συμμετάσχετε σε μία φιλόδοξη δράση των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών στη Βουλή των Εφήβων «**Σχεδιάζοντας το Σχολείο του Μέλλοντος**». Θα εκπροσωπήσετε το σχολείο σας και θα ετοιμάσετε την παρέμβασή σας στη δράση, η οποία έχει τίτλο: «**Κοινά στοιχεία και διαφορές μεταξύ των σχολικών μονάδων**».

Σε κάθε ομάδα, όλα τα μέλη θα διεξαγάγουν έρευνα σχετική με το πεδίο τους. Όλα τα μέλη της ομάδας θα εργαστούν για τη συγγραφή των κειμένων και του εποπτικού υλικού (παρουσίαση ppt ή βίντεο). Δύο τουλάχιστον μέλη από κάθε ομάδα θα αναλάβουν και την προφορική παρουσίαση του υλικού που δημιούργησαν.

- **Προετοιμασία για τη δράση:** Με τον συντονισμό του/της εκπαιδευτικού, θα διεξαγάγετε έρευνα στο διαδίκτυο, αναζητώντας και επεξεργαζόμενοι/-ες ιστότοπους ελληνικών και ευρωπαϊκών σχολείων μέσης εκπαίδευσης: κριτήρια της σύγκρισης θα είναι οι σχολικοί χώροι (αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια, αίθουσες τελετών), το προαύλιο και οι εξωσχολικοί χώροι, τα μαθήματα, οι δράσεις και οι δραστηριότητες (για τις πληροφορίες από τα σχολεία του εξωτερικού μπορείτε να ζητήσετε τη βοήθεια των καθηγητών/-τριών ξένων γλωσσών ή να προσφύγετε στο Google translate)· μπορείτε να αναζητήσετε σχετικές πληροφορίες (άρθρα, επιστημονικά κείμενα, μελέτες, ντοκιμαντέρ που αφορούν συγκριτική μελέτη και αξιολόγηση σχολικών μονάδων κ.ά. – χρήσιμο θα ήταν να επισκεφτείτε και τον ιστότοπο «Η Πύλη για την ελληνική γλώσσα». Στη συνέχεια, αφού συλλέξετε σχετικό πληροφοριακό υλικό, θα το διαχειριστείτε και θα επιλέξετε να αξιοποιήσετε τις καταλληλότερες για το θέμα σας και το κείμενό σας πληροφορίες.
- **Αξιολόγηση κατά την παρουσίαση:** Η κάθε παρουσίαση/ομιλία θα αξιολογηθεί ως προς το περιεχόμενό της (πληρότητα παρουσίασης, μέσα παρουσίασης, όπως οι εικόνες, οι πίνακες, τα διαγράμματα, αποτελεσματικότητα της αντιπαραβολής των στοιχείων για τα σχολεία), ως προς τα γλωσσικά της χαρακτηριστικά (σαφήνεια και ακρίβεια στην έκφραση) και ως προς την ευχέρεια και αμεσότητα των ομιλητών.
- **Ανατροφοδότηση στην ολομέλεια:** Μετά την ολοκλήρωση του σχεδίου δράσης και τις ομιλίες/αντιλογίες, οι μαθητές/-τριες και ο/η εκπαιδευτικός θα εκφράσετε τη γνώμη σας για την αποτελεσματικότητα των ομιλητών/-τριών και θα τοποθετηθείτε επί των θεμάτων, σε μία γενική συζήτηση.

Καλές Δημιουργίες!

Τετράδιο Εργασιών
Τεύχος Β΄

Θεματική Ενότητα 12

Επαναληπτικές δραστηριότητες

Κατανοούμε γραπτά και ψηφιακά κείμενα

Κείμενο 1: Λέσχες Ανάγνωσης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ανάγνωση

Διαβάστε τον παρακάτω ορισμό για τη λέσχη ανάγνωσης. Πώς φαντάζεστε μια λέσχη ανάγνωσης;

Λέσχη Ανάγνωσης: χώρος όπου συγκεντρώνονται, συχνάζουν πρόσωπα συνδεδεμένα με κάποια κοινά ενδιαφέροντα ή συμφέροντα και αναπτύσσουν κοινές δραστηριότητες.

Έχεις ακούσει που λένε πως ένα βιβλίο που το διαβάζουν δέκα άνθρωποι είναι δέκα διαφορετικά βιβλία; Την πρώτη φορά που θα πας σε μια λέσχη ανάγνωσης θα το δεις αυτό να ζωντανεύει μπροστά στα μάτια σου –σε σημείο να μην το πιστεύεις. Κι αυτός είναι ένας από τους καλύτερους λόγους να συμμετάσχεις σε μια λέσχη ανάγνωσης. Αλλά έχουμε κι άλλους.

Τι ακριβώς είναι οι λέσχες ανάγνωσης;

Μην το ακούς έτσι και φαντάζεσαι ότι κάδσαι κάπου και ακούς κάποιον να διαβάζει ένα βιβλίο. Αυτό που στην πραγματικότητα συμβαίνει είναι ότι επιλέγεται κάθε φορά ένα βιβλίο –κατά κανόνα ένα τον μήνα, αλλά η συχνότητα ποικίλλει ανάλογα με τη λέσχη–το οποίο το διαβάζουν όλα τα μέλη της λέσχης ο καθένας στον χρόνο και στον χώρο του, και μετά συναντιούνται κάπου για να το συζητήσουν. Συνήθως υπάρχει ένας συντονιστής, που λέει δυο-τρία εισαγωγικά πράγματα για το βιβλίο ή/και τον/την συγγραφέα, και μετά ξεκινά την κουβέντα με μια ερώτηση –περισσότερες δεν χρειάζονται, η κουβέντα παίρνει φόρα και κυλάει μετά από μόνη της. Ειδικά τα βιβλία που διχάζουν, αυτά που κάποιοι τα λατρεύουν και άλλοι τα μισούν, κάνουν τις πιο ωραίες συζητήσεις.

Και τι παραπάνω να πω δηλαδή, πέρα από το μ' άρεσε/δεν μ' άρεσε;

Αυτό είναι ένα από τα πιο ενδιαφέροντα πράγματα που θα σε μάθει μια λέσχη ανάγνωσης: Να εντοπίζεις τι ήταν αυτό που σου άρεσε, γιατί αγάπησες το συγκεκριμένο βιβλίο, και τι σημαίνει αυτό για σένα. Πέρα από αυτό, υπάρχουν ένα σωρό πράγματα να συζητηθούν γύρω από ένα βιβλίο: Οι ήρωές του ας πούμε, το τι τους κάνει συμπαθητικούς/αντιπαθητικούς/κατανοητούς, οι επιμέρους σκηνές του βιβλίου, οι ομοιότητες και οι αναφορές σε άλλα βιβλία και οι συμβολισμοί που βλέπει ο καθένας στην ιστορία. Ειδικά αυτό το τελευταίο είναι ένα από τα πιο απολαυστικά σημεία της συζήτησης: Δεν θα το πιστεύεις πόσα διαφορετικά πράγματα σκέφτονται διαφορετικοί άνθρωποι που διαβάζουν το ίδιο πράγμα. Με κάποια θα ταυτιστείς, άλλα θα σου φανούν λογικά παρόλο που δεν τα σκέφτηκες, και κάποια θα ακούγονται συναρπαστικά παράλογα.

Κι αν εκτεδώ μπροστά σε 10 αγνώστους;

Κατ' αρχάς, αν είσαι πολύ ντροπαλός/-ή κανείς δεν σε υποχρεώνει να μιλήσεις. Μπορείς να κάνεις απλώς μια γενική ερώτηση (τύπου «σας φάνηκε αισιόδοξο ή απαισιόδοξο το πνεύμα του βιβλίου;» ή «πώς ερμηνεύσατε την τάδε σκηνή;» ή «ποιος ήταν ο αγαπημένος σας χαρακτήρας;») και όλοι θα χαρούν να πουν τη γνώμη τους, ή μπορείς ακόμα απλούστερα να ξεκαθαρίσεις εξ αρχής ότι είναι η πρώτη σου φορά και ντρέπεσαι να μιλήσεις, ήρδες απλά να παρακολουθήσεις. Το κλίμα είναι πάντως ανάλαφρο και φιλικό, οπότε δεν χρειάζεται καθόλου να αγχώνεσαι. Για να χαλαρώσεις ακόμα περισσότερο, μπορείς να διαλέξεις για πρώτη φορά να πας σε μια λέσχη που συζητάει ένα βιβλίο ελαφρύ, έτσι ώστε να μην αγχωθείς που δεν (θεωρείς ότι) έχεις ακόμα την αναγνωστική επάρκεια για να σχολιάσεις, ας πούμε, τον Πroust.

Διασκευή από τον ιστότοπο in2life

» Κατά την ανάγνωση

1. Η δομή του κειμένου ακολουθεί το σχήμα: ερώτηση-απάντηση. Πρόκειται για πραγματικό διάλογο μεταξύ συνομιλητών/-τριών; Τι προσθέτει στο ύφος του κειμένου;
2. Ποια κριτήρια αξιολόγησης των βιβλίων αναφέρονται; Συμφωνείτε με αυτά;
3. Τα ρηματικά πρόσωπα που κυριαρχούν είναι το β' ενικό, το α' ενικό και γ' πληθυντικό. Το ύφος του κειμένου ταιριάζει σε τυπικό, επίσημο λόγο ή σε καθημερινό λόγο μεταξύ οικείων προσώπων; Ποιον σκοπό εξυπηρετεί με τις επιλογές του αυτές ο/η συγγραφέας;
4. Πώς αντιλαμβάνεστε το νόημα της πρότασης: «ένα βιβλίο που το διαβάζουν δέκα άνθρωποι είναι δέκα διαφορετικά βιβλία»

» Μετά την ανάγνωση

1. Παρουσιάστε δικούς σας λόγους για τους οποίους θεωρείτε ότι αξίζει να συμμετέχει κανείς σε λέσχη ανάγνωσης.
2. Ποια από τις τρεις δραστηριότητες θα προτιμούσατε στον ελεύθερό σας χρόνο: να διαβάσετε ένα βιβλίο σε βιβλιοθήκη, να το διαβάσετε στο σπίτι ή να συμμετέχετε σε μια λέσχη ανάγνωσης;
3. Σε ποια ομάδα θα τοποθετούσατε τον εαυτό σας: στην ομάδα των παιδιών που διαβάζουν εξωσχολικά βιβλία ή αυτών που ασχολούνται πολλές ώρες με το κινητό τους; Δικαιολογήστε την απάντησή σας. Η χρήση κινητού αποκλείει το διάβασμα βιβλίων;

Κείμενο 2: Πέρα από τα όρια - Ο Νεκτάριος και η ζωή του στο Athens Happy House (podcast)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

» Πριν από την ακρόαση

1. Μπορείτε να φανταστείτε σε τι αναφέρεται ο γενικός τίτλος της σειράς podcast «Πέρα από τα όρια»; Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούμε την έκφραση αυτή;
2. Ο υπότιτλος του επεισοδίου, που έχει συνολική διάρκεια ακρόασης 48 λεπτά, αναφέρεται σ' έναν άνθρωπο, τον Νεκτάριο, και σε έναν αγγλικό όρο: «Athens happy house» (Χαρούμενο σπίτι της Αθήνας). Με τι μπορεί να σχετίζεται ο όρος αυτός; Κάντε τις σχετικές υποθέσεις.

Θα ακούσετε το ηχητικό κείμενο «Ο Νεκτάριος και η ζωή του στο Athens Happy House» από το podcast «Πέρα από τα όρια» της Λέτας Γκαρέτσου.

Ο Νεκτάριος και η ζωή του
σε ένα χαρούμενο σπίτι

» Κατά την ακρόαση

1. Περιγράψτε τα τρία στάδια (τους τρεις πυλώνες) της δράσης του Νεκτάριου με τα σκυλιά του.
2. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός σκύλου θεραπευτή; Μπορούν όλα τα σκυλιά να γίνουν θεραπευτές; Γιατί;
3. Ποια συναισθήματα νιώθει αυτός ο άνθρωπος στην καθημερινότητά του τα τελευταία τέσσερα χρόνια, από τη στιγμή που πήρε η ζωή του αυτήν την τροπή;

» Μετά την ακρόαση

1. Θα μπορούσε να αποτελέσει ο Νεκτάριος ένα υγιές, θετικό πρότυπο για μας;
2. Θα γινόσασταν εδελοντές/εδελόντριες σ' αυτήν τη δράση; Αν ναι, ποιες δυσκολίες θα συναντούσατε;

Δραστηριότητα
πρόσληψης κειμένου

Συνδέουμε προφορικά και γραπτά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Με αφορμή το άρθρο «Η σωστή διατροφή αρχίζει από το σχολείο» που παρατίθεται στη συνέχεια, αποφασίσατε να στείλετε ένα άρθρο 120-150 λέξεων (μέσω του σχολικού email) προς τον αρχισυντάκτη/την αρχισυντάκτρια της σχολικής εφημερίδας σας, στο οποίο θα παρουσιάσετε τις σκέψεις σας σχετικά με τη σωστή διατροφή των νέων και τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει το σχολείο στη διαμόρφωση υγιεινών διατροφικών συνηθειών. Το κείμενό σας προορίζεται να διαβαστεί από τους αναγνώστες/τις αναγνώστριες της ηλεκτρονικής εφημερίδας του σχολείου σας.

Να λάβετε, μεταξύ άλλων, υπόψη σας τα δομικά χαρακτηριστικά του άρθρου που ήδη γνωρίζετε. Προτού γράψετε το κείμενό σας, μπορείτε να συμβουλευτείτε και τα κριτήρια αυτοαξιολόγησης που ακολουθούν.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Αφού διαβάσετε το παρακάτω άρθρο και βασισμένοι/-ες στις γνώσεις και την εμπειρία σας, να καταγράψετε σε μορφή σημειώσεων/λίστας τρόπους με τους οποίους το σχολείο (είτε στη σημερινή του μορφή είτε με μια άλλη μελλοντική μορφή) θα βοηθούσε στη δεμελίωση υγιεινών διατροφικών συνηθειών. Παράλληλα, για να βοηθηθείτε περισσότερο, στην ολομέλεια της τάξης μπορείτε με τη μορφή ιδεοθύελλας να καταθέσετε μαζί με τους συμμαθητές/-τριές σας τις ιδέες σας που θα καταγραφούν στον πίνακα, ώστε να αξιοποιηθούν στη συνέχεια στο κείμενο που θα συνδέσετε.

Κείμενο 1: Η σωστή διατροφή αρχίζει από το σχολείο

Δεκαπέντε εκατομμύρια θάνατοι τον χρόνο θα αποφεύγονταν στον κόσμο αν τρώγαμε πιο υγιεινά, αν επιλέγαμε καλές πρωτεΐνες, αν βάζαμε στο πιάτο μας πολλά φρούτα και λαχανικά, αν προτιμούσαμε μόνο καλά λιπαρά –το ευλογημένο ελαιόλαδο–, αν καταναλώναμε δημητριακά ολικής άλεσης. Εν ολίγοις, αν τρώγαμε όπως ο παππούς μας και η γιαγιά μας, που μπορεί να μην είχαν τελειώσει το δημοτικό, κατανοούσαν όμως την ανάγκη για μέτρο και ισορροπία στη διατροφή τους. Είναι απορίας άξιο πώς με τόση γνώση πλέον γύρω από τη σημασία της διατροφής στην υγεία μας, με τόσες έρευνες και αναλύσεις, η υγιεινή διατροφή δεν αποτελεί προτεραιότητα για την πλειονότητα των ανθρώπων, που επιμένει σε έναν καταστροφικό δρόμο: σε κατανάλωση τροφίμων που αποδεδειγμένα σχετίζονται με την ανάπτυξη νοσημάτων ή με μαθηματική ακρίβεια οδηγούν στην παχυσαρκία και σε ό,τι αυτή συνεπάγεται για την υγεία ενός ατόμου.

Είναι επίσης ακατανόητο το ότι κάποιος επιλέγει χάπια αδυνατίσματος, που είναι πολύ πιθανό όταν τα σταματήσει να ξαναπάρει τα κιλά που έχασε, και όχι μια σταθερά ισορροπημένη διατροφή. Κανένα χάπι, όσα κι αν υπόσχεται, δεν μπορεί να έχει το ίδιο αποτέλεσμα μακροπρόθεσμα με την αλλαγή της διατροφικής συμπεριφοράς, με μια υγιεινή διατροφή σε συνδυασμό με τακτική άσκηση.

Τις προηγούμενες ημέρες, βρέθηκε στην Αθήνα προσκεκλημένος της Ακαδημίας Αθηνών ένας σπουδαίος επιστήμονας, που έχει αφιερώσει τη ζωή του στην έρευνα γύρω από τη διατροφή, ο Γουόλτερ Γουίλετ, καθηγητής Επιδημιολογίας και Διατροφής στη Σχολή Δημόσιας Υγείας «T.H. Chan» του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ των ΗΠΑ. Στην ομιλία του αναφέρθηκε σε έρευνες που έχει κάνει όλα αυτά τα χρόνια για τις μακροχρόνιες συνέπειες των διατροφικών μας επιλογών – μόνο για τους σχετιζόμενους με τον τρόπο ζωής παράγοντες κινδύνου για ανάπτυξη καρδιακών παθήσεων και καρκίνου έχει δημοσιεύσει περισσότερες από 2.000 ερευνητικές εργασίες.

Σε κάποιο σημείο της ομιλίας του ακούστηκε αρκετά απαισιόδοξος. «Στα σχολεία πρέπει να μάθουμε τα παιδιά μας πώς θα τρώνε με τον σωστό τρόπο. Τα συστήματα υγειονομικής περιθαλψής δεν κάνουν πολλά για την προώθηση της υγιεινής διατροφής. Οι υπηρεσίες τροφίμων χρειάζονται προσοχή. Τα ΜΜΕ προωθούν κυρίως ανθυγιεινά τρόφιμα». Με λίγα λόγια, στη μάχη για υγιεινή διατροφή πρέπει όλοι να βρίσκονται στο ίδιο στρατόπεδο.

Απόσπασμα διασκευασμένου άρθρου της Γ. Επτακόιη, 2/6/2024, εφημερίδα *Η Καθημερινή*

» Μετά τη συγγραφή

Αφού ξαναδιαβάσετε το κείμενό σας, να το αξιολογήσετε με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Έβαλα τίτλο στο άρθρο μου; Είναι σύντομος, περιεκτικός και ελκυστικός; Στην εισαγωγική ενότητα του άρθρου μου έκανα σύνδεση του θέματος με την επικαιρότητα;
- **Περιεχόμενο:** Απάντησα στα ερωτήματα/ζητούμενα του θέματος; Ανέλυσα επαρκώς την άποψή μου; Φρόντισα να γίνεται ομαλά η μετάβαση από το ένα θέμα στο άλλο; Φρόντισα να «κλείσω» ομαλά το άρθρο μου;
- **Ορθογραφία:** Πρόσεξα την ορθογραφία του κειμένου μου; Ξαναδιάβασα το κείμενό μου ειδικά για την ορθογραφία και τη στίξη;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα να υιοθετήσω το κατάλληλο ύφος για το κείμενό μου; Έλαβα υπόψη ότι καταδέτω προσωπικές απόψεις και ότι απευθύνομαι σε αναγνώστες/αναγνώστριες σχολικής ηλεκτρονικής εφημερίδας;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

Στο πλαίσιο της δράσης «Φιλαναγνωσία» που οργάνωσε ο/η εκπαιδευτικός του τμήματός σας, αποφασίσατε να συνδέσετε ένα κείμενο (120-150 λέξεων) με τη μορφή καταλόγου/λίστας συμβουλών/προτροπών που θα απευθύνεται προς τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριές σας, προκειμένου να χρησιμοποιούν σωστά και υγιώς το κινητό τους και να επιδιώξουν την ανάγνωση βιβλίων. Αν το επιθυμείτε, το κείμενό σας μπορεί να αναρτηθεί στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης σας. Φροντίστε τη μορφή του κειμένου σας: να είναι ευανάγνωστο, εποπτικό και πειστικό! Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε κουκίδες/bullets, κεφαλαιογράμματα γραφή, χρώματα, χαρακτήρες διαφορετικών μεγεθών.

» Πριν από τη συγγραφή

Να διαβάσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε επιγραμματικά/με συντομία στις εξής ερωτήσεις:

1. Ποιο είναι το βασικό συμπέρασμα που προκύπτει από τα κείμενα;
2. Γιατί το ποσοστό των Ελλήνων που δεν ξοδεύει χρήματα σε βιβλία χαρακτηρίζεται ως «θλιβερό και άτυχο»; (2-3 λόγους)
3. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, στο τέλος του Κειμένου 2, ο δημιουργός του χρησιμοποιεί λέξεις με κεφαλαία γράμματα;
4. Τι κερδίζουμε διαβάζοντας ένα βιβλίο; Τι χάνουμε αν δεν διαβάσουμε βιβλία;
5. Τι κερδίζουμε χρησιμοποιώντας το κινητό; Με ποιον τρόπο θα μπορούσαμε να συνδυάσουμε την ανάγνωση βιβλίων με τη χρήση κινητού;
6. Είναι εύκολη και εφικτή η ανάγνωση βιβλίων μέσω κινητού τηλεφώνου;

Μπορείτε να αντλήσετε ιδέες από τα παρακάτω κείμενα αναφοράς

Κείμενο 2: Κινητά τηλέφωνα και βιβλία: Πόσα χρήματα ξοδεύουμε κάθε χρόνο;

Μας αρέσουν τα κινητά, τα αγαπάμε πολύ. Αν ψάξει λιγάκι κανείς στο ίντερνετ, θα βρει τα παρακάτω στοιχεία: στην Ελλάδα, την τελευταία δεκαετία αγοράσαμε συνολικά περίπου 23 εκατομμύρια συσκευές, δαπανώντας –συνολικά– περίπου 5,5 δισεκατομμύρια ευρώ [...]. Από την άλλη, κάθε χρόνο ξοδεύουμε –επίσης όλοι μαζί– περίπου 100 εκατομμύρια ευρώ για βιβλία.

Σε αντίθεση όμως με τα κινητά –με τα οποία είμαστε σχεδόν το ίδιο παθιασμένοι–, το «όλοι μαζί» στα βιβλία δεν λέει βέβαια και πολλή αλήθεια, καθώς ο ένας στους τρεις Έλληνες (το 35%) δεν ξοδεύει ποτέ κανένα ποσό για οποιοδήποτε βιβλίο. Κατά τα άλλα, το 19% διαβάζει 1-2 βιβλία τον χρόνο, το 15% διαβάζει 3-4, το 14% διαβάζει 5-9, και μόνο ένα ισχνό, ένα μικρούλι 17% διαβάζει 10+ βιβλία τον χρόνο.

Αν δούμε τα παραπάνω με κάπως συντηρητικά γυαλιά, θα διαπιστώσουμε ότι ξοδεύουμε εφτά φορές περισσότερα χρήματα για κινητά από ό,τι για βιβλία. Θα πει βέβαια κάποιος ότι ξοδεύουμε επίσης πιο πολλά λεφτά για κινητά από όσα ξοδεύουμε για ντομάτες, φέρ' ειπείν, ή για τηλεσκόπια. Σωστά! Απλώς αυτός ο κάποιος θα ανήκει σε εκείνο το 35% που λέγαμε προηγουμένως: εκείνο το θλιβερό και άτυχο 35%. Χωρίς να πούμε, εκφράζοντας την οδύνη μας, πόσα χρήματα χάνουμε ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩΝΤΑΣ τα κινητά μας –το ποσό είναι ανυπολόγιστο– ή πόσο ΧΡΟΝΟ χάνουμε σκρολάροντας άνευ λόγου σε πράγματα που ποσώς μας ενδιαφέρουν, ας μείνουμε στο εξής: μόνο καλύτερα μπορούμε να τα πάμε.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου του Κ. Αθανασιάδη, 12/12/2023, από τον ιστότοπο athenvoice

Κείμενο 3: Η επανάσταση των ηλεκτρονικών βιβλίων

Τα ηλεκτρονικά βιβλία έχουν φέρει επανάσταση στον χώρο των εκδόσεων. Μπορεί κάποιος να επιμένει στο χαρτί, αλλά κανείς δεν μπορεί να αγνοεί την τεχνολογία. Ακόμα κι αν διαθέτεις μια τεράστια βιβλιοθήκη, κάποιες φορές η ανάγνωση ενός ηλεκτρονικού βιβλίου είναι απείρως πιο βολική. Για να διαβάσει κανείς ένα e-book, θα πρέπει να χρησιμοποιήσει το tablet ή το smartphone του: απαιτείται απλά η κατάλληλη εφαρμογή.

Διασκευασμένο απόσπασμα, 9/2/2017, από το ιστολόγιο Public Blog

» Μετά τη συγγραφή

Να αξιολογήσετε το κείμενό σας με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- **Δομή:** Έβαλα τίτλο στο κείμενό μου, ώστε να είναι εμφανές το θέμα του; Ιεράρχησα τις συμβουλές μου με μια συγκεκριμένη σειρά (από τα επουσιώδη στα ουσιώδη ή το αντίστροφο);
- **Μορφή:** Έδωσα την κατάλληλη μορφή στο κείμενό μου, ώστε να διαβάζεται εύκολα και να είναι ελκυστικό;
- **Περιεχόμενο:** Παρουσίασα επιχειρήματα λογικά και πειστικά;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την έκφραση, την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου μου;
Ξαναδιάβασα το κείμενό μου για να ελέγξω ορθογραφία και στίξη;
- **Γενική αξιολόγηση:** Τι με δυσκόλεψε σε αυτήν τη δραστηριότητα παραγωγής λόγου; Τι μου φάνηκε εύκολο;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

Συμμετέχετε σε έναν ρητορικό αγώνα/debate με θέμα τη χρήση κινητού τηλεφώνου από μαθητές/-τριες. Οφείλτε να επιλέξετε την πλευρά του θέματος που θα υποστηρίζετε: κατά ή υπέρ της χρήσης κινητών τηλεφώνων στα σχολεία. Συμβουλευτείτε τις οδηγίες που ακολουθούν.

» Πριν από τη δημιουργία προφορικού κειμένου

1. Βασιστείτε στα τρία παρακάτω κείμενα (ινφογκράφικ, απόσπασμα μελέτης και απόσπασμα άρθρου), στις γνώσεις και τα βιώματά σας (κείμενα που έχετε διαβάσει, συζητήσεις στις οποίες συμμετείχατε, τη χρήση του κινητού από συμμαθητές/-τριές σας π.χ. για ανταλλαγή μηνυμάτων κ.λπ.), καταγράψτε επιχειρήματα υπέρ ή κατά της χρήσης κινητών στην τάξη από τους/τις μαθητές/-τριες, ανάλογα με τη θέση που υποστηρίζετε, και ιεραρχήστε τα (θα κινηθείτε από τα ουσιώδη ή τα επουσιώδη και γιατί;).
2. Θυμηθείτε τις ενότητες μιας εισήγησης στο debate: συζητούμενο θέμα, θέση, τεκμηρίωσή της, ανασκευή των αντίπαλων επιχειρημάτων, συμπέρασμα. Ξεκαθαρίστε ποια θα αξιοποιήσετε ανάλογα με τη σειρά της παρέμβασής σας (π.χ. πρώτος, δεύτερος, τρίτος ομιλητής;).
3. Ελέγξτε το προσχέδιό σας ως προς την πληρότητα, τη δομή/οργάνωση, τη γραμματική και σημασιολογική ακρίβεια και την εκφραστική ποικιλία του λόγου σας.

Κείμενο 4: Η μάθηση μέσω ασύρματων συσκευών (Mobile Learning)

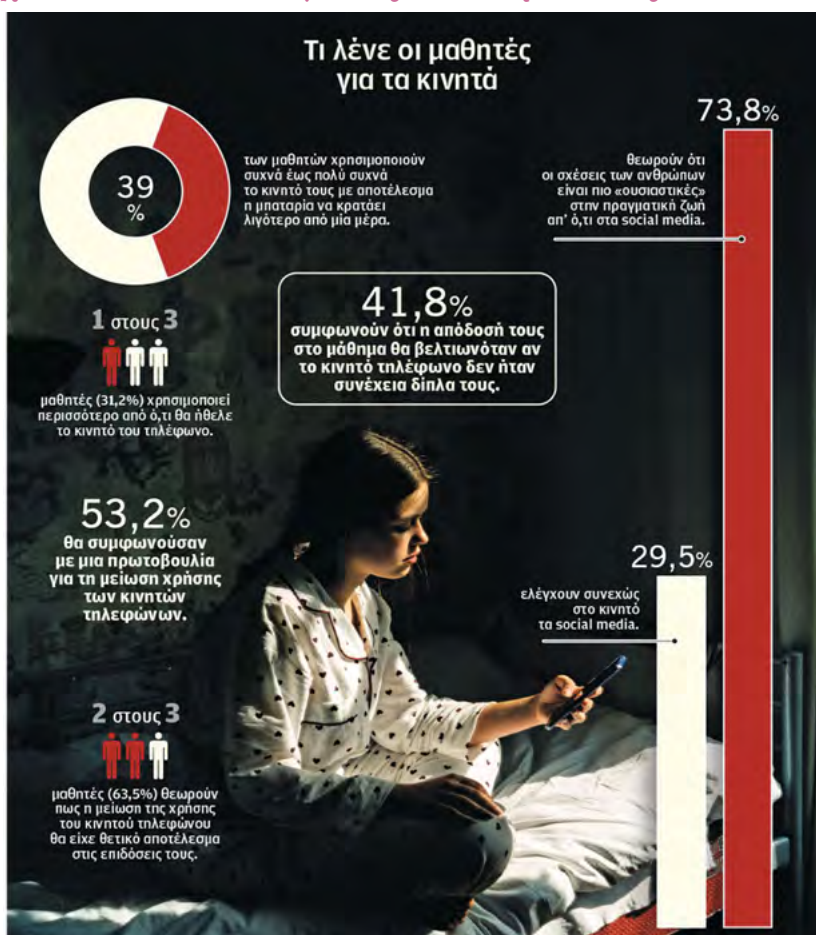
Η σπουδαιότητα του Mobile Learning έγκειται και στο γεγονός ότι η μάθηση πραγματοποιείται με τη βοήθεια ασύρματων συσκευών. Με τις ασύρματες συσκευές οι μαθητές και ο εκπαιδευτικός μπορούν να ανατρέξουν ανά πάσα στιγμή σε μια πληροφορία ή σε μια εκπαιδευτική δραστηριότητα ή ηλεκτρονική άσκηση με τη μορφή παιχνιδιού. Με τον τρόπο αυτό, ανεξαρτητοποιούνται από τα εργαστήρια υπολογιστών και μπορούν να πραγματοποιούν εργασίες και μέσα στη σχολική τάξη. Δεν υπάρχει διάκριση ή περιορισμός για τη χρήση κινητών συσκευών ανάμεσα σε φιλολογικά μαθήματα, μαθήματα δετικών επιστημών ή κοινωνιολογίας. Υπάρχουν διαφορετικές εφαρμογές για τα διάφορα αντικείμενα των μαθημάτων.

Διασκευασμένο απόσπασμα μελέτης της Καθηγήτριας Ζαχαρούλας Σμυρναίου, ΕΚΠΑ

Κείμενο 5: Κινητά στο σχολείο: Τι λένε οι γονείς και οι μαθητές

Αίτημα των γονέων διεθνώς

Όλο αυτό έρχεται από πλείστες όσες έρευνες έχουν δημοσιευτεί για την επίδραση του κινητού τηλεφώνου από τους μαθητές και τις μαθήτριες κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Μάλιστα, έως και ο ΟΗΕ εξέδωσε σύσταση για αντίστοιχη απαγόρευση στα σχολεία διεθνώς, σύμφωνα με την οποία, το συγκεκριμένο μέτρο θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση της διάσπασης προσοχής των μαθητών, στην καλύτερη μάθηση αλλά και στην προστασία των παιδιών από τον διαδικτυακό εκφοβισμό. Ταυτόχρονα, τα αιτήματα των γονέων διεθνώς, που παίρνουν τη μορφή συλλογής υπογραφών, υποβάλλονται κατά δεκάδες σε αντίστοιχες πλατφόρμες, όπως το Change.org. Σε αυτό μοιάζει να συμφωνεί και μεγάλο μέρος των εκπαιδευτικών. Όλοι τους υποστηρίζουν το αίτημά τους στις βασικές αρχές του ΟΗΕ που περιγράφηκαν μόλις πριν.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου του Δ. Αθηνάκη, 29/8/2024, εφημερίδα *Η Καθημερινή*

» Κατά τη δοκιμαστική εκφώνηση προφορικού κειμένου (πρόβα)

1. Φροντίστε να έχετε βλεμματική επαφή με το ακροατήριο και να συνοδεύετε την ομιλία σας από «εύγλωττους» μορφασμούς και χειρονομίες.
2. Φροντίστε ο ρυθμός του λόγου σας και ο επιτονισμός να είναι κατάλληλοι.
3. Φροντίστε να ελέγχετε τα «κομπιάσματα» κατά την ομιλία, στον βαθμό που μπορείτε, όπως και τις φράσεις που «γεμίζουν» τα κενά (π.χ. ας πούμε, είναι η αλήθεια).

» Μετά την εκφώνηση του προφορικού κειμένου

1. Αξιολογήστε την παρουσίασή σας βασίζόμενοι/-ες στα σχόλια των συμμαθητών/συμμαθητριών σας ως προς την παρουσίαση, τη δομή και την ποιότητα των επιχειρημάτων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

Το επόμενο τεύχος του σχολικού περιοδικού είναι αφιερωμένο στην οικογένεια. Αποφασίσατε σε ένα σύντομο κείμενο επιχειρηματολογίας που θα δημοσιευτεί ως άρθρο γνώμης στην ψηφιακή εφημερίδα του σχολείου σας να παρουσιάσετε την άποψή σας για το πώς οι οικογενειακές συναντήσεις γύρω από το τραπέζι βοηθούν τις σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας.

Μπορείτε να βασιστείτε στο κείμενο αναφοράς και τα κριτήρια/ερωτήματα που ακολουθούν.

» Πριν από τη συγγραφή

1. Αφού επεξεργαστείτε την παρακάτω έρευνα, να καταγράψετε επιγραμματικά τους λόγους για τους οποίους, με βάση το κείμενο, τα οικογενειακά τραπέζια σφυρηλατούν τις οικογενειακές σχέσεις.

Κείμενο 6: Στο τραπέζι η οικογένεια έρχεται πιο κοντά

«Η οικογένεια είναι σαν τη σούπα. Κάθε συστατικό της είναι νόστιμο. Όμως, μόνο όταν μαγειρευτούν όλα μαζί, δημιουργείται κάτι πλούσιο, ενδιαφέρον και αξέχαστο» λέει η ψυχολόγος Δρ. Αν Φίσελ, Καθηγήτρια στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ. Διευθύντρια επίσης του Προγράμματος Θεραπείας Οικογένειας και Ζευγαριών του Γενικού Νοσοκομείου της Μασαχουσέτης (MGH) στη Βοστώνη, η Δρ. Φίσελ, την τελευταία δεκαετία έχει αφιερωθεί στο να φέρνει κοντά οικογένειες γύρω από το οικογενειακό τραπέζι και να κάνει τα γεύματα μία εμπειρία θεραπευτική, εποικοδομητική και ευχάριστη. Μία εβδομάδα πριν από την κυκλοφορία του νέου της βιβλίου «Στο Σπίτι για Δείπνο» («Home for Dinner») μιλάει στην «Κ» για το όνειρό της να φτάσουν στα αυτιά κάθε οικογένειας τα εκπληκτικά οφέλη των οικογενειακών γευμάτων.

– Τι συμβολίζει το φαγητό γύρω από το ίδιο τραπέζι;

– Πιστεύω ότι για τις περισσότερες οικογένειες το φαγητό συμβολίζει τη φροντίδα του ενός για τον άλλον, είναι η ώρα εκείνη της ημέρας που ο καθένας αφήνει το κινητό και άλλες οδόνες και δεν κάνει τίποτα παραπάνω από το να αγγίζει αληθινά πράγματα και να μιλάει με ανθρώπους που είναι παρόντες. Ο κόσμος μας σήμερα γίνεται όλο και πιο εικονικός, με αποτέλεσμα η διαδικασία της μαγειρικής και του γεύματος να αποτελούν δύο από τις ελάχιστες στιγμές της ημέρας που ερχόμαστε σε επαφή με αληθινά πράγματα. Ίσως αυτό να μην είχε τόση σημασία πριν από 15 ή 20 χρόνια, σήμερα όμως αρχίζει να έχει όλο και μεγαλύτερη.

– Πριν από περίπου δέκα χρόνια, σαν κλινική ψυχολόγος με εξειδίκευση στην οικογενειακή θεραπεία, είχα αρχίσει να αναζητώ πληροφορίες σχετικά με το πώς καθημερινές ή εβδομαδιαίες οικογενειακές τελετουργίες μπορούν να αποτελέσουν χώρο έκφρασης συναισθημάτων και να βοηθήσουν τα μέλη να νιώσουν σταθερότητα και να διαμορφώσουν την ταυτότητά τους. Παρότι σε αυτή μου την αναζήτηση έπεσε γρήγορα στην αντίληψή μου ένας θησαυρός πληροφοριών σχετικά με τα οφέλη του οικογενειακού γεύματος, ένα περιστατικό με μία οικογένεια ήταν εκείνο που πραγματικά μου άνοιξε τα μάτια. Ένα βράδυ έκανα συνεδρία με μία οικογένεια στο προσωπικό μου γραφείο, το οποίο βρίσκεται στον κάτω όροφο του σπιτιού μου. Πριν κατέβω στο γραφείο είχα αφήσει στον φούρνο ένα κοτόπουλο να ψήνεται. Στα μισά περίπου της συνεδρίας η μυρωδιά του κοτόπουλου, του σκόρδου και του λεμονιού πλημμύρισαν το γραφείο. Ντράπηκα κάπως γιατί ήταν προφανές ότι κάτι μαγείρευα. Τότε ο έφηβος γιος της οικογένειας με ρώτησε μισο-αστειευόμενος εάν μπορούν να μείνουν για δείπνο. Εκείνη τη στιγμή ένιωσα σαν να με χτύπησε κεραυνός. Σκέφτηκα ότι αυτή η οικογένεια, όπως και πολλές άλλες, ήταν προτιμότερο να περνούν την ώρα του δείπνου τρώγοντας μαζί, παρά σε μία συνεδρία στον ψυχολόγο. Από εκείνη την ημέρα αποφάσισα τουλάχιστον να ρωτάω κάθε οικογένεια που έβλεπα εάν συνηθίζει να έχει συχνά οικογενειακά γεύματα, να συζητώ μαζί τους τι τους εμποδίζει από το να το κάνουν και να τους εξηγήω τα εκπληκτικά οφέλη που προσφέρει αυτή η καθημερινή τελετουργία.

Διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Α. Δασκαλοπούλου, 28/12/2014, εφημερίδα *Η Καθημερινή*

» Μετά τη συγγραφή

Να αξιολογήσετε το κείμενό σας με βάση τα ακόλουθα κριτήρια/ερωτήματα αυτοαξιολόγησης:

- **Δομή:** Έβαλα τίτλο στο άρθρο μου, ώστε να είναι εμφανές το θέμα του; Ιεράρχησα τα επιχειρήματά μου με μία συγκεκριμένη σειρά (από τα ουσιώδη στα επουσιώδη ή το αντίστροφο);
- **Περιεχόμενο:** Παρουσίασα επιχειρήματα λογικά και πειστικά; Στηρίζονται οι θέσεις μου από τις πληροφορίες ή τις μαρτυρίες μου;
- **Γλώσσα/έκφραση:** Φρόντισα την ορθογραφία του κειμένου μου; Υπάρχει εκφραστική ποικιλία ή επαναλαμβάνονται οι ίδιες λέξεις/φράσεις πολλές φορές;

Δραστηριότητα 1
παραγωγής λόγου

Δραστηριότητα 2
παραγωγής λόγου

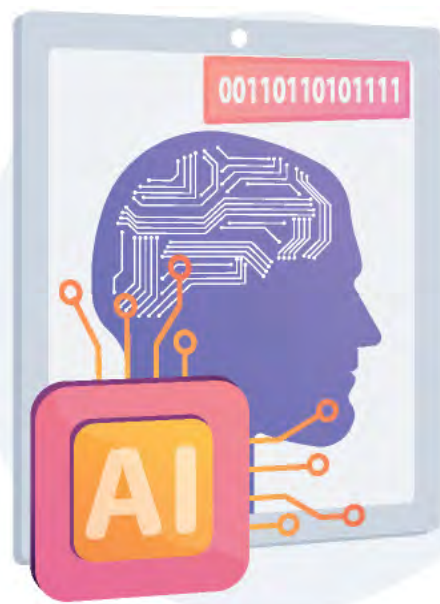

Συμμετέχουμε σε επικοινωνιακή δράση ολιστικού χαρακτήρα

Θεματικός άξονας και στόχος της δράσης

Με την καθοδήγηση του/της καθηγητή/-τριας σας, θα συμμετάσχετε σε μαθητικό συνέδριο σε σχέση με την Τεχνητή Νοημοσύνη, με θέμα «**Τεχνητή Νοημοσύνη: Προκλήσεις και Προοπτικές**». Στο συνέδριο αυτό θα πραγματοποιηθούν εισηγήσεις, συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης αλλά και ένας διαγωνισμός διηγήματος. Χωρισμένοι/-ες σε ομάδες, θα αναλάβετε διαφορετικές αποστολές:

- Εισήγηση για τις δυνατότητες των εφαρμογών της Τεχνητής Νοημοσύνης (π.χ. ChatGPT, αυτόνομα αυτοκίνητα, ιατρικά συστήματα).
- Συμμετοχή σε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της Τεχνητής Νοημοσύνης στην εκπαίδευση.
- Συγγραφή και παρουσίαση ιστορίας επιστημονικής φαντασίας για την Τεχνητή Νοημοσύνη.

Όλοι/-ες οι μαθητές/-τριες θα συμμετάσχουν σε κάποια αποστολή, θα διεξαγάγουν έρευνα και θα δημιουργήσουν το υλικό (παρουσιάσεις ppt, βίντεο, ερωτήσεις και απαντήσεις για τη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης, ιστορία). Ορισμένοι/-ες μαθητές/-τριες μπορούν να ασχοληθούν με τις τεχνικές απαιτήσεις των εργασιών, αν το επιθυμούν.

Προετοιμασία για τη δράση: Με τον συντονισμό του/της εκπαιδευτικού, οι μαθητές/-τριες, χωρισμένοι/-ες σε ομάδες και ανάλογα με την αποστολή σας, θα διεξαγάγετε έρευνα (μελέτη άρθρων, επιστημονικών κειμένων, σύνταξη ερωτηματολογίου και διανομή του σε ειδικούς). Αφού συλλέξετε σχετικό πληροφοριακό υλικό, θα το διαχειριστείτε και θα επιλέξετε να αξιοποιήσετε τις καταλληλότερες πληροφορίες για το θέμα και το κείμενό σας. Αυτές θα τις αξιοποιήσετε, ώστε να δημιουργήσετε το σχετικό υλικό για την αποστολή σας (παρουσιάσεις ppt, βίντεο, ερωτήσεις και απαντήσεις για τη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης, ιστορία). Το υλικό θα το μελετήσετε, ώστε να επιφέρετε τις κατάλληλες διορθώσεις και βελτιώσεις προτού το παρουσιάσετε στο πλαίσιο της δράσης.

Αξιολόγηση κατά την παρουσίαση: Η κάθε παρουσίαση θα αξιολογηθεί ως προς το περιεχόμενο της (πληρότητα συνεπαγωγικών εξηγήσεων και ζωντάνια/απεικονιστικότητα αφήγησης, ενδιαφέρον και αληθοφάνεια της ιστορίας, πλοκή και λύση αφήγησης, χρονική εξέλιξη αφηγηματικών επεισοδίων, εκφραστικότητα ανάγνωσης), ως προς τα γλωσσικά της χαρακτηριστικά (σαφήνεια και ακρίβεια στην έκφραση, εκφραστική αντικειμενικότητα της εξήγησης, εκφραστικοί τρόποι/σχήματα λόγου της αφήγησης, μετάβαση του αναγνώστη στον αφηγηματικό χρόνο) και ως προς την ευχέρεια, την παραστατικότητα και την αμεσότητα των ομιλητών/-τριών.

Ανατροφοδότηση στην ολομέλεια: Μετά την ολοκλήρωση του σεναρίου δράσης και την παρουσίαση του υλικού, οι μαθητές/-τριες και ο/η εκπαιδευτικός θα εκφράσετε τη γνώμη σας για την αποτελεσματικότητα των ομιλητών/-τριών, βάσει των προαναφερθέντων κριτηρίων.

Καλές Δημιουργίες!

Θεωρητικό Παράρτημα

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΓΡΑΠΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

- Ανακαλώ γνώσεις σχετικές με το θέμα του κειμένου, έτσι όπως μπορεί να διαφαίνεται από τον τίτλο του κειμένου, από τον τίτλο του βιβλίου/του εντύπου στο οποίο δημοσιεύεται ή από κάποιες διακοσμητικές εικόνες. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει τίτλος, διαβάσω διαγώνια το κείμενο μήπως εντοπίσω στοιχεία που θα με προετοιμάσουν για το τι να αναμένω να διαβάσω.
- Παρατηρώ ποιος είναι ο/η δημιουργός του κειμένου, τον χρόνο της δημοσίευσής του, τους πιθανούς αναγνώστες, το έντυπο όπου δημοσιεύτηκε και προχωρώ σε υποθέσεις ή διαμορφώνω προσδοκίες για το περιεχόμενο, με βάση αυτές τις παρατηρήσεις μου.
- Μπορώ να διαμορφώσω αναγνωστικούς στόχους: θα διαβάσω για να εντοπίσω συγκεκριμένες πληροφορίες, για να το κατανοήσω, να το ερμηνεύσω και να το αξιολογήσω ή/και να προσεγγίσω το πληροφοριακό υλικό του.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ: ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΣΤΟΧΟ ΜΟΥ

- Προσπαθώ να εντοπίσω την κεντρική (την πιο βασική) ιδέα του κειμένου.
- Υπογραμμίζω τον τόπο, τον χρόνο, τα πρόσωπα, τα γεγονότα, τα βασικά επιχειρήματα, τις κύριες απόψεις, τα υποστηρικτικά δεδομένα, σημαντικές, κατά τη γνώμη μου, λέξεις/φράσεις κ.ά.
- Προσπαθώ να αναγνωρίσω τον σκοπό του/της δημιουργού του κειμένου (Για ποιον λόγο έγραψε το κείμενο; Τι θέλει να πετύχει με το κείμενο αυτό;).
- Κάνω προβλέψεις για το περιεχόμενο, τη γλώσσα ή τη δομή του κειμένου και ελέγχω αργότερα αν αυτές επαληθεύονται ή όχι (το ίδιο κάνω και για τις προσδοκίες του προαναγνωστικού σταδίου).
- Κάνω συνδέσεις/συσχετισμούς, αφενός, με όσα γνωρίζω ή έχω διαβάσει σχετικά για το θέμα του κειμένου, και, αφετέρου, μεταξύ στοιχείων του κειμένου που σχετίζονται μεταξύ τους.
- Ανακεφαλαιώνω/κάνω μικρές νοερές περιλήψεις των όσων έχω διαβάσει σε κείμενα μεγάλης έκτασης, για να ελέγξω ότι παρακολουθώ την «πορεία» του κειμένου.
- Προσπαθώ να διερευνήσω αν υπάρχει, σε όσα γράφονται, σχέση αιτίου-αποτελέσματος, φαινομένου-αιτίου ή φαινομένου-παραδείγματος, θέσης-τεκμηρίωσης ή θέσης επεξήγησης, προβλήματος-επίλυσης, αντίθεσης ή ταξινόμησης εννοιών, ουσιώδους-επουσιώδους, γενικού-ειδικού, επιχειρήματος-αντεπιχειρήματος κ.λπ.
- Διακρίνω τα γεγονότα από τα σχόλια (Τι έχει συμβεί; Ποια είναι η άποψη του/της δημιουργού;).
- Σημειώνω στο πλάι της σελίδας ή σε ένα τετράδιο λέξεις/φράσεις, τις βασικές απόψεις, δικά μου σχόλια που θεωρώ σημαντικά, κάνω διάγραμμα των κειμενικών πληροφοριών.
- Αν έχω άγνωστες λέξεις, προσπαθώ να καταλάβω/να «μαντέψω» τη σημασία τους από τα συμφραζόμενα ή από τα συστατικά της λέξης («σπάω» για παράδειγμα τη λέξη στα μορφήματά της).
- Εντοπίζω σημεία του κειμένου που με δυσκολεύουν, παρατηρώ τις ικανότητες και τις αδυναμίες μου στην αναγνωστική διαδικασία.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

- Ελέγχω την ορθότητα της κατανόησης του κειμένου που μόλις διάβασα (πολυτροπικά κείμενα, ιστοσελίδες ή ιστολόγια, αναρτήσεις και ασύγχρονες ή σύγχρονες συνομιλίες σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης).

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ/ΑΚΡΟΑΣΗ/ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Ενεργοποιώ στρατηγικές αντίστοιχες με αυτές που αξιοποιώ στην πρόσληψη γραπτού κειμένου.
- Παρατηρώ στοιχεία/πληροφορίες που απαντώνται σε ψηφιακά πολυτροπικά κείμενα, όπως είναι η επισκεψιμότητα, ο επικαιρικός χαρακτήρας ή οι χορηγοί συγκεκριμένης ιστοσελίδας ή ιστολογίου.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ/ΑΚΡΟΑΣΗ/ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Εξασκούμε στη μη γραμμική ανάγνωση (π.χ. άνοιγμα επιλεγμένων υπερσυνδέσμων ενός κειμένου, επιλογή συγκεκριμένων εισόδων ενός ιστότοπου, πραγματοποίηση επιλεγμένης αναγνωστικής πορείας σε πολυτροπικό κείμενο/υπερκείμενο).
- Χρησιμοποιώ τις στρατηγικές που ενεργοποιώ κατά την ανάγνωση γραπτών κειμένων.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ/ΑΚΡΟΑΣΗ/ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Αξιοποιώ στρατηγικές αντίστοιχες με αυτές που χρησιμοποιώ στην πρόσληψη γραπτού κειμένου.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Η διαδικασία δημιουργίας και οργάνωσης ενός γραπτού κειμένου πραγματοποιείται σε τρία στάδια:

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

- Διαβάζω προσεκτικά την εκφώνηση του θέματος, ελέγχω ότι έχω κατανοήσει τον θεματικό άξονα (το τι πρέπει να γράψω ως προς το περιεχόμενο), τον κειμενικό τύπο και το κειμενικό είδος (π.χ. άρθρο, επιστολή), τον σκοπό της συγγραφής και τους αναγνώστες του κειμένου μου.
- Αξιοποιώ τις γνώσεις που έχω για το θέμα και τις ιδέες/πληροφορίες που έχω αντλήσει από τα κείμενα αναφοράς, όπως και από κείμενα που αντλώ από το διαδίκτυο, από βιβλιοθήκες, αρχεία του τύπου και εφαρμογές της Τεχνητής Νοημοσύνης.
- Δημιουργώ ένα σχεδιάγραμμα του κειμένου που θα γράψω, για να μπορέσω να οργανώσω/ιεραρχήσω τις ιδέες που ανακαλώ από τη μνήμη μου. Επίσης, ιδέες μπορώ να αντλήσω μέσω συζήτησης με τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριάς μου, ή με καταγισμό ιδεών, εικόνες, ερωτηματολόγιο (γιατί; τι; πώς πού; πότε;), λέξεις ερεθίσματα ή πίνακα ιδεών που είναι πιθανό να μου δώσει ο/η φιλόλογός μου.

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

- Μετασχηματίζω τις ιδέες μου ή/και τις σημειώσεις μου σε πλήρες κείμενο με οργανωμένη και συγκριμένη δομή, στο δοσμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.

ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

- Ακόμα κι αν έχω κουραστεί, θυμίζω στον εαυτό μου ότι αυτό το στάδιο είναι πολύ σημαντικό.
- Ξαναδιαβάζω το κείμενό μου προσεκτικά (όσο πιο προσεκτικά μπορώ), για να ελέγξω διαφορετικού τύπου λάθη (ενδεχομένως να πρέπει να κάνω αρκετές αναγνώσεις με διαφορετική στόχευση στην καθεμία: δηλαδή μία ανάγνωση για λάθη ορθογραφικά, μία ανάγνωση για λάθη εκφραστικά, μία ανάγνωση για τυχόν λάθη περιεχομένου, επαναλήψεις, ασύνδετα νοήματα κ.ά.).
- Αξιοποιώ τον πίνακα ελέγχου που μου έχει δώσει ο/η εκπαιδευτικός ή συζητώ μαζί του/της, συζητώ για το κείμενό μου με κάποιον/-α συμμαθητή/-ριά μου, επεξεργάζομαι τις επισημάνσεις /υπογραμμίσεις που έκανε στο κείμενό μου ο/η φιλόλογός μου ή κάποιος/-α συμμαθητής/-τρια μου.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΟΥ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑ

- **Οργανώνω τις ιδέες μου:** Σκέφτομαι τι θέλω να πω και πώς, σε σχέση με τον θεματικό άξονα, τον στόχο, τον κειμενικό τύπο και το κειμενικό είδος του προφορικού κειμένου μου, τις επικοινωνιακές συμβάσεις στο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο της ομιλίας μου.
- **Σκέφτομαι το κοινό μου:** Ποιο είναι το κατάλληλο ύφος; Είναι προσαρμοσμένο το επίπεδο του λεξιλογίου μου στο κοινό μου;
- **Κρατώ σύντομες σημειώσεις για την ομιλία μου ή, αν μου επιτρέπεται, συνδέτω τον λόγο μου.**
- **Αξιολογώ το προσχέδιο της ομιλίας μου,** με βάση τα πιο πάνω κριτήρια.
- **Αν έχω τον χρόνο, διαβάζω την ομιλία μου σιωπηρά και προετοιμάζω την προφορική μου παρουσίαση.**

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑ

- **Μιλώ με σαφήνεια:** Χρησιμοποιώ σύντομες, ολοκληρωμένες ή διακεκομμένες/ελλειπτικές προτάσεις σε σχέση με το είδος του προφορικού κειμένου μου (διαδραστικό, μονολογικό).
- **Χρησιμοποιώ κατάλληλο τόνο και ρυθμό:** φροντίζω η εκφορά του λόγου μου να έχει τον κατάλληλο ρυθμό (παύσεις ή επιβραδύνσεις του ρυθμού της ομιλίας μου) και επιτονισμό.
- **Κρατώ βλεμματική επαφή (αν μπορώ)** με το κοινό και προσπαθώ να ελέγξω τις κινήσεις μου και τους μορφισμούς μου.
- **Αξιοποιώ την αναμενόμενη δομή μιας ομιλίας** σε σχέση με το κειμενικό είδος και το επικοινωνιακό συμβάν (άνοιγμα και κλείσιμο ομιλίας, εναλλαγή ομιλητών/-τριών).
- **Ανταποκρίνομαι σε ερωτήσεις ή σχόλια,** αν αυτό προβλέπεται.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑ

- **Αξιολογώ τον λόγο μου:** Ήμουν σαφής; Είπα όσα ήθελα; Χαρακτηριζόταν ο λόγος μου από εκφραστική ακρίβεια και νοηματική πληρότητα σε σχέση με το ακροατήριο και την επικοινωνιακή περίσταση;

